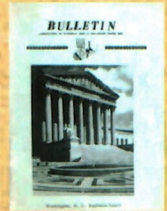


БИЉАНА АЛБАХАРИ

# ПРЕГЛЕД ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИКЕ У СРБИЈИ

(од 1888. до 2015. године)



**БИЉАНА АЛБАХАРИ**

**ПРЕГЛЕД ЈЕВРЕЈСКЕ  
ПЕРИОДИКЕ У СРБИЈИ  
(од 1888. до 2015. године)**

Савез јеврејских општина Србије  
Београд 2016. године

ИЗДАВАЧ  
Савез јеврејских општина Србије

ЗА ИЗДАВАЧА  
Др Рубен Фукс

АУТОР  
Биљана Албахари

РЕЦЕНЗЕНТ  
Мр Здравка Радуловић

ДИЗАЈН И ПРЕЛОМ  
Жељко Хрчек

ИДЕЈНО РЕШЕЊЕ КОРИЦА  
Арон Албахари

ШТАМПА  
ЛИОН, Београд

ТИРАЖ  
300

CIP – Каталогизација у публикацији  
Народна библиотека Србије, Београд

050+070(=411.16)(497.11)“1888/2015”  
930.85(=411.16)(497.11)

АЛБАХАРИ, Биљана, 1962-

Преглед јеврејске периодике у Србији : (од 1888. до 2015. године)  
/ Биљана Албахари. - Београд : Савез јеврејских општина Србије,  
2016 (Београд : Лион). - 124 стр. : илустр. ; 24 cm

Ауторкина слика. - Тираж 300. - Белешка о аутору: стр. [126-127]. -  
Summary: A Review of Jewish Periodicals in Serbia (from 1888 to 2015). -  
Библиографија: стр. 109-111. - Регистри.

ISBN 978-86-915145-4-9

а) Серијске публикације, јеврејске - Србија - 1888-2015 б) Јевреји -  
Културна историја - Србија

COBISS.SR-ID 225038860

Објављивање књиге помогла је Јеврејска културна и хуманитарна фондација „Сабитај Буки Финци“.

Аутор се захваљује Барбари Панић, Бранки Џидић и Војислави Радовановић из Јеврејског историјског музеја у Београду, на помоћи у коришћењу архивске грађе из фонда Музеја.



# САДРЖАЈ

	<b>РЕЧ АУТОРА</b> .....	<b>9</b>
	<b>РЕЧ РЕЦЕНЗЕНТА</b> .....	<b>10</b>
<b>I</b>	<b>УВОД</b> .....	<b>13</b>
<b>II</b>	<b>ИСТОРИЈАТ</b> .....	<b>15</b>
	а) Јевреји у Србији.....	15
	б) Јеврејска штампа у Србији .....	17
<b>III</b>	<b>МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ РАДА</b> .....	<b>19</b>
<b>IV</b>	<b>ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ У СРБИЈИ ДО ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1888. ДО 1941. ГОДИНЕ)</b> .....	<b>25</b>
	1. EL AMIGO DEL PUEBLO – НАРОДНИ ПРИЈАТЕЉ.....	25
	2. HÉBER HAJNAL .....	26
	3. HAŠALOM .....	26
	4. EL LUZERO: organe des intérêts moraux et économiques de l'orient et des Israelits de langues judeoespangole.....	27
	5. LE RAYON.....	27
	6. PASATEMPO.....	27
	7. BEŠALOM .....	28
	8. ЗАЈЕДНИЦА, младински забавно-поучни лист: орган клуба заједнице .....	28
	9. ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК: породични лист за поуку и забаву .....	29
	10. AUTONOMIA: zsidó felekezettársadalmi és politikai lap .....	29
	11. ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК .....	30
	12. JUDEA .....	31
	13. JÜDISCHES VOLKSBLATT: freie jüdische wochenschrift für die politischen, wirtschaftlichen und sozialen interessen der jüdischen nation im Königreiche S.H.S. ....	32
	14. ELEVEN UJSÁG: az elmúlt farsang hivatalos közlönye.....	33
	15. SCHLAHMONES: vanstranački večernji list: unparteiisches abendblatt .....	33
	16. HAIVRI: zsidó havi folyoirat .....	34
	17. БЕОГРАДСКИ ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК .....	34
	18. ISRAEL: Jüdische Wochenschrift von Marthef.....	35
	19. ЈЕВРЕЈСКИ АЛМАНАХ.....	37

	20. SZOMBAT: zsidó társadalmi, irodalmi és művészeti hetilap.....	38
	21. JUDA MAKABI: hivatalos lapja .....	39
	22. OLAMENU .....	39
	23. ZSIDÓ ÉLET .....	40
	24. MAKABI SPORT: sport és kultureseményekkel foglalkozó hetilap .....	40
	25. HASHOMER HAZAIR.....	40
	26. VIJESNIK AGUDAT ISRAELA: mitteilungsblatt der agudas Jisroel.....	42
	27. ГЛАСНИК САВЕЗА ЈЕВРЕЈСКИХ ВЕРОИСПОВЕДНИХ ОПШТИНА.....	43
	28. ZSIDÓ UJSÁG .....	43
	29. JEVREJSKA TRIBUNA .....	44
	30. JEVREJSKI VJESNIK: nedeljni list za sveopće interese jevrejstva: pressorgan für allgemein jüdische interessen.....	44
	31. MALCHUT JISRAEL = ЈЕВРЕЈСКА ДРЖАВА .....	45
	32. EVER HAJARDEN: Betarski mesečnik.....	47
	33. ЈЕВРЕЈСКИ КАЛЕНДАР.....	48
	34. JEVREJSKA SLOGA: jevrejski kulturni i društveni časopis.....	48
	35. JEVREJSKE NOVINE = Jüdische Zeitung.....	49
	36. JEVREJSKI NARODNI KALENDAR.....	49
	37. JUGOSLAVISCHE JÜDISCHE RUNDSCHAU: Wochenblatt der Gegenwart: Jugoslavenski jevrejski opšti pregled – nedeljni list sadašnjosti .....	51
	38. БЕОГРАДСКЕ ЈЕВРЕЈСКЕ НОВИНЕ: независан информативни недељни лист.....	51
	39. JEVREJSKA KORESPONDENCIJA (JEVKOR) .....	52
	40. СЛУЖБЕНИ ЛИСТ САВЕЗА ЈЕВРЕЈСКИХ ВЕРОИСПОВЕДНИХ ОПШТИНА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ.....	53
	41. JEVREJSKI OPŠTINAR: list za verska i kulturno-socijalna pitanja jevrejstva .....	54
	42. TAGAR: list jevrejske nacionalne omladine .....	54
	43. VESNIK KEREN HAJESODA FONDA ZA OBNOVU PALESTINE.....	55
	44. ВЕСНИК ЈЕВРЕЈСКЕ СЕФАРДСКЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ ОПШТИНЕ .....	56
	45. COFE: glasnik Saveza udruženja jugoslovenske jevrejske omladine.....	57
	46. ГЛАСНИК ЈЕВРЕЈСКЕ АШКЕНАСКЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ ОПШТИНЕ .....	57
<b>V</b>	<b>ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1941. ДО 1945. ГОДИНЕ) .....</b>	<b>59</b>
<b>VI</b>	<b>ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ У СРБИЈИ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1950. ДО 2010. ГОДИНЕ) .....</b>	<b>63</b>
	1. BILTEN = JEVREJSKI PREGLED.....	63
	1a. BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH VEROISPOVEDNIH OPŠTINA FNRJ .....	64
	16. BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA FNRJ .....	65
	1в. BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE.....	65

	1г. JEVREJSKI PREGLED .....	65
	1д. BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE – JEVREJSKI PREGLED .....	67
	1ђ. JEVREJSKI PREGLED .....	70
	2. THE JEWISH REVIEW (Jevrejski pregled).....	71
	3. JEVREJSKI KALENDAR.....	72
	4. JEVREJSKI ALMANAH .....	74
	5. KADIMA: časopis jevrejske omladine Jugoslavije .....	78
	6. IZRAEL: časopis posvećen zemlji i narodu Izraela .....	81
	7. MALA KADIMA .....	82
	8. БИЛТЕН ЈЕВРЕЈСКЕ ОПШТИНЕ У БЕОГРАДУ.....	84
	9. ZBORNIK JEVREJSKOG ISTORIJSKOG MUZEJA = JEWISH STUDIES ..	86
	10. НАЈ.....	89
	11. МЕЗУЗА: часопис за јеврејску књижевност .....	90
	12. ЈИМ – Јеврејски историјски музеј.....	91
	13. HADASHOT: bilten jevrejske omladine Novog Sada.....	92
	14. YOFI .....	94
	15. PINKAS .....	94
	16. YJN – YUGOSLAV JEWISH NEWSLETTER: bulletin of the Federation of Jewish communities in Yugoslavia.....	95
	17. MISH MASH: časopis ženske sekcije Jevrejske opštine Beograd.....	96
	18. DAFKE .....	97
	19. MORAŠA: časopis za jevrejsko versko nasleđe .....	97
	20. GLAS MIŠPANA .....	98
<b>VII</b>	<b>ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ ИЗВАН СРБИЈЕ – ИЗДАВАШТВО ЈЕВРЕЈА ПОРЕКЛОМ ИЗ ЈУГОСЛАВИЈЕ / СРБИЈЕ ..</b>	<b>99</b>
	1. NAŠ LIST: novine za olim .....	99
	2. BULLETIN of the Association of Yugoslav Jews in the United States, Inc. ....	100
	3. BILTEN Udruženja Jevreja iz Jugoslavije u Izraelu = MOST.....	102
	4. MOST: bilten Udruženja Jevreja iz bivše Jugoslavije u Izraelu.....	104
<b>VIII</b>	<b>ЗАКЉУЧАК.....</b>	<b>105</b>
<b>IX</b>	<b>A REVIEW OF JEWISH PERIODICALS IN SERBIA (FROM 1888 TO 2015) – Summary.....</b>	<b>107</b>
<b>X</b>	<b>ЛИТЕРАТУРА.....</b>	<b>109</b>
<b>XI</b>	<b>ИМЕНСКИ РЕГИСТРИ.....</b>	<b>112</b>
	1888-1941. година.....	112
	1950-2010. година.....	114
	Јеврејска периодична штампа изван Србије.....	115
<b>XII</b>	<b>РЕГИСТАР ИЗДАВАЧА, ШТАМПАРА И ШТАМПARIЈА (1888–1941) .....</b>	<b>116</b>
<b>XIII</b>	<b>ТАБЕЛЕ.....</b>	<b>119</b>





---

## РЕЧ АУТОРА

Седамдесет и три јеврејска часописа који су објављивани у Србији представљају симболичан број у односу на преко 24.000 наслова периодичних издања који су регистровани у српској националној библиографији још од 1768. године до данас. Али, чињеница да нам ти часописи осликавају живот и говоре о бројним активностима једне мале и у историји Србије ипак препознатљиве и запажене заједнице, свакако завређује своје место у прегледу свеукупног издаваштва у Србији.

Значај резултата овог истраживања препознали су и чланови жирија Наградног конкурса Савеза јеврејских општина Србије, и овај рад је 2015. године награђен другом наградом. Његово објављивање и у форми књиге учиниће га доступним свима које може интересовати ова специфична тема и њен садржај.

Захваљујем се свима који су ми на било који начин помогли у прикупљању и објављивању ове грађе, а пре свега сарадницама из Јеврејског историјског музеја у Београду, колегама из Народне библиотеке Србије и Матице Српске у Новом Саду, и посебно Јеврејском културном и хуманитарном фонду „Сабитај Буки Финци“ и Савезу јеврејских општина Србије, који су финансијски помогли објављивање ове књиге.

Биљана Албахари

---

## РЕЧ РЕЦЕНЗЕНТА

Пред нама је понуђена грађа под називом „Преглед јеврејске периодике у Србији од 1888. до 2015. године“, коју је приредила и понудила Биљана Албахари. Ријеч је о резултатима добијеним двогодишњим истраживањем развоја издавачко-штампарске дјелатности Јевреја који су живјели и радили на просторима Југославије/Србије у периоду 19/21. вијека.

Овог пута посебна пажња је усмјерена на издавачку продукцију периодичних публикација, часописа, календара, алманаха, билтена, недељника и разних других издања која имају одлике серијских публикација.

Презентовани подаци јасно нам говоре да јеврејска штампа на овим просторима има дугу и богату традицију, те да су Јевреји на територији Србије, и Јевреји издавачи који су поријеклом из Југославије/Србије, од 1888. године до сада покренули 73 серијске публикације.

У каталошко-библиографским оквирима, који су сређени у хронолошком низу, ауторка показује њихову бројност која је до сада била непозната, а потом и садржинску разноврсност која је наведена, како у подацима о профилу наслова, тако и у подацима веома драгоцјених напомена наведених уз сваку од јединица.

Како би појаснила богатство садржинских елемената презентоване грађе, ауторка у напоменама наводи и низ фундаменталних података, који нам на најочигледнији начин указују на резултате историјског карактера који ће уз изведене статистичке анализе, значајан број научних радника, историчара и библиографа усмјерити на по-

јединачна истраживања, како појединих наслова, тако и цјелокупне јеврејске штампе.

Вриједност овако богате садржине унутар пописа јеврејске штампе, у непосредној је вези са свеобухватним значајем које су те периодичне публикације имале. У цјелокупном истраживачком збиру пописаних наслова, понуђена грађа нам нуди велико богатство релевантних података о уредницима, власницима, издавачима и штампарима, каталошко-библиографским изворима и литератури која је коришћена током овог исцрпног и веома захтјевног истраживачког рада. Посебно се треба осврнути на десетине фотографија насловних страна пописаних публикација, од којих су неке од њих по први пут објављене и дате на увид јавности. Наведени подаци о институцијама у којима се чувају пописане публикације, имају изузетан значај за истраживаче.

Неопходно је скренути пажњу и на богате библиографске, историјске и електронске изворе који су професионално пописани и наведени на самом крају публикације, а који нам говоре о томе, у којој су мјери ова темељна истраживања рађена професионално и стручно.

Посматрано у цјелини, у збиру и мозаику онога што нам нуди јеврејска штампа, ова грађа представља огромно и немјерљиво свједочење о духовном благу Јевреја на овим просторима. С обзиром на то да се у периодици налазе публиковани радови који додирују све видове човјековог умног рада, да је везана за све науке и умјетности, значајан је обим знања и података који се налазе у њој. Публиковање овакве грађе, нужно ће произвести и конкретна интересовања за проучавањем садржаја појединачних наслова презентованих у овом изузетном каталогу. Потом, аналитички пописи појединачних периодичних публикација, дају велики допринос како јеврејској културној-историјској баштини, тако и цјелокупној заједници на овим просторима.

Извод из рецензије  
Мр Здравка Радуловић,  
библиограф-саветник



---

## УВОД

У развоју друштва и људског стваралаштва периодичне публикације имају важно место, значај и улогу. Због великог броја и протока нових и актуелних информација било да су оне научног, културног, уметничког, историјског или неког другог карактера, овакве публикације много брже и разноврсније осликавају све фазе у развоју друштва и представљају огледало политичког, културног и социјалног живота једног народа. Тако је и улога јеврејске периодичне штампе имала запажено место не само у њиховом националном оквиру него и шире.

Чињеница да је пре Другог светског рата на територији данашње Србије живело око 34.000 Јевреја, да их је после рата остало само неколико хиљада и да су за тако кратко време, од краја 19. века до данашњих дана, покренули и издавали преко седамдесет периодичних публикација, говори да су Јевреји бројем тих издања која су објављивали или их и сада објављују на овим просторима, значајно унапређивали информисаност не само припадника свог народа него и српског друштва у целини.

Јеврејска периодична штампа у Србији истраживана је спорадично, у оквиру свега пар пројеката али никада у оквиру одређене институције или на националном нивоу. Осим неколико изузетно важних библиографских извора и неколико објављених радова, не постоје целовити ретроспективни прегледи, а поготово не сређени и исцрпни извори помоћу којих би се могли одредити и анализирати њихови различити утицаји не само на јеврејску заједницу Србије, него и на целокупно друштво у коме су Јевреји живели. Због тога је овај рад један нови допринос и могућа иницијатива за даље проучавање ове вредне, комплексне и занимљиве грађе.



## II

# ИСТОРИЈАТ

### а) Јевреји у Србији

Писана историја јеврејског народа бележи своју хронологију преко 3500 година. А први материјални трагови који указују на присуство Јевреја у Србији потичу из 9. века и представљају их археолошки налази пронађени у некрополи и насељу Челарево, у Војводини<sup>1</sup>. Такође у истом веку забележено је и помињање Јевреја у самом Београду, у вези са писмом које је шпански Јеврејин Хаздаи Ибн Шапрут, тадашњи дипломата омајадског калифа арапске Шпаније – Абдул Рахмана III, упутио хазарском владару Јосифу XI<sup>2</sup>.

Спорадичног помињања Јевреја у Србији било је и у средњем веку у хрисовуљама – даровним уговорима, цара Стефана Душана (1337, 1345 и 1348. године) и Стефана Уроша (1361. године)<sup>3</sup>.

Ипак, највећи талас досељавања Јевреја на територију Србије дешавао се у 16. веку, после њиховог протеривања из Шпаније.

Делимичну формално-правну и грађанску слободу Јевреји добијају у Кнежевини Србији Указом кнеза Михаила Обреновића од 4. новембра 1861. године, којим им се одобрава насељавање и рад и унутрашњости Србије, под одређеним условима<sup>4</sup>.

<sup>1</sup>*Izložba Menore iz Čelareva* – postavka izložbe i tekst kataloga Radovan Bunardžić, (Beograd, Savez jevrejskih opština Jugoslavije), 1980, 21.

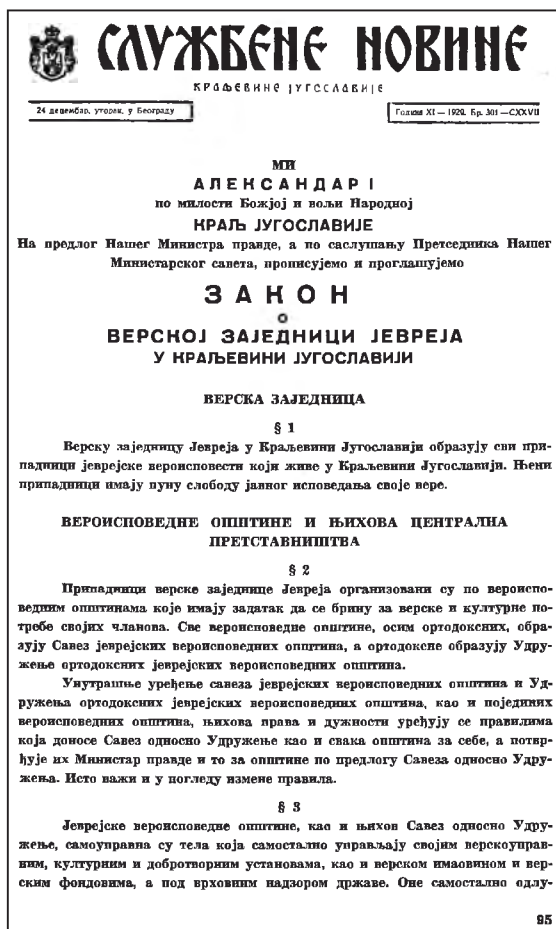
<sup>2</sup>Игњат Шланг, *Јевреји у Београду* (Нови Сад: Хицад, 2006), 2-3 (фототипско изд.).

<sup>3</sup>Ђушан Синдик, *Јевреји у писаним правним споменицима средњовековне Србије*, у *Јеврејски историјски музеј: Зборник 10* (Београд: Savez jevrejskih opština Srbije, 2015), 12.

<sup>4</sup>Ženi Lebl, *Do „Konačnog rešenja“ Јевреји у Србији* (Београд: Ћигоја штампа, 2002), 6-7.



Коначно правно регулисање статуса, живота и рада Јевреја и њихове верске заједнице, извршено је проглашењем „Закона о Верској заједници Јевреја у Краљевини Југославији“, који је 14. децембра 1929. године прописао и објавио краљ Александар I Карађорђевић, а који је објављен у *Службеним новинама Краљевине Југославије*, 24. децембра 1929. године у Београду (слика доле).



Али и пре ових указа и закона, а посебно после, Јевреји су кроз бројне активности које су организовали у својим заједницама, синагогама, школама, женским и омладинским секцијама, спортским и културним организацијама, погребним друштвима, итд., обогативали и осмишљавали свој национални, верски, културни и друштвени живот у Србији.

Посебно место имале су иницијативе усмерене на писану реч и издаваштво које је обухватало све облике различитих публикација: књига, зборника, алманаха, новина, часописа, календара, брошура и других појединачних и периодичних издања.

## б) Јеврејска штампа у Србији

Пре Другог светског рата на територији данашње Србије живело је 33.579 Јевреја<sup>5</sup>. Сразмерно њиховом броју у укупној популацији Србије тог времена, може се слободно рећи да су Јевреји бројем својих периодичних издања која су покренули и објављивали, и несвесно оправдавали епитет који их је кроз историју карактерисао као „народ књиге“.

Колики су значај Јевреји давали издаваштву можда понајбоље говори следећи податак. Први и најстарији српски лист објављен у Србији покренут је 1834. године. Биле су то *Новине Србске*, које су излазиле у Крагујевцу, тадашњој престоници Србије<sup>6</sup>. А први јеврејски часопис у Србији покренут је већ 1888. године. Био је то месечник *Ел Амиго дел Пуебло* (у преводу *Народни пријатељ*) на ладино језику<sup>7</sup>, као информативни и културно-национални часопис који је издавала Јеврејска општина у Београду.

Интересантно је поменути да је од првих шест јеврејских часописа који су објављивани у Србији у времену до 1906. године, чак пет излазило на ладино језику, од тога три писана хебрејским писмом. Четири су излазила у Београду, а један – *Ел Лузеро*, у Земуну (Семлину).

А први јеврејски часопис који је објављен на српском језику и писан ћирилицом био је лист *Заједница*, штампан 1906. године, такође у Београду.

---

<sup>5</sup>Sonja Viličić i dr., *Portreti i sećanja jevrejske zajednice u Srbiji pre Holokausta* (Београд: Savez jevrejskih opština Srbije, 2015), 47.

<sup>6</sup>Милица Кисић и Бранка Булатовић, *Српска штампа 1768-1995.: историјско библиографски преглед* (Београд: Медија центар, 1996), 15, и сајт Народне библиотеке Србије [http://www.digitalna.nb.rs/wb/NBS/Novine\\_i\\_casopisi/Srpske\\_novine\\_1834-1919/1834/1/27#page/0/mode/1up](http://www.digitalna.nb.rs/wb/NBS/Novine_i_casopisi/Srpske_novine_1834-1919/1834/1/27#page/0/mode/1up)

<sup>7</sup>Мешавини шпанског и хебрејског језика којим су говорили Јевреји пореклом из Шпаније.

Ове, а и касније објављене публикације представљају укупни број од 46 периодичних издања која су објављена у Србији у времену до почетка Другог светског рата 1941. године.

Овакву оријентацију у потпуности су следиле и генерације Јевреја које су преживеле немерива страдања Другог светског рата, када је заједница скоро уништена и нестала. Обновивши потом живот Јевреја у Југославији/Србији кроз институције које их окупљају и представљају (јеврејске општине и Савез јеврејских општина – као кровну институцију), Јевреји су поново у деценијама које су следиле покренули пар десетина периодичних издања (часописа, алманаха, зборника, билтена, календара, итд.) изнова афирмишући писану реч којом задовољавају своје информативне, културне, националне и верске потребе, али једнако тако пружају и средини у којој и са којом живе, доступне бројне занимљиве информације, темате, прилоге и приказе свог дневног живота, своје историје, верског, националног, културног и сваког другог богатог наслеђа, како у самој Србији, тако и шире.

### III

---

## МЕТОДОЛОГИЈА ИЗРАДЕ РАДА

Овај рад представља хронолошки преглед периодичних издања која су се бавила јеврејским темама у времену од објављивања првог штампаног часописа *Ел амиго дел пуебло*, 1888. године, па до данашњих дана, а која су излазила на територији Србије (Краљевине Србије, Краљевине СХС, ФНРЈ/СФРЈ, СРЈ, СЦГ и Републике Србије).

Рад је подељен у следеће области:

- I Уводни део
- II Кратак историјат Јевреја и јеврејске штампе у Србији
- III Методологија израде рада
- IV Јеврејске периодичне публикације у Србији до Другог светског рата (од 1888. до 1941. године)
- V Јеврејске периодичне публикације за време Другог светског рата (од 1941. до 1945. године)
- VI Јеврејске периодичне публикације у Србији после Другог светског рата (од 1950. до 2010. године)
- VII Јеврејске периодичне публикације изван Србије – издаваштво Јевреја пореклом из Југославије / Србије
- VIII Закључак
- IX Summary
- X Литература
- XI Именски регистри
- XII Регистар издавача, штампара и штампарија (1888-1941)<sup>8</sup>
- XIII Табеле

У раду су описи наведених публикација представљени на један другачији начин у односу на библиографска правила и стандарде, али их се ипак битним делом држе како би сви обрађени наслови

---

<sup>8</sup>Регистар издавача, штампара и штампарија односи се само на периодична издања до почетка Другог светског рата (1941. године) и у овај рад је уврштен због раритета и занимљивости ових информација.

имали одговарајући садржај потребан за њихову идентификацију. Тако је најважнији циљ овог рада – употпуњавање и усклађивање информација и њихово сакупљање на једном месту, постигнут.

У опису часописа, где год је било могуће и где су постојале информације, наведени су наслови, поднаслови, прве и последње године излажења, места у којима су часописи покренути, издавачи, уредници, штампарије, формати, периодичност излажења, карактер или оријентација часописа и друге релевантне напомене.

Опис самих публикација подељен је на четири дела.

**У првом делу** (поглавље IV) описана су периодична издања у Србији која су излазила од 1888. године до почетка Другог светског рата 1941. године. Од укупно 46 наслова у овом делу, 33 наслова су били доступни *de visu*<sup>9</sup> и обрађени. Те публикације се налазе у Јеврејском историјском музеју у Београду (ЈИМ – 28 наслова), у Библиотеци Матице српске у Новом Саду (БМС – 10 наслова), у Народној библиотеци Србије (НБС – 7 наслова) и у Градској библиотеци у Суботици (1 наслов)<sup>10</sup>. Остали релевантни подаци преузети су из секундарних извора – библиографија, каталога, навођене литературе, а посебно из књига *Izložba Jevrejska štampa na tlu Jugoslavije do 1941. godine* чији је аутор текста Милица Михаиловић, затим *Грађа за библиографију југословенске периодике* чији је уредник Мате Ујевић, *Југословенска штампа* у издању Српског новинарског удружења, *Српска штампа 1768-1995* ауторки Милице Кисић и Бранке Булатовић, *Јевреји у Војводини* и *Зборник чланака Павла Шосбергера, Српска штампа између два рата* Вука Драговића, *150 година новосадске штампе: 1825-1975* Богдана Т. Станојева и две књиге аутора Коложи Тибора (Tibor Kolozsi), *Szabadkai sajtó (1848-1919)* (Штампа у Суботици 1848-1919) и *Szabadkai sajtó (1919-1945)* (Штампа у Суботици 1919-1945).

Део часописа који нису били доступни аутору овог рада за *de visu* обраду, налазе у Националној и свеучилишној библиотеци у Загребу (NSK – 25 наслова), у библиотеци „Др Лавослав Шик“ у Загребу (1 наслов), у Националној библиотеци Израела у Јерусалиму (1 наслов), у Централној ционистичкој архиви у Јерусалиму (1 наслов) и у Националној библиотеци Сечењи у Будимпешти (2 наслова). Од укупно 30 ових часописа, њих шест се не налазе у фондовима у Србији.

---

<sup>9</sup>*De visu* у библиотечкој терминологији означава појам „са књигом у руци“, односно непосредни увид у публикацију.

<sup>10</sup>Укупни збир ових наслова је 46, али када се одузме 13 наслова који се дуплирају, остају 33 појединачна наслова.

Такође су, због своје специфичности, у овај преглед уврштена и два часописа из Суботице, који нису штампани, али о којима постоје подаци. Први часопис био је шаљиви јеврејски лист *Héber hajnal* (Хебрејска зора). Писан је руком и изашао је само у једном примерку 1900. године, у издању Ференца Фењвеша, а други часопис је *Judea* – лист за интересе јеврејства Војводине, из 1920. године. Био је предвиђен за штампање на српскохрватском, мађарском и евентуално немачком језику, али није изашао пошто главни уредник Карољ Хаваш није добио одобрење за његово издавање<sup>11</sup>.

Нажалост, иако постоје неки подаци о новинама *Јеврејски лист* које су излазиле на српскохрватском језику, оне у овај преглед нису уврштене пошто о њима постоје различити подаци о годинама и месту излажења. У књизи Вука Драговића *Српска штампана између два рата*, постоји податак да је овај лист излазио у Београду, 192?, а у књизи *Изложба Јеврејска штампана на тлу Југославије до 1941. године*, наведен је податак да је лист излазио 1934. године у Загребу и да је уредник био Теодор Бухлер (Büchler). Пошто је овај рад одређен територијално, а податак о месту излажења се, без додатног истраживања тешко може утврдити, овај наслов је изостављен, али сигурно са два претходна часописа који нису доживела штампање (*Héber hajnal* јесте објављен, али само у рукопису), може бити извор за неко даље истраживање.

Многи примерци ових часописа који су излазили до пред Други светски рат су, нажалост, уништени, и то баш у току тог рата. И мала је могућност да се за њих утврде сви тачни подаци, а поготово за старије часописе. Због тога, приликом прикупљања грађе понекад недостају неки од тих података, или су пронађени подаци неуједначени. На тим местима су стављени упитници, а у напоменама и фусностама наведени су сви доступни извори који би евентуалним будућим истраживачима ове теме могли бити од помоћи за даље истраживање.

**У другом делу** (поглавље V) који се односи на три публикације које су издавали Јевреји у време Другог светског рата, у потпуно специфичним околностима, аутор овога рада за две од тих публикација (*Седмица* и 37) податке црпи из рада Јосипа Пресбургера, који је објављен у *Зборнику 3 Јеврејског историјског музеја*<sup>12</sup>, под насловом

---

<sup>11</sup>Подаци о овим листовима могу се наћи у књизи Павле Шосбергер, *Јевреји у Војводини: кратак преглед историје војвођанских Јевреја* (Нови Сад: Прометеј, 1998), 159-160.

<sup>12</sup>Josip Presburger, *Zbornik 3 Jevrejskog istorijskog muzeja* (1975), 225-275.

„Официри Јевреји у заробљеничким логорима у Немачкој“. Подаци за трећу публикацију обрађени су, непосредним увидом у примерке ових новина које се налазе у фонду ЈИМ у Београду.

**У трећем делу** (поглавље VI) који се односи на 20 периодичних издања објављиваних после Другог светског рата, у највећем делу су обрађени сви бројеви и сва годишта тих издања, као и све промене уредништава, издавача, континуитет или прекид у излажењу, различити формати и слично. Све ове публикације су аутору овога рада биле доступне и обрађене су *de visu*, и све осим једне (*ИЗРАЕЛ: Часопис посвећен земљи и народу Израела* – у НБС у Београду) се налазе у фонду ЈИМ у Београду, у библиотеци Савеза јеврејских општина Србије у Београду и у библиотеци Јеврејске општине Нови Сад. Осим четири послератна периодична издања која и даље излазе, у раду су обухваћене и публикације које су престале да излазе или су имале прекиде у излажењу, као и издања која су мењала наслове и поднаслове.

Календари, годишњаци и алманаси су такође уврштени у преглед јер према ISBD<sup>13</sup> стандарду спадају у категорију периодичних издања.

**Четврти део** (поглавље VII) обухвата часописе које су издавали Јевреји пореклом из бивше Југославије/Србије на српскохрватском језику, а који су својим садржајима повезани са јеврејском заједницом у нашој земљи и чине неодвојиви део укупног фонда ових издања. Од укупно четири наслова овог поглавља, у фонду Јеврејског историјског музеја у Београду налазе се сва четири (делимично некомплетна), и обрађени су *de visu*. Један од њих – *Мост* (под ранијим насловом *Билтен*) још увек излази.

Преглед је рађен хронолошки, од најстарије до најновије године издавања. У оквиру године, наслови су редани азбучно. Нумерације за периоде пре и после Другог светског рата су раздвојене и свака почиње од броја један. Часописи који су излазили или излазе ван Србије такође имају своју нумерацију.

Бројеви наведени иза имена и назива у регистрима у прилогу, прате ове нумерације које су редни број наслова сваке публикације.

У раду су дате и илустрације насловних страна за све доступне публикације. У табелама у прилогу дат је збирни преглед периодике

---

<sup>13</sup>ISBD(CR) – International Standard Bibliographic Description for Serials and Other Continuing Resources (Међународни стандардни библиографски опис серијских публикација и других континуираних извора).

по годинама излажења, насловима (азбучним редом), местима издања и напоменама о карактеру описаних наслова.

Према стандарду ISBD(CR) библиографски опис се наводи на језику и писму публикације, али је већ раније напоменуто да је у овом раду тај опис нешто другачији. Да би се ипак бар делом поштовали стандарди, наслови су наведени на језику и писму публикације, а њихов опис дат је ћиричним писмом.

У овом раду су за фондове институција у којима се налазе описани часописи коришћене следеће скраћенице:

ЈИМ – Јеврејски историјски музеј, Београд

БМС – Библиотека Матице Српске, Нови Сад

НБС – Народна библиотека Србије, Београд

NSK – Национална и свеучилишна књижница, Загреб

Преглед који следи приказ је свих издања јеврејске заједнице у Србији из области периодике, у времену од 1888. године до данас.

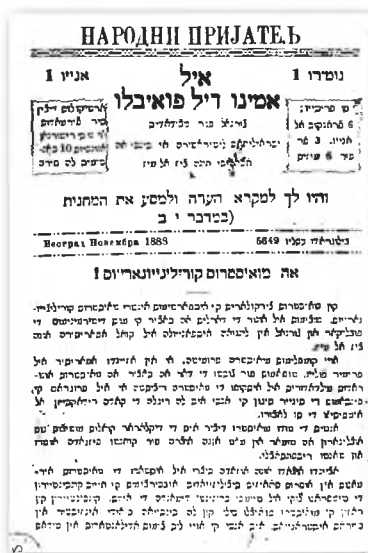




## ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ У СРБИЈИ ДО ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1888. ДО 1941. ГОДИНЕ)<sup>14</sup>

1888

### 1. EL AMIGO DEL PUEBLO – НАРОДНИ ПРИЈАТЕЉ



Први јеврејски часопис који је штампан у Србији. Излазио је у Београду у времену од 1888. до 1892. године на латинско језику, штампан хебрејским словима, а имао је упоредни наслов и на српском језику, ћирилицом. Издавач је била Јеврејска општина Београд, а уредник Јаков М. Алкалај. Штампан је у Београду у штампаријама „Народне радничке странке“, „Косте Таушановића“ и код „Просвете“ С. Хоровица.

Формат 14×21 cm. Излазио је месечно, на 24 стране и имао информативно-културни и национални карактер. Налази се у Националној библиотеци Израела у Јерусалиму (National Library of Israel).

<sup>14</sup> Основни подаци за већину наслова преузети су из: каталога Milica Mihailović (аутор текста каталога), *Izložba Jevrejska štampa na tlu Jugoslavije do 1941. godine* (Beograd: Savez jevrejskih opština Jugoslavije, 1982), 25-47; књиге Pavle Šosberger, *Zbornik članaka* (Novi Sad: P. Šosberger, 2009), 219-230, као и из заједничке библиографско-каталожке базе података српских библиотека (COBISS.SR). Извори за остале податке, као и за поједине часописе који нису били наведени у њиховим публикацијама, а до којих је аутор овога рада дошао *de visu*, наведени су у фуснотама.

1900

## 2. HĒBER HAJNAL



*Хебер хајнал* (у преводу са мађарског *Хебрејска зора*) био је шаљиви јеврејски лист писан руком у једном примерку који је изашао у Суботици. Издао га је Ференц Фењвеш (Fenyves) (слика лево). Не постоји сачувани примерак.

1903

## 3. HAŠALOM

Лист *Hašalom* (у преводу са хебрејског *Мир*) излазио је на ладино језику од 1903. до 1906. године у Београду.



Штампан је хебрејским словима. Издавач је Исак Митрани, а штампар Хоровиц. Формат 14×21 cm.

У ЈИМ у Београду постоји копија насловне стране броја 2, III годишта (слика на претходној страни).

1905

#### 4. EL LUZERO: organe des intérêts moraux et économiques de l'orient et des Israelits de langues judeoespangole

Овај часопис (у преводу са ладино језика *Даница – орган за етичка и економска питања Оријента, за Израелите јеврејско-шпанског језика*) штампан је на ладино језику и почео је да излази у мају 1905. године у Семлину (ранији назив Земуна)<sup>15</sup>.

Његов издавач и уредник био је Самуел Р. Леви (Löwy), а штампао га је Јохан Пуљо (J. Pulyo) из Земуна (Семлина). Штампан је латиницом и хебрејским квадратним и раши<sup>16</sup> словима, са илустрацијама, на 4 стране. Формат 40×56 cm. Имао је локални и национално-информативни карактер.

Сачувани примерак се налази у NSK у Загребу.

#### 5. LE RAYON

Лист *Le Rayon* (на француском *Зрак*) такође је почео да излази у мају 1905. године у Земуну (Семлину)<sup>17</sup>, на француском језику, а и његов издавач и уредник, као и земунског листа *El Luzero*, био је Саламон (Самуел?) Леви (Löwy).

Лист је излазио краткотрајно „ради слабог одзива од стране оне публике којој је био намењен“, како је констатовао лист *Народност*<sup>18</sup>.

#### 6. PASATIEMPO

Постоје подаци да је *Пасатиемпо* (у преводу са ладина *Разбибрига*) излазио у Београду на ладину око 1905. године. Нажалост нема сачуваних примерака. Вероватно је био забавне оријентације.

<sup>15</sup>Илија Николић, *Земунска библиографија: књиге, листови и часописи штампани у Земуну: 1849-1975* (Земун: Народна библиотека „Јован Поповић“, 1976), 424.

<sup>16</sup>Ладино језик писан хебрејским словима.

<sup>17</sup>Николић, *Земунска библиографија: књиге, листови и часописи штампани у Земуну: 1849-1975*, 424.

<sup>18</sup>Бранко Најхолд, *Од TABVLA ANSATA до Мунзе конза* (Земун: ТРАГ, 2014), 105.

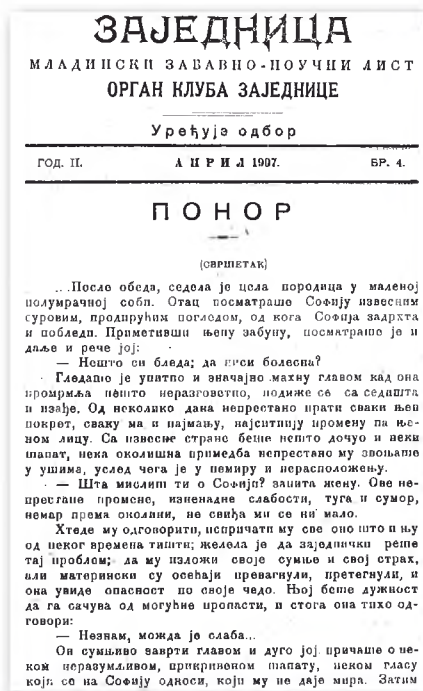
1906

## 7. BEŠALOM

Лист који је почео да излази на ладино језику 1906. године у Београду. Сам наслов био је на хебрејском језику и у преводу значи *С миром*. Једини податак о овом часопису налази се у *Jüdisches Lexikon: ein enzyklopädisches Handbuch des jüdischen Wissens in vier Bänden, Tome 4.1, Title Me – R, Berlin, 1930*. На страни 1102 је енциклопедијска јединица „*Presse jüdische*“ и у табели (I) страни XIII налази се назив овог часописа<sup>19</sup>. По потреби излазио је и на шпанском језику.

## 8. ЗАЈЕДНИЦА, младински забавно-поучни лист: орган клуба заједнице

Овај лист почео је да излази у октобру 1906. године у Београду. Власник за Орган клуба Заједнице био је Јаков А. Алкалај, а одговорни уредник био је Никола Т. Димитријевић.



<sup>19</sup>Freiman-Sammlung. Universitätsbibliothek UB. „Jüdisches Lexikon“. Goethe Universität. <http://sammlungen.ub.uni-frankfurt.de/freimann/content/titleinfo/364940> (преузето 12.05.2015).

Штампан је ћириличним писмом у штампарији „К. Грегорић и друг” у Београду. Формат 16×25 см. Излазио је месечно и имао је 64 стране. Лист поучног и забавног карактера.

У последњем броју 5 из 1907. године редакција обавештава да часопис престаје да излази због недостатка материјалних средстава.

Сачувани примерци бројева 1 и 5 се налазе у БМС у Новом Саду, а копија примерка броја 4 из априла 1907. године у ЈИМ у Београду.

1909

### 9. ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК: породични лист за поуку и забаву

Излазио је 1909. и 1910. године у Београду на српскохрватском језику. Издавач је био Давид Алкалај за Друштво „Цијон“, а уредник Исак Ј. Леви. Штампан је у „Електричној штампарији С. Хоровица“. Излазио је једном недељно – сваког петка. Формат и број страна нису познати. Часопис није сачуван али у разним изворима постоје подаци о њему<sup>20</sup>.

1914

### 10. AUTONOMIA: zsidó felekezetiársadalmi és politikai lap

У преводу са мађарског језика његов наслов је *Аутономија: јеврејски верско-друштвени и политички часопис*. Бавио се проблемима јеврејских општина. Часопис је почео да излази 23. фебруара 1914. године, у Суботици.

Први број је имао 20 страна, а насловна страна је била у боји. Излазио је двонедељно, на мађарском језику.

Уредник је био Адолф Клајн (Klein) (слика десно), а главни сарадник био му је главни рабин суботички Бернат Сингер.



<sup>20</sup>Десети словенски новинарски конгрес, *Југословенска штампа: реферати и библиографија* (Београд: Српско новинарско удружење, 1911), 113 (биб. јед. 938); Милица Кисић и Бранка Булатовић, *Српска штампа: 1768-1995: историјско-библиографски преглед* (Београд: Медија центар, 1996), 174 (биб. јед. 1136).



Штампан је у штампарији „Хунгарија“ (Hungaria) Ерне Фишера (Ernö Fischer) у Суботици. Формат 29×29 cm.

Сваки број имао је додаток под именом AUTONOMIE на немачком и јидишу<sup>21</sup>.

Часопис је престао да излази са двобројем 1-2, у фебруару 1915. године.

Сачувани примерци се налазе у Будимпешти у Националној библиотеци Сечењи (Országos Széchényi Könyvtár – OSZK 1914-1915) и у БМС у Новом Саду.

1920

## 11. ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК

Почео је да излази 10. децембра 1920. године, на 8 страна, и према *Аналима лексикографског завода ФНРЈ* могуће да је излазио до 1923. године<sup>22</sup>, у Београду. Језик је српскохрватски.

Власник и издавач било је Јеврејско национално друштво у Београду, а штампан је у штампарији М. Карића.

Одговорни уредник био је Давид Демајо, а једно време и Моша Алтрац.

Формат 23×31 cm, штампан ћирилицом. Излазио је три пута месечно. Имао је информативно-културни и национални карактер.

<sup>21</sup>Јидиш – језик ашкенаских Јевреја који је мешавина немачког и хебрејског језика.

<sup>22</sup>Mate Ujević, ur., *Anali Leksikografskog zavoda FNRI, Grada za bibliografiju jugoslavenske periodike. Knj 2.* (Zagreb: Leksikografski zavod FNRI, 1955), 117.



Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу и фотокопија у ЈИМ у Београду.

## 12. JUDEA (часопис није објављен)

„Јудеја“ је име јеврејске државе и покрајине у античком и модерном Израелу. Овај часопис је требао бити штампан у Суботици и бити посвећен верским и културним интересима јеврејства Војводине. Језици су били српскохрватски, мађарски и евентуално немачки.

Главни уредник овог часописа Карољ Хаваш (слика десно) затражио је 29. децембра 1920. године од Министарства унутрашњих дела одобрење за издавање овог листа који би излазио сваке недеље, али је министарство решењем број 192/1921 од 21.01.1921. године, одбило давање одобрења за његово покретање<sup>23</sup>.



<sup>23</sup>Pavle Šosberger, *Zbornik članaka* (Novi Sad: P. Šosberger, 2009), 228.



1921

13. JÜDISCHES VOLKSBLATT: freie jüdische wochenschrift für die politischen, wirtschaftlichen und sozialen interessen der jüdischen nation im Königreiche S.H.S.

Наслов овог листа у преводу са немачког језика је *Јеврејски народни лист: независни јеврејски недељник за политичке, економске и социјалне интересе јеврејског народа у Краљевини СХС.*



Штампан је на немачком језику и излазио је од јануара 1921. до априла 1924. године, у Новом Саду. Његов издавач је био Јеврејски национални дистрикт Војводине.

Оснивачи и одговорни уредници били су Сигмунд Хандлер, Игњат Балаж, а од 1923. Адолф Шрајбер (Schreiber), Бецелел Фирст и Арпад Ледерер.

Штампан је у штампаријама „Хиршхенаусер (Hirschenauser) и Пилишер (Pilliser)“, а од 1923. у штампарији „Уранија“ (Urania) Мартина Комлоша. Формат 29×42 cm. Излазио је седмично, сваког петка и имао национално-информативни и културни карактер.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ у Београду, у БМС у Новом Саду и у NSK у Зарегбу.

14. ELEVEN UJSAG: az elmúlt farsang hivatalos közlönye

Овај лист (у слободном преводу са мађарског Актуелности: званични гласник прошлих поклада) штампан је 1922. године у Суботици, на 12 страна, и посвећен је балу – пуримској забави, јеврејског женског добротворног друштва из Суботице.

Није наведен издавач. Језици су мађарски и српскохрватски, а штампано га је Ерне Фишер (Ernö Fischer).

Сачувани примерак се налази у БМС у Новом Саду.



15. SCHLAHMONES: vanstranački večernji list: unparteiisches abendblatt

Шлахмонес у преводу са хебрејског значи Поклон за празник Пу-рим. Овај лист је на немачком и српскохрватском језику излазио од 1922. године у Новом Саду.

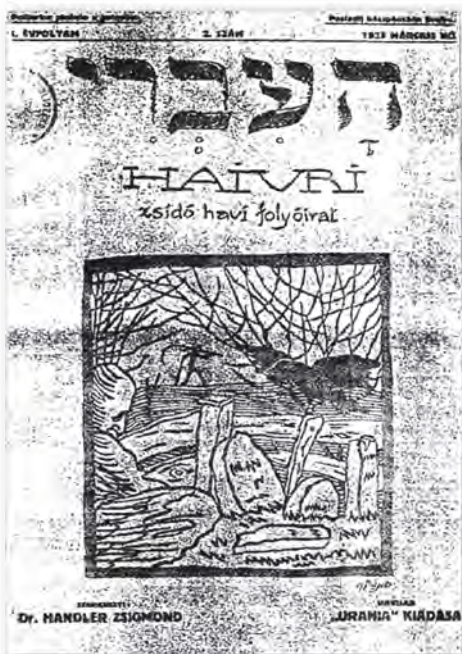
Није имао сталног уредника ни издавача, а за број 4 из 1936. године (слика горе десно) као уредник наведен је „Мордехај“. Штампан је у „Уранији“ и код Хенрика Чајагија.

Формат 23×31 cm. Излазио једном годишње, на 10 страна, штампан латиницом. Био је то пригодан, шаљиви лист са забава поводом празника Пурим<sup>24</sup>.

Сачувани примерак се налази у ЈИМ у Београду.

1923

## 16. HAIVRI: zsidó havi folyóirat



Превод наслова часописа је са хебрејског и мађарског језика *Јеврејин* (Хебреј, о.а.): *јеврејски месечни часопис*.

Штампан је 1923. године на мађарском језику у Новом Саду у штампарији „Уранија“ Мартина Комлоша, латиницом.

Уредник је био Сигмунд (Zsigmond) Хандлер. Формат 23×30 cm. Овај часопис је био уметничке оријентације.

Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу (бројеви 1 и 2) и у Централној ционистичкој архиви у Јерусалиму (Central Zionist Archives – CZA) (бројеви 1, 2 и 3).

1924

## 17. БЕОГРАДСКИ ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК

Почео је да излази 11. јула 1924. године на српскохрватском језику у Београду. Поједини прилози и рекламе су били и на лад-

<sup>24</sup>Податак о првој години излажења (1922) овог часописа преузет је из књиге Павле Шосбергер, *Јевреји у Војводини: кратак преглед историје војвођанских Јевреја*, 158. У једином, аутору овог рада доступном броју 4 из 1936. године (год. 5696 по јеврејском календару), налази се податак да је одговорни уредник Мордехај.

но, француском и немачком језику. Издавач и власник био је Давид Азриел, а уредник Мориц Херцл. Штампан је у штампарији „Народна самоуправа“ А.Д.



Формат је био 23×31 cm. Број страна од 4 до 10. Штампан је ћириличним писмом (осим прилога и реклама на ладино, француском и немачком).

Излазио је повремено и имао ционистичку оријентацију.

Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу и фотокопије у ЈИМ у Београду.

1925

## 18. ISRAEL: Jüdische Wochenschrift von Marthef

Овај часопис (у преводу са немачког *Израел: јеврејски недељни часопис од Мартефа*) излазио је на немачком језику у периоду од 3. јула 1925. (год. I, бр. 1) до 3. јула 1928. године (год. IV, бр. 16). Излазио је сваког петка.

Прве године излазио је у Бачкој Тополи, а следећих година у Суботици и Новом Саду.



**Unser Weg...**

Von Morthet

„Israel! diesen Namen gaben wir unserer Zeitschrift. Dieser Name legt im Geiste unserer gegenwärtigen Judentumes. Bei der Überfahrt der Zeiten, am Ende des vorigen Jahrhunderts kämpfte ein grosser Mann, Theodor Herzl hiess er, um das Schicksal des Judentums und er erregte wieder seinen Volk den Namen „Israel“ Jakob ist der Name der Schwärze, der Verfolgung und der Knechtschaft, Israel ist der Name der Freiheit, der Kraft und der göttlichen Gnade und Macht.“

Die Weisheit unserer Zeitschrift wird sein: **Frage**, im Frieden wollen wir Sprünge schaffen und erhalten. Die Herzen Israels be dürfen schon keines Kampfes, der Kampf der jüdischen Nation ist schon entschieden. Israel empföhnt wieder Sehnsucht nach Lehre und Erleuchtung.

**Welchen Zwecke wollen wir dienen?**

Die Worte unserer Thorah, den Lauf unserer Geschichte und die Hoffnung unserer Zukunft richtig zu erläutern und zu verbieren. Die Thorah wollen wir verkündigen in Lektüren und Vorträgen, ferner die Stimme jüdischen Geisteslebens sehen wir das Buch der Thorah als die einzige, reine und unerschütterliche Quelle. Von der Wurzel dieses Buches ausgehend entstanden die Zweige, reifen die Früchte der jüdischen Literatur, Gelehrte und Schriftsteller unserer Väterzeit sollen in unserer Zeitschrift einen neuen Sammelplatz finden für ihre Tüchtigkeit und für ihr Wirken. Schätze der alten und neuen jüdischen Literatur wollen wir an die breite Oberfläche bringen, damit sie leuchten und wirken in den jüdischen Gemeinden, in den jüdischen Familien und in den jüdischen Herzen.

Der jüdischen Religion wollen wir treu dienen im Sinne unserer Traditionen, die Bestandteile unserer Seele und Marksteine unserer Geschichte bilden. Die religiöse Regeneration unserer Völker ist auch eine Forderung unserer jetzigen Zeit. Auch das religiöse Leben

gesprochenen Worte im „Altenland“: „es überflutet ihn ein Helmwass nach dem starken Glauben der Jugendzeit“.

Die Gattung wollen wir in ihrem wahren Geiste sehen und erkennen. Als eine göttliche Strafe und Prüfung Israels, Grosse sinitische Kraft wird gefordert, um als treuer Sohn des jüdischen Volkes diese Strafe ohne Schaden zu ertragen, diese Prüfung göttlich zu bestehen. Aber tief sind auch die Quellen der Leiden und mitleidig ihre schmerzliche Kraft. Die geistigen und moralischen Werte, in den Leiden der Gattung entstanden und zur Geltung gelangt müssen in ihrer Bedeutung gewürdigt werden. Europa hat an Israel viel gesündigt, hat ihm jedoch auch viel gegeben.

Die führende Tendenz unserer jüdischen Besatzungen ist Zion. Wir sind Angehörige der zionistischen Weltorganisation und wollen überdies im Dinar eine lebhafte Aktion machen die sich an diesem Erlösungswerke des jüdischen Volkes beteiligen will. Zion ist die geschichtliche Forderung Israels, die jüdische Hilfe seines Lebens. An Paltalina knüpft sich heute, mehr denn je, der Bestand und die Ehre des jüdischen Volkes, jedes Bestrebens, jede Bewegung und jede Institution, die den Aufbau Paltalinas zum Ziele hat, sind in unserer Zeitschrift eine lebliche Forderung. Die gegenwärtige Renaissance des jüdischen Völkertums ist ein Verdienst der zionistischen Bewegung und wir wollen ihr die unentwegte Treue bewahren. Wir wollen ihre Gedanken ihre Ideale in die jüdischen Gemüter einzuwurzeln, dass dieselben durch sie geleitet und veredelt werden.

**Lebe und arbeite mit unserem glorreichen Könige und unserem edlen Herrscherhause, Treue und Anhänglichkeit zu unserem heiligen Vaterlande, welche göttliche Tugenden im Laufe der Jahrhunderte jüdischer Geschichte haben sich Vorzelle und Verleumdung, Hass und Verfolgung diese wertliche Ober uns herab geschüttet haben.**

Издавач је био Надрабинат у Бачкој Тополи, а штампали су га Микша Вилхајм (Miksa Wilhelm), а од броја 3 „Червик и Михалец“ (Cservik i Mihalec) из Суботице.

Од 12. фебруара 1926. поново га штампа Микша Вилхајм, а од 10. децембра 1926. „Фишер и Краус“ (Fischer i Krausz) у Суботици, у новом формату и са другачијом насловном страном (слика лево).

Главни уредник био је М. Фридман (Friedmann), а од 14. јула 1925. Пинкас (М.?) Келер (Keller), надрабин бачкотополски.

У њему су поворено објављивани текстови на хебрејском, а понекад и на српскохрватском и мађарском језику.

Нови формат био је 24x31 cm, а број страна од 12 до 16.

Био је информативно-културног и национално-ционистичког карактера.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ у Београду, у Градској библиотеци у Суботици<sup>25</sup> и у NSK у Загребу.



<sup>25</sup>Tibor Kolozsi, Szabadkai sajtó (1919-1945) (Újvidék: Forum, 1979), 474.

## 19. JEVREJSKI ALMANAH

Зборник *Јеврејски алманах* излазио је од 1925. до 1929. године у Вршцу у издању Савеза рабина Краљевине СХС, на српскохрватском и немачком језику. Ишло је пет бројева (годишта):

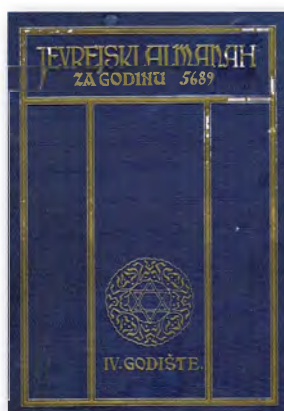
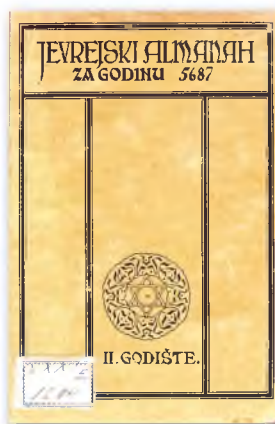
Год. I за годину 5686 (1925-1926) 320 страна + 16 страна реклама

Год. II за годину 5687 (1926-1927) 204 стране + 7 страна реклама

Год. III за годину 5688 (1927-1928) 216 страна + 7 страна реклама

Год. IV за годину 5689 (1928-1929) 264 стране + 4 стране реклама

Год. V за годину 5690 (1929-1930) 258 страна + рекламе

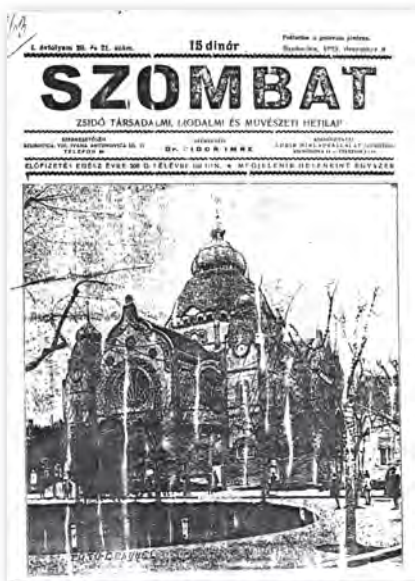


За прво годиште уредници су били Леополд Фишер (Fischer), надрабин у Вршцу и Мојсије Маргел, рабин у Загребу. Остала четири годишта уређивао је Леополд Фишер.

Штампан је у штампарији „Артистички завод уд. Ј. Е. Киршнер (Kirschner)“ из Вршца. Формат је био 16×23 cm. Латиница. Часопис се бавио културно-историјским, литерарним и верским питањима јеврејства.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ у Београду, у БМС у Новом Саду и у НБС у Београду.

## 20. SZOMBAT: zsidó társadalmi, irodalmi és művészeti hetilap



Овај часопис (у преводу са мађарског *Субота: јеврејски друштвени, књижевни и уметнички недељник*) почео је да излази на мађарском језику у Суботици 26. јула 1925. године. Угасио се двобројем 20-21 од 8. децембра те исте, 1925. године. Тај последњи број (слика лево) био је посвећен 150 годишњици јеврејске општине у Суботици. Имао је 80 страна и био је штампан и на мађарском и на српскохрватском језику.

Овај последњи број, као и још неки сачувани примерци овога листа, налазе се у фонду NSK у Загребу, у Националној библиотеци Сечењи (Országos Széchényi Könyvtár – OSZK) у Будим-

пешти и фотокопија у ЈИМ у Београду.

Покретач часописа и његов главни и одговорни уредник био је Видор Имре (слика десно).

Штампан је у штампарији „Фишер и Краус“ (Fischer i Krausz).

Формат 24×31 cm. Излазио је недељно и имао је друштвени, књижевни и уметнички карактер. Бавио се друштвеним и верским питањима Јевреја и јеврејском књижевношћу<sup>26</sup>.



<sup>26</sup>Више о овом часопису видети у: Dušan Jelić, „Kratok pregled istorije subotičkih Jevreja i njihovog doprinosa razvoju grada“, u *Jevrejski istorijski muzej: Zbornik 5*, glavni i odgovorni urednik Lavoslav Kadelburg (Beograd: Savez jevrejskih opština Jugoslavije, 1987), 93-94.

Сарадници у листу били су и познати јавни и културни радници, као Адолф Клајн, Исидор Милко, Ференц Фењвеш, Балаж Амбруш, Карол Хаваш, Михаљ Броди, Золтан Шомљо и други<sup>27</sup>.

1926

21. JUDA MAKABI: hivatalos lapja (Juda Makabi: službeni list)



Био је гласило спортског друштва "Јуда Макаби". Лист је излазио на мађарском језику од јануара 1926. до априла 1927. године, у Новом Саду.

Уредник је био Нандор Лустиг. Штампала га је „Уранија“, Мартина Комлоша. Излазио је једном недељно – сваког петка и био је спортски лист и гласило овог спортског друштва.



1928

22. OLAMENU

Оламену (у преводу са хебрејског *Наш свет*) је лист који је излазио од марта 1928. године на мађарском језику, у Новом Бечеју. Издавач је био Савез жидовских омладинских удружења Краљевине СХС, а уредници Мартин Велтман (Weltmann) из Загреба и Андор Вајс (Weisz) из Новог Бечеја.

Штаман у штампарији Циге Јовановића у Новом Бечеју. Формат 20×26 cm, на 8 страна. Био је омладински национални лист.

<sup>27</sup>Šosberger, Zbornik članaka, 228-229.



Сачувани примерак се налази у NSK у Загребу.



## 23. ZSIDÓ ÉLET

*Zsidó élet* (у преводу са мађарског *Јеврејски живот*) излазио је од 1928. године на мађарском језику у Новом Саду, на 4 стране.

Издавач и одговорни уредник био је Јене Левенберг (Jenő Löwenberg), а издавач и штампар – штампарија

„Уранија“ Мартина Комлоша, Нови Сад.

Формат 28×42 см. Имао је карактер информативно-националног и културног листа.

Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу и фотокопије у ЈИМ у Београду.

1929

## 24. MAKABI SPORT: sport és kultureseményekkel foglalkozó hetilap

Макаби спорт, са поднаслов који у преводу са мађарског гласи: *недељни лист за спортске и културне догађаје*. Часопис је излазио од јануара 1929. до фебруара 1930. године на мађарском језику, у Новом Саду. Уредник је био Нандор Лустиг, а власник и издавач Вилмош Ледерер. Излазио је сваког петка, латиницом, на 4 стране и био је лист за спортска и културна дешавања.

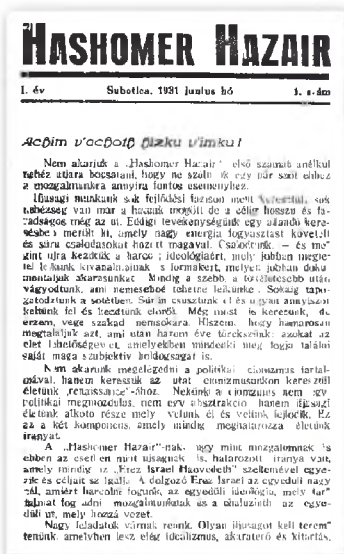
Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу.

1931

## 25. HASHOMER HAZAIR

Часопис *Хашомер хацаир* (у преводу са хебрејског *Млади чувар, стражар*) био је лист који је добио назив по јеврејском омладинском покрету између два рата, а чији је циљ био одгајање омладине за учешће у изградњи јеврејске Палестине.

Почео је да излази у јуну 1931. године у Суботици, на мађарском језику у издању органа јеврејске омладинске ционистичке организације.



Одговорни уредник и издавач био је Херцбер Фриђеш (Frigyes), а штампао се у штампарији „Фишер и Краус“ (Fischer i Krausz). Формат 16×24 cm.

Часопис је излазио до 1937. године у Суботици.

Када је у Војводини забрањена ова омладинска организација (осим у Новом Саду) наставио је излазити управо у Новом Саду, под истим насловом али у другом формату и на српском језику, латиницом (слика доле).



Нови издавач часописа била је омладинска ционистичка организација „Тахелет–Лаван“ (хебрејски *плато – бело*) која је и била наследник омладинске организације „Хашомер Хацаир“<sup>28</sup>.

Имао је омладинску и ционистичку оријентацију.

Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу и фотокопија у ЈИМ у Београду.

1933

## 26. VIJESNIK AGUDAT ISRAELA: mitteilungsblatt der agudas Jisroel

VIJESNIK  
**AGUDAT ISRAELA**

מִתְּבוּעַ    MITTEILUNGSBLATT DER AGUDAS JISROEL

1. Jahrgang.    No. 1.    Erscheint einmal wöchentlich.  
 6. Tamuz 5793 Subotica 30 Juni 1933.    Preis der Einzelnum. D. 1.

---

**Unsere Aufgabe !**

Um die Ideen der organisierten Weltorthodoxie, die der „Agudas Jisroel“, im Kreise der jugoslawischen geseesestreuen Judentum auch durch das gedruckte Wort zu verbreiten, wollen wir תב, die Mitteilungen unserer Landeszentrale allwöchentlich veröffentlichen.

Wir wollen unser Mitteilungsblatt allmählich aus seinen bescheidenen Anfängen heraus, durch die wohlwollende Mitwirkung unserer Freunde und Gönner, zu einem erfolgvollem und einflussreichem Behältnis, im Dienste der Verwirklichung unserer heiligen jüdischen Bestrebungen, gestalten lassen.

Getragen von den hohen Aufgaben der Verbreitung echtjüdischen Geistes, beseelt von dem heissen Willen des Wiederaufbaues Erez Jisroels, treten wir nun an unsere jüdische Öffentlichkeit mit der zuversichtlichen Hoffnung heran, durch die Verbreitung dieser Blätter unseren Zielen näherzukommen und dadurch die uns vorschwebenden heiligen Ideale der **Agudas Jisroel** zum entscheidenden Sieg zu verhelfen.

**Die Schriftleitung.**

**Die „Hachscharah“**  
Das Lehrgut der „Agudas Jisroel“

Ein vielfach empfundener Mangel wurde durch die Errichtung einer Stätte behoben, wo jungen Agudisten Gelegenheit geboten wird, sich zur

Alija nach Erez Isroel entsprechend auszubilden. Mit jubelnder Freude nahmen unsere jungen Agudisten das Angebot des Herrn Rabh. Samuel Deutsch, Präses der Landesorganisation der Agudas Jisroel, an, wonach er entsprechenden Boden und entsprechende Gebäude zur Errichtung der Hachschara-Stätte gerne zur Verfügung stellt. Es wurden die zur praktischen Durchführung der Idee erforderlichen Schritte unverzüglich eingeleitet. Die nötigen Geräte und Einrichtungsgegenstände wurden durch die Mitglieder A.-J. Jugendgruppe **ausgebracht**. Die zur Verpflegung der „Olim“ erforderlichen Mittel werden zum Grossteil durch die Landeszentrale und Jugendgruppe in Subotica gedeckt.

Die Ausbildung der „Olim“ erstreckt sich vorweg auf ihre landwirtschaftliche Erziehung, auf welchem Gebiete der Präses der Jugendgruppe, Herr Jenö Berger, vortreffliches leistet. Ebenso wird auf die geistige Entwicklung der „Olim“ entsprechender Wert gelegt. Es werden täglich mehrere Stunden dem ausschliesslichen „Lernen“ gewidmet. Das Lehrprogramm beginnt mit einem ausgiebigen Mussat-Schur, dem Chimusch, Dinim, Gemorovträge folgen. Ebenso wird der hebräische Sprachunterricht mit wohlbegreiflicher Begeisterung interessvoll verfolgt.

Die Leitung der geistigen Erziehung der „Olim“ hat Rosch Hakibuz, L. Friedmann, inne. Für die strikte Einhaltung des Arbeitsprogramms u. der Hausordnung wird durch den

*Вијесник агудат Исраела*<sup>29</sup>: информативни лист. Почео је да излази 30. јуна 1933. године (год. I, бр. 1) у Суботици на немачком језику, а од 4. августа исте године објављивани су чланци и на српскохрватском језику. Одговорни уредник био је Г. Винклер (Winkler). Штампан је у штампарији „Express“ у Суботици, а после га штампа Иван Михалец.

Излазио је недељно, на 4 стране. Био је гласило ортодоксних Јевреја у Суботици. Формат 16×23 cm.

Од 20. септембра 1933. лист је променио назив у *Јеврејски вјесник*<sup>30</sup>.

Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу и фотокопија у ЈИМ у Београду.

<sup>28</sup> Павле Шосбергер, *Зборник чланака* (Нови Сад: П. Шосбергер, 2008), 229.

<sup>29</sup> „Agudat Israel“ је назив за светску организацију ортодоксног јеврејства.

<sup>30</sup> Ujević, *Anali Leksikografskog zavoda FNRJ*, 341: naslov *Vijesnik Agudat Israela* променио назив у *Jevrejski vjesnik*; Шосбергер, *Јевреји у Војводини: кратак преглед историје војвођанских Јевреја*, 159.

## 27. ГЛАСНИК САВЕЗА ЈЕВРЕЈСКИХ ВЕРОИСПОВЕДНИХ ОПШТИНА

Овај *Гласник* је излазио 1933. године на српскохрватском језику у Београду. Издавач је био Савез јеврејских вероисповедних општина Југославије, а одговорни уредник Давид Албала. Објављиван је тромесечно и изашла су укупно три броја. Штампан је у „Штампарском заводу Орао“, наизменично ћириличним и латиничним писмом.

Формат је био 16×24 cm, и имао је од 80 до 85 страна. Осим што је био гласило Савеза Јеврејске вероисповедне општине у коме су биле вести о разним законима и уредбама као и текстови о настанку и историјату Савеза и историји Јевреја на Балкану, овај лист имао је и културно-информативни и политички садржај.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ у Београду и у НБС у Београду.



## 28. ZSIDÓ UJSÁG

*Zsidó ujság* (у преводу са мађарског *Јеврејске новине*) почео је излазити 3. фебруара 1933. године у Новом Саду на мађарском језику. Издавач и одговорни уредник био је Нандор Лустиг.

Штампала га је штампарија „Уранија“ Мартина Комлоша. Излазио је двонедељно, на 4 стране.

Формат 29×41 cm. Имао је информативно-национални карактер. Сачувани примерци се налазе у ЈИМ у Београду и у NSK у Загребу.



## 29. JEVREJSKA TRIBUNA



Лист *Јеврејска Трибуна* излазио је у Београду, где се налазило и уредништво и управа. Његов власник и издавач била је „Нова ционистичка организација у Југославији“. Одговорни уредник био је Ладислав Зентаи, а уредник Ђуро Ланг. Штампан је на српскохрватском језику, латиницом, у штампа-

рији „Драг. Поповић“, Београд. Излазио је сваког петка.

Формат 32×47 cm, на 6 страна. Имао је политичко-информативно-ционистичку оријентацију.

Аутору рада су *de visu* била доступна два броја овог листа – бројеви 3 и 4, из марта 1940. године који се налазе у фонду Народне библиотеке Србије, а у којима је податак да се ради о осмом (VIII) годишту. С обзиром на годиште, власника и издавача, формат и број страна, као и оријентацију овога листа, могуће је да је он наставак листа *Малхут Јисраел*, који је излазио у Новом Саду од 1933. до 1937. године.

Сачувани примерци се налазе у НБС у Београду.

## 30. JEVREJSKI VJESNIK: nedeljni list za sveopće interese jevrejstva: pressorgan für allgemein jüdische interessen

Наставак и наследник листа „Вијесник агудат Исраела“<sup>31</sup>, у нешто већем формату.

<sup>31</sup>Вук Драговић, *Српска штампа између два рата, I, Основа за библиографију српске периодике 1915-1945*. (Београд: Српска академија наука, Историјски институт, 1956), 208; Ujević, *Anali Leksikografskog zavoda FNRJ. Građa za bibliografiju jugoslavenske periodike...*, 118 и 341: naslov *Vijesnik Agudat Israela* i dalje *Jevrejski vjesnik*; Narodna biblioteka Srbije, „Uzajamna bibliografsko-kataloška baza podataka COBIB.SR“; VBS RS <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=DISPLAY&base=99999&rid=124697612&f mt=11&lani=sr> (преузето 13.05.2015).

Под овим насловом почео је да излази од 20. септембра 1933. године, у Суботици, на српскохрватском и немачком језику. Уредник је био Г. Винклер (Winkler), а штампао га је Иван Михалец.

Излазио је једном недељно – сваког петка, на латиничном писму, на 4 стране.

Формат је био 28×40 cm.

Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу и фотокопија у ЈИМ у Београду.



### 31. MALCHUT JISRAEL = ЈЕВРЕЈСКА ДРЖАВА

Овај лист почео је да излази у јануару 1933. у Новом Саду на српскохрватском језику, латиницом. Лист је излазио два пута месечно<sup>32</sup>. Био је илустрован. Сам наслов, осим латиницом, био је исписан и хебрејским „квадратним“ словима и ћирилицом.



<sup>32</sup>Богдан Т. Станојев, 150 година новосадске штампе: каталог: 1825-1975 (Нови Сад: Народна библиотека, 1976), 80 (библ. јединица 575): аутор наводи да је овај часопис излазио двонедељно и да је уредник Ј. Дохањ.

Према подацима из електронског каталога Матице српске, год. I, бр. 1, из 1933. године, лист је носио назив Malchut Jisrael = Јеврејска држава: cionističko-revizionistički organ.

Главни уредник (год. 1, бр. 1, 1933) био је Јулије Дохањ, а одговорни уредник Виктор Штарк.

Штампан је у Новом Саду у штампарији „Фаркаш и Дирбек“ (Dürbeck), 43 cm<sup>33</sup>. Према подацима из каталога Изложба Јеврејска штампа на тлу Југославије до 1941. године<sup>34</sup> власник и издавач листа била је Земаљска организација циониста ревизиониста „Владимир Жаботински“ (Jabotinsky) у Новом Саду, у чијем је председништву био Јулије Дохањ. Уредници су били Адалберт Вилд и Виктор Штарк. Часопис је штампан у штампарији „Фаркаш и Дирбек“ (Dürbeck). Формат 31×47 cm.

У књизи Зборник чланака Павла Шосбергера<sup>35</sup> аутор наводи да су одговорни уредници били Адалберт (Цви) Вилд и Виктор Штарк, а 1936. и 1937. године Јулије Дохањ, Ернест Хакер (Hacker) и Ладислав Зентаи.

Такође он наводи и да је формат листа био 31,5×41,5 cm, да су издања из 1936. имала 6 страна, а из 1937. године 10 страна, те да је овај лист излазио до маја 1937. године. Часопис је био ционистичко-ревизионистичке оријентације.

Из наведених информација, као и увида аутора овога рада у секундарне изворе (две скениране насловне стране из 1933. и 1937. године) може се закључити да је овај лист мењао изглед насловне стране и формат (сlike доле).



<sup>33</sup>Народна библиотека Србије, „Локална база података Библиотека Матице српске, Нови Сад“, ВБС РС [http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command= DISPLAY&base=80017&rid=276282887&fmt=11&lani=sc](http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=DISPLAY&base=80017&rid=276282887&fmt=11&lani=sc) (преузето 27.05.2015)

<sup>34</sup>Изложба Јеврејска штампа на тлу Југославије, Београд, 1982, 32 и 43.

<sup>35</sup>Šosberger, Zbornik članaka, 221-222.

Сачувани примерци се налазе у БМС у Новом Саду и у NSK и библиотеци „Др Лавослав Шик“ у Загребу.

Постоји индиција да је наставак овог часописа лист *Јеврејска Трибуна* који је под овим именом излазио у Београду.

1934

## 32. EVER HAJARDEN: Betarski<sup>36</sup> mesečnik

Хебрејски назив овог листа у преводу на српски је *Друга страна Јордана – Трансјорданија*. Лист је излазио од 1934. до 1937. године у Новом Саду, на српскохрватском језику, илустрован.

Издавач је било руководство Савеза Трумпелдор за Југославију (N' civut b' rit Trumpeldor b' Jugoslavia) и Виктор Штарк. Одговорни уредник Владислав Гутман (Guttman).

Штампан је у штампарији „Фаркаш и Дирбек“ (Dürebeck) у Новом Саду и излазио је месечно.

Формат је био 15×23 см. Штампан је латиничним писмом, на 16 страна.

Часопис је од 1937. године излазио у Осијеку. Власник и издавач био је Владислав Гутман из Загреба, а одговорни уредник био је Милан Шварц из Осијека. Те године лист је штампан у штампарији Фридман у Осијеку. Лист је имао ционистичко-ревизионистичку<sup>37</sup> оријентацију.

Сачувани примерци се налазе у БМС у Новом Саду, у NSK у Загребу и копија у ЈИМ у Београду.



<sup>36</sup>Реч *Бетар* (*Беитар*) је акроним за хебрејске речи које у преводу значе „Савез Јосеф Трумпелдор“ (Б'рит Јосеф Трумпелдор – БЈТР – плус самогласници *Е* и *А*), названом по истоименом оснивачу Ревизионизма, тј. десничарског ционизма.

<sup>37</sup>Покрет који се залагао за успостављање јеврејске државе на историјским територијама Палестине и Трансјорданије (данас држава Јордан)



### 33. ЈЕВРЕЈСКИ КАЛЕНДАР

Јеврејски календар за јеврејску 5695 (1934-1935) годину изашао је 1934. године у Београду. Уредио га је и саставио Јаков Шимон, службеник Црквено – школске Јеврејске општине.

Формат 8×12 см. Штампан је ћиричним писмом. Има 24 стране.

Сачувани примерак се налази у ЈИМ у Београду.



1935

### 34. JEVREJSKA SLOGA: jevrejski kulturni i društveni časopis<sup>38</sup>

Једини подаци који постоје о овом часопису су да је изашао 1935. године у Старој Кањижи<sup>39</sup>.



Уређивао га је одбор. Излазио је двојезично, на српском и мађарском језику.

<sup>38</sup>Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, „Katalog“, NSK HR <http://www.nsk.hr/ispis-rezultata/> (преузето 02.05.2015).

<sup>39</sup>Ujević, *Analiz Leksikografskog zavoda FNRI, Grada za bibliografiju jugoslovenske periodike*, 117; Шоcбергер, *Јевреји у Војводини : кратак преглед историје војвођанских Јевреја*, 160.

## 35. JEVREJSKE NOVINE = Jüdische Zeitung

*Јеврејске новине* су излазиле од год. I, бр. 1 (1935) до год. VII, бр. 6 (7. фебруар 1941) године на немачком и српскохрватском језику у Новом Саду.

Издавач ових новина био је Орган месне ционистичке организације и секретаријата Савеза циониста Југославије за Војводину. У прво време уредник је био Нандор Лустиг, а лист се штампао у штампарији „Уранија“ Мартина Комлоша.

Касније су одговорни уредници били Мартин Велтман (Weltmann) који је био и власник и издавач, Никола Фукс (Fuchs), Емил Кенигштетлер (Königstädtler), Ернест Фридман (Friedman), а пред рат уредник листа био је Тибор (Цви) Локер. Штампан је у штампарији „Фаркаш и Дирбек“ (Dürebeck), формат је био 32×47 cm, а број страна од 4 до 8.

У почетку је излазио двонедељно, а касније недељно – сваког петка. Био је информативни, политичко-национални и културни лист. Штампан је латиничним писмом.

Сачувани примерци се налазе у БМС у Новом Саду, у ЈИМ у Београду и у NSK у Загребу.



## 36. JEVREJSKI NARODNI KALENDAR

Овај *Календар* је излазио од 1935. до 1941. године на српскохрватском језику.

Издавач је била Библиотека јеврејског народног календара, а уредништво је било у Београду и Загребу. Уредник у Београду био је Давид А. Леви-Дале, а у Загребу Александар Клајн (Klein). Штампао се у штампарији „Слобода“ Перера и Ђорђевић, док се календарски део са хебрејским словима штампао у Сарајеву у штампарији Менахема Папе.

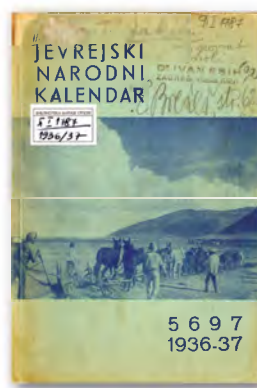


Био је илустрован са доста слика. Његов посебан део су чинили прилози са страницама у боји на којима су биле бројне рекламе. Број страна по бројевима је био: 188, 190, 183, 173, 175 и 191.

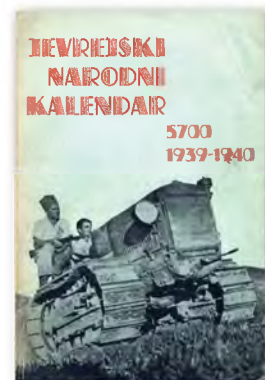
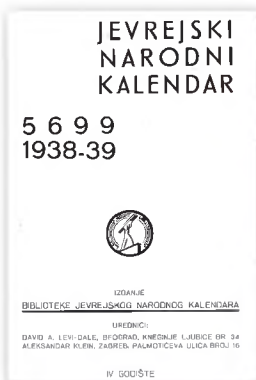
Излазио је годишње и објављено је укупно шест издања. Формат 14×20 cm.

Осим календарског дела, његов главни део чинили су и текстови из историје, разни преводи и књижевни прилози. Посебна издања ове библиотеке у којој су штампане песме и биографије славних јеврејских писаца су: Јосеф Френкел (Fränkel) *Херзл*; Бјалик *Изабране песме*; Моше Швејгер (Schweiger) *Арлозоров* и *Молитвеник* који је превео и уредио др Шалом Фрејбергер.

лорозов и Молитвеник који је превео и уредио др Шалом Фрејбергер.



Занимљиво за овај часопис је да су прилози и чланци у њему били штампани и латиницом и ћирилицом, иако је насловна страна свих бројева била на латиници.



Али први његов број изашао је и у издању са насловном страним на ћирилици (прва слика на претходној страни).

Био је културно-политички и национални часопис и један од најквалитетнијих у то време.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ у Београду, у НБС у Београду и у БМС у Новом Саду.

### 37. JUGOSLAVISCHE JÜDISCHE RUNDSCHAU: Wochenblatt der Gegenwart: Jugoslavenski jevrejski opšti pregled – nedeljni list sadašnjosti

Овај преглед почео је да излази 11. октобра 1935. године на немачком језику, на латиници, у Новом Саду. Издавач и главни и одговорни уредник био је Фодор Ернст (Јакоб Бен Арон), а главни сарадник Рот (Roth) Лазарус. Штампао га је Радивој Милутиновић у Новом Саду.



Формат 28×41 cm, прво на 6, а касније на 4 стране. Излазио је једном недељно. Имао је информативно-национални и културни карактер.

Сачувани примерци се налазе у NSK у Загребу и копије у ЈИМ у Београду.

1936

### 38. БЕОГРАДСКЕ ЈЕВРЕЈСКЕ НОВИНЕ: независан информативни недељни лист

Ове новине су излазиле од год. 1, бр. 1 (1936) до год. 2, бр. 12 (1937) године на српскохрватском језику, у Београду.

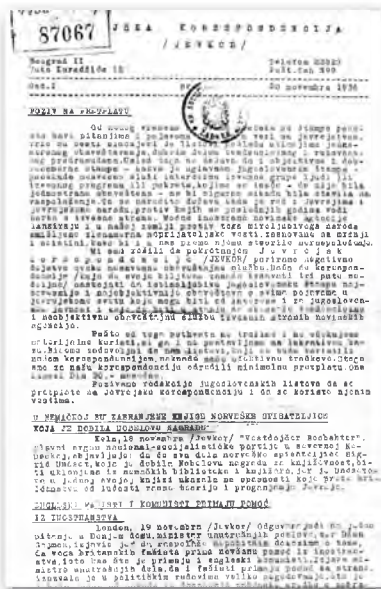
Власник и одговорни уредник био је Жига М. Фелнер. Штампан је у „Задружној штампарији“.



Формат 31×47 cm, на 4 стране. Штампане су ћириличним писмом. Биле су информативног карактера.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ и НБС у Београду и у NSK у Загребу.

### 39. JEVREJSKA KORESPONDENCIJA (JEVKOR)



Јевкор је излазио на српскохрватском језику од 1936. до 1940. године, у Београду. Издавач и уредник био је Давид А. Леви. На листу је стајало да је умножен „на властитој графетнер машини“.

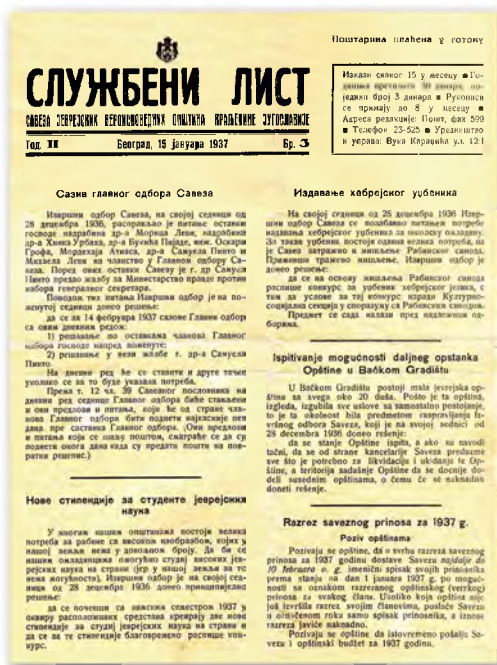
Излазио је три пута недељно, касније два пута и у последњој години једном недељно.

Формат 21×33 cm, на 2 стране. Штампан је латиничним писмом. Оријентација: информативни билтен и, како каже издавач „билтен је покренут да би парирао негативном дејству несавесних обавештајних служби“.

Сачувани примерак се налази у NSK у Загребу и фотокопија у ЈИМ у Београду.

## 40. СЛУЖБЕНИ ЛИСТ САВЕЗА ЈЕВРЕЈСКИХ ВЕРОИСПОВЕДНИХ ОПШТИНА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ

Службени лист је излазио на српскохрватском језику од 1936. до 1939. године у Београду. Власник и издавач је био Савез јеврејских вероисповедних општина Краљевине Југославије, а одговорни уредник био је Шиме Шпицер. Штампан је у штампарији „Слобода“ Морица Ј. Перере и В. З. Ђорђевића.



Формат 24×30 cm. Штампан је упоредо ћириличним и латиничним писмом, наслов је штампан ћирилицом. Имао је од 4 до 12 страна.

Био је службено гласило Савеза и излазио сваког 15. у месецу.

У њему су објављивани верски прописи и уредбе јеврејских заједница које су усаглашаване са важећим законима Краљевине Југославије.

Такође, у овом листу били су објављивани и конкурси за верске службенике као и разне друге вести из општина.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ и НБС у Београду и у NSK у Загребу.

1937

## 41. JEVREJSKI OPŠTINAR: list za verska i kulturno-socijalna pitanja jevrejstva



Општинар је почео да излази на српскохрватском и немачком језику од 15. јануара 1937. године, у Новом Саду.

Власник, издавач и одговорни уредник био је Леополд Флеш (Flesch). Штампан је у штампарији „Фаркаш и Дирбек“ (Dürbeck). Излазио је по потреби.

Формат 23×32 cm, на 8 страна, штампан латиничним писмом. Имао је локалну и културно-социјалну оријентацију.

Сачувани примерак се налази у ЈИМ у Београду и у NSK у Загребу.

1938

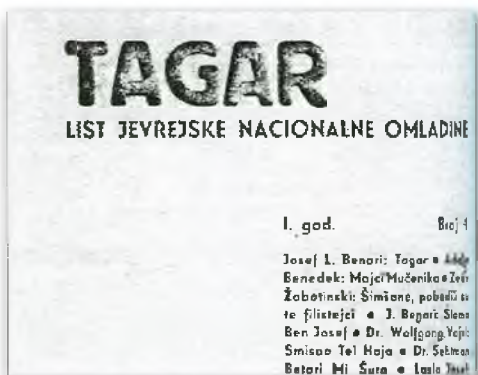
## 42. TAGAR: list jevrejske nacionalne omladine

Тагар (у преводу са хебрејског *Бојни позив, поклич*) штампан је на српскохрватском језику од јануара 1938. до 1939. године, у Новом Саду.

Одговорни уредник, власник и издавач био је Самуило Бергер, а уредник Јожеф Ласло. Штампан је у штампарији „Фаркаш и Дирбек“ (Dürbeck).

Излазио је месечно, на 8 страна, на латиници. Формат 15×23 cm. Био је омладински национални лист<sup>40</sup>.

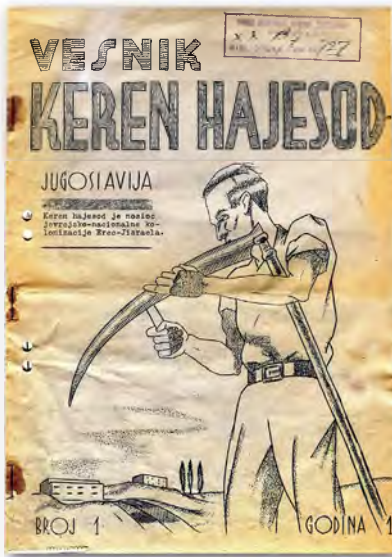
Сачувани примерак се налази у БМС у Новом Саду.



<sup>40</sup>Према: Вук Драговић *Српска штампа између два рата*, Београд, 1956, 266: постоје подаци да су уредници били Јосиф Бенеи, студент и Јосиф Ласло, ђак VIII разреда гимназије, и да је издавач Леополд Мојзеш (за Омладинску секцију „Б’рит Трумпелдор“).

### 43. VESNIK KEREN HAJESODA FONDA ZA OBNOVU PALESTINE

Oвај *Vesnik* је излазио на српскохрватском језику од 1938. до 1940. године, у Београду Год. I, бр. 1 из 1938. године писан је на писаћој машини, латиничним писмом, а издавач је била Централна управа Керен Хајесода<sup>41</sup> Југославије. Год. II, бр. 1 из 1939. штампан је упоредо и латиничним и ћириличним писмом.



Главни и одговорни уредник био је Карло Фридман. Штампала га је штампарија „Белетра“ Мартина Комлоша. Излазио је повремено.

Формат првог годишта је 20×34 cm, на 8 страна, а другог 20×27 cm, на 32 стране. Био је гласило Керен Хајесода и информативно-национални часопис<sup>42</sup>.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ у Београду и у NSK у Загребу.

<sup>41</sup>*Keren haYesod* је јеврејски задужбени фонд за обнову Палестине основан у Лондону 1920. године од стране Светске ционистичке организације, са циљем прикупљања, пре свега новчаних средстава, за помоћ Јеврејима за повратак у *Eрец Израел* (Земљу Израел) – Палестину. Ова фондација је имала огранке у преко 45 земаља Европе и света, па тако и у Краљевини Југославији.

<sup>42</sup>Подаци преузети са наведених годишта часописа који се налазе у Јеврејском историјском музеју у Београду.



## 44. ВЕСНИК ЈЕВРЕЈСКЕ СЕФАРДСКЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ ОПШТИНЕ

Излазио је на српскохрватском језику од 1939. до 1941. године у Београду. Власник и издавач за Јеврејску сефардску општину у Београду био је др Давид Албала.

Главни и одговорни уредник био је Давид Леви-Дале. Штампала га је штампарија „Слобода“ Перера и Ђорђевић.



Излазио је месечно, формата 24×31 cm, у обиму од 13 до 27 страна. Био је гласило општине и културно-информативно-национални лист. Текст је штампан ћириличним писмом.

Свакако је вредно поменути да је према увиду који је аутор овога рада имао у доступне бројеве часописа који су излазили у 1941. години (*Јеврејске новине* = *Jüdische Zeitung*, *Гласник јеврејске ашкенаске вероисповедне општине* и *Весник јеврејске сефардске вероисповедне општине*) последњи број овог часописа, год. III, број 27, од 1. марта 1941. године, вероватно је био и један од последњих бројева неког јеврејског листа који је изашао у Србији пред почетак Другог светског рата.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ и НБС у Београду и у NSK у Загребу.

1940

#### 45. COFE: glasnik Saveza udruženja jugoslovenske jevrejske omladine

*Цофе* (превод са хебрејског Извиђач) излазио је 1940. године у Суботици у издању органа Савеза јеврејских омладинских организација. У уређивачком одбору били су Иван Блум, Ђерђ Хајслер (György Heisler), Едит Шпицер (Spitzer) и Ђерђ (György) Сингер. Браћа Фишер су овај часопис умножавала на гештетнер машини. Часопис је излазио на српскохрватском језику и на латиничном писму.

Вероватно није сачуван ниједан примерак.

1941

#### 46. ГЛАСНИК ЈЕВРЕЈСКЕ АШКЕНАСКЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ ОПШТИНЕ

Овај *Гласник* је излазио на српскохрватском језику 1941. године у Београду. Власник и издавач за јеврејску ашкенаску вероисповедну општину у Београду био је др Фридрих Попс, а главни уредник био је Јосип Хершковић.

Штампан је у штампарији „Слобода“ Перера и Ђорђевић. Излазио је сваког 15. у месецу. Формат 24×31 cm, на 20 страна.

Био је гласило општине и културно-информативно-политички лист. Текст је штампан ћириличним писмом.

Сачувани примерци се налазе у ЈИМ у Београду и у NSK у Загребу.



Информацијом о овом последњем часопису завршава се део прегледа јеврејске периодике која је излазила у Србији у времену до почетка Другог светског рата 1941. године.

---

## ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1941. ДО 1945. ГОДИНЕ)

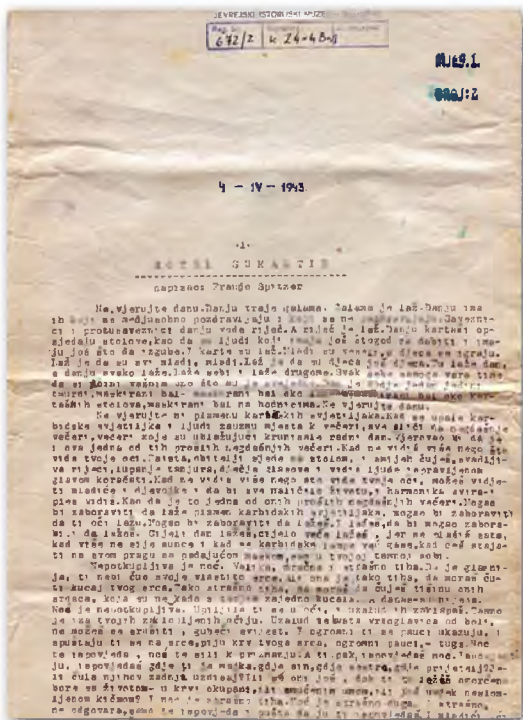
У времену ратних година које следе од 1941. године свакако је изузетно занимљиво и вредно споменути, скоро као невероватну анегдоту, и издавање три листа од стране Јевреја за време Другог светског рата, у заробљеничком логору у Немачкој и италијанском логору на острву Брачу.

У првом случају реч је о листовима *Седмица* и *37* које су у логору Оснабрик у Немачкој издавали заробљени Јевреји, официри војске Краљевине Југославије. Наиме, од маја 1942. године у овом се немачком војном логору затекло око 400 заробљених Јевреја пореклом из Југославије/Србије, а међу њима и позната имена као што су Ото Бихаљи-Мерин, Исак Озмо, Станислав Винавер, Рафајло Блам, Лавослав Каделбург, Андрија Гамс, Алберт Вајс и неке друге, после рата познате јавне личности у Београду и Србији. Јевреји су у овом логору били посебно издвојени и смештени у баракe 37 и 38. Самоорганизовани и колико су им могућности дозвољавале, формирали су тзв. „Културни одбор“, који је из себе 7 у барацаи 37 покренуо и истоимени лист Седмица. Користећи помоћ и оскудну технику којом је руководио Сима Караоглановић, касније познати српски филмски радник, овај лист почео је излазити у новембру 1942. године, као недељни лист, и до краја фебруара 1943. изашло је 14 бројева. Од 1. марта наставља излазити као лист 37, што је била алузија на јеврејску официрску бараку број 37. Ови листови су садржавали информације о догађајима из самог логора, али и информације и

коментаре на догађаје у „спољном свету“, до којих се долазило пре свега на основу немачке штампе која је стизала у логор. Садржај листа се знао јавно читати у собама, а важне теме подвргавати расправама и коментарима. Технички, лист се припремао тако што је текст садржаја прво био исписиван уредним рукописом, а потом је умножаван<sup>43</sup>.

Други пример издавања новина у заробљеништву су **интерне новине** које су објављивали Јевреји заточеници италијанског концентрационог логора<sup>44</sup> у месту Сумартину на острву Брачу, где је од 1942. године интернирано 211 Јевреја из целе Југославије, па и Србије. Уредник ових новина био је Фрањо Шпицер, алиас Ервин Шинко. Писане су на писаћој машини, у једном примерку, на папиру формата 20×32 cm, на до 20 страна, увезаних концем. Ове новине нису имале неки формални, званични наслов и излазиле су једном у петнаест дана. Имале су уредништво и више сарадника – аутора текстова.

Писане су латиничним писмом, а рубрике и теме су биле разноврсне: о разним јеврејским питањима (ционизму, асимилацији, јеврејском идентиту, догађајима из јеврејске историје), али и о општим практичним и едукативним темама и информацијама из разних области. Садржавале су и анкете, рубрику „Да ли знате...?“, омладинску страну, мале огласе, фељтон, песме, рубрику разбирге (укрштене речи и шаховске проблеме), али и теме које су се тичале информација о животу, статусу и могућој судбини интернираца из овог логора.



<sup>43</sup>Подаци преузети из: Josip Presburger „Oficiri Jevreji u zarobljeničkim logorima u Nemačkoj“, *Zbornik 3 Jevrejskog istorijskog muzeja* (1975): 225-275.

<sup>44</sup>Логори где су интернирана лица била заточена и присиљена на боравак у одређеном месту, али са одређеним ограниченим правом кретања и изласка.

Биле су и илустроване мањим цртежима, неким чак и обојеним дрвеним бојицама. Према датуму који се налази уз текст са насловне стране на једном од сачуваних примерака ових новина, може се закључити да су оне излазиле и у лето 1943. године, вероватно и до тренутка распуштања логора и пребацивања заточеника у већи логор на острву Рабу, те исте, 1943. године.

У ЈИМ у Београду налази се један комплетан (бр. 2) и један делимично сачувани број из 1943. године.

Слика на претходној страни: Насловна страна ових новина, број 2 из 1943. године.



## VI

---

# ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ У СРБИЈИ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1950. ДО 2010. ГОДИНЕ<sup>45</sup>)

## 1. BILTEN = JEVREJSKI PREGLED

---

BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH VEROISPOVEDNIH OPŠTINA FNRJ (1950-1951) = BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA FNRJ (1952) = BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE (1953-1958) = JEVREJSKI PREGLED (1959-1990) = BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE – *Jevrejski pregled* (1993-2008) = JEVREJSKI PREGLED (2009 до данас)<sup>46</sup>

Основно гласило послератне јеврејске заједнице Југославије и данас Србије, које излази редовно од јуна 1950. године до данас, је *БИЛТЕН* или *ЈЕВРЕЈСКИ ПРЕГЛЕД*. Због различитих историјско-политичких околности неколико пута је уз свој основни наслов „Билтен“ = „Јеврејски преглед“, мењао допунске називе (ФНРЈ, СФРЈ, СРЈ, СЦГ).

„У почетку ‘Билтен’ је био веома скроман. Излазио је у тиражу од 100 примерака, имао је свега неколико рубрика са информативним садржајима и са редакцијом и сарадницима коју је чинило неколико јеврејских активиста. Покретање ‘Билтена’ само неколико година после рата, био је несумњиви доказ да се обновљена јеврејска заједница снашла у условима у којима се била затекла после

---

<sup>45</sup>Иако је овај рад завршен 2015. године, последњи покренути евидентирани јеврејски часопис у Србији почео је да излази 2010. године (*Glas Mišpaha*).

<sup>46</sup>Наведени су сви упоредни и варијантни наслови у хронолошком следу.



страховитог страдања њених припадника и пљачке њене имовине. Веће интересовање читалаца ширило је и повећавало сарадњу. Почео је да прераста ту периодичну публикацију која је, поред вести о животу и раду јеврејске заједнице у Југославији и вести из јеврејских заједница у свету, почео да доноси и чланке и прилоге књижевног, културног и другог садржаја, да повремено обавештава своје читаоце и о неким важним догађајима из наше земље. Упоредо са побољшањем квалитета, мењале су се на боље техника и повећавао тираж. Већ од 1953. године 'Билтен' је давао уз сваки број и кратак резиме најважнијих вести на енглеском језику. Од 1954. године тираж је 500 примерака, а само годину дана касније, 1955. године напушта се умножавање и прелази се на штампање у 1.500 примерака<sup>47</sup>.

У даљем тексту су хронолошки наведене све промене наслова овог часописа, као и специфичности везане за различите уредничке и техничке промене, те урађен скраћени библиографски опис *Билтена* односно *Јеврејског прегледа* са свим варијантним насловима и другим карактеристикама, од почетка његовог објављивања до данас.

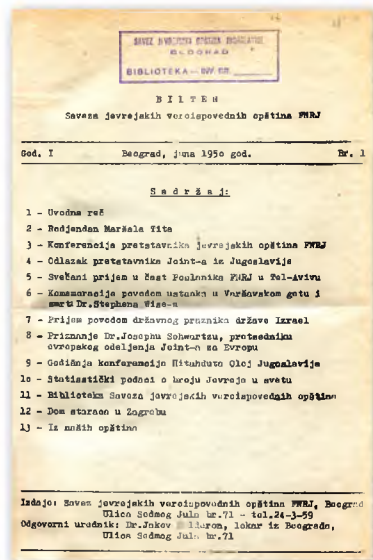
## 1а.

**BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH VEROISPOVEDNIH OPŠTINA FNRJ** (слика десно) почео је да излази у јуну 1950. године у Београду. Издавач је Савез јеврејских вероисповедних општина. У Уводној речи у првом броју часописа наведено је да ће Билтен доносити извештаје о раду општина, нарочито њиховој културно-просветној делатности. Такође ће писати и о најважнијим актуелним догађајима из јеврејских заједница широм света.

### Преглед годишта и бројева:

- 1950. година (год. I), бројеви 1-7;
- 1951. година (год. II) бројеви 1-12.

Главни и одговорни уредник Јаков Калдерон.  
Литографија. Формат 20×28 см. Латиница.



<sup>47</sup> „Trideset godina Jevrejskog pregleda”, *Jevrejski pregled*, год. XXX, бр. 9-10 (1979): 9-10.

16.

**BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA FNRJ** је наставак *Билтена Савеза јеврејских вероисповедних општина*, који је због измене у називу државе делимично променио име.

Под овим насловом је у току 1952. године, као III годиште изашло 12 бројева.

Уредник је Јаков Калдерон.

Литографија. Формат 20×26 см. Латиница.

1в.

**BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE** (слика десно) је наставак *Билтена Савеза јеврејских општина ФНРЈ*. Наслов је измењен само у делу који се односи на назив земље издавања, односно уместо ФНРЈ – Југославија.

*Билтен* је под овим насловом излазио од 1953. (год. IV) до 1958. (год. IX).

Уредник свих ових бројева био је Жак Конфино.

**Преглед годишта и бројева:**

– 1953, год. IV, бр. 1-12. и 1954, год. V, бр. 1-12. Сви бројеви имају увод и садржај на енглеском језику.

Литографија. Формат 20×26 см. Латиница.

– 1955., год. VI, бр. 1-12; 1956, год. VII, бр. 1-12; 1957, год. VIII, бр. 1-12; 1958, год. IX, бр. 1-12.

Штампано. Формат 14×20 см. Латиница.

1г.

**JEVREJSKI PREGLED** је наставак *Билтена Савеза јеврејских општина Југославије*. Овај назив је добио 1959. године и под тим именом излазио све до 1990. године. Дакле, пуне 32 године.

Нумерација годишта настављена је у континуитету ранијих година (годишта).

Још од самог почетка излагања под овим насловом *Јеврејски преглед* је пратио већ раније установљене сталне рубрике: Из Саве-

**BILTEN**  
SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE

Sadržaj:

Mala Pjave	1
Одговор на писмо из Сарајева и Сарајевског гетона	1
Јеврејски институт у Сарајеву	1
Захвална писма на годишњицу рођака Ане Павелић	8
Нова слика о вези са социјалистичком ратном државом	11
Апелација	11
Службена слика са Дном Сарајева	12
Нови козиви Сарајева	14
Приметни година од смрти др Давида Абаха	15
Презент година од оснивања Америчког јеврејског конгреса	17
Поводом новог немачког закона о одлимама	18
Кратки рол са прјаве одлимањих захтева за асимилацију Јевреја	20
IZ SAVEZA	20
IZ OPŠTINA	20
OSTALE VESTI IZ OPŠTINA	21
JUGOSLOVENSKI JEVREJI U SVETU	24
JUGOSLAVIJA—IZRAEL	26
VESTI IZ IZRAELA	27
RAZNE VESTI IZ IZRAELA	28
VESTI IZ SVJETSKOG JEVREJSKOG KONGRESA	41
JEVREJI U SVETU	42
KULTURNE BELESKE	47

Godina VIII BEOGRAD, Mart—April 1957 Br. 3—4

за; Из општина; Вести из Израела; Југословенски Јевреји у свету; Јеврејске заједнице у свету; Културне белешке; Породичне и личне вести; Добровољни прилози, итд. Осамдесетих година *Преглед* је излазио у тиражу од 3.200 примерака и дистрибуиран је не само у бившој Југославији, него и појединцима и институцијама у свету (редакцијама јеврејских листова и часописа, јеврејским културним и другим организацијама, библиотекама, научним установама, дипломатским представништвима, итд.).



Ради коришћења и у иностранству, садржаји бројева, вести и чланци у изводу се превode на енглески језик и чине додатак под насловом *The Jewish Review*.

Поред веома важне улоге у информисању *Преглед* доприноси бољем и јачем повезивању припадника јеврејске заједнице у земљи и свету.



Свакако на овом месту треба споменути идејног творца и оснивача овог часописа проф. др Алберта Вајса, тадашњег председника Саве-

за јеврејских општина и уреднике Александра Левија, Давида Далета Левија и Луци Петровић, као и многе друге чланове редакције који су неспорно допринели квалитету и сталном континуитету часописа.

### Преглед годишта и бројева:

Под овим називом (*Јеврејски преглед*) излазио је од 1959. (год. X) до 1990. (год. XL) у следећим интервалима:

- једном месечно (1959-1970)
- двомесечно (1971-1977)
- тромесечно (1988)
- и четворомесечно (1989-1990)

Од 1959. до 1978. године одговорни уредник био је Давид Леви (Давид А. Леви), а од 1979. до 1990. године уредница је била Луци Петровић.

Формат 14×20 см. Латиница.

### 1 д.

## BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE – JEVREJSKI PREGLED

У периоду од 1991. до 1992. године *Јеврејски преглед* није излазио.

1993. године Јеврејска општина Београд покреће свој интерни информативни лист под насловом *БИЛТЕН Јеврејске општине у Београду*. Формат овог листа је 17,5×25 см, штампан латиницом и у форми је пресавијеног листа (слика на следећој страни)<sup>48\*</sup>.

<sup>48</sup> Аутору овога рада био је доступан само примерак *Билтена Јеврејске општине у Београду* из октобра 1993. године, који није нумерисан, те није јасно да ли је било и ранијих издања.

\*Такође, треба истаћи да је Јеврејска општина Београд поново покренула издавање овог *Билтена* и 2002. године, у истом формату као и 1993. (17,5×25 см) и у форми пресавијеног листа, штампаног латиницом. Али и у овом случају доступни су били само примерци броја 1 (мај) и броја 2 (јун/јул) из те године (слике доле), и није познато да ли је објављен још неки број. Ова два броја приредила је К. Лазић.





Пратећи ову иницијативу Јеврејске општине Београд, Извршни одбор Савеза јеврејских општина Југославије донео је одлуку о обнављању *Јеврејског прегледа*, и у договору са ЈО Београд, Савез „преузима издавање досадашњег општинског ‘Билтена’, који ће, у проширеном облику, бити допуњен информацијама о раду других општина и самог Савеза, европских и светских јеврејских организација, те о културним, верским и осталим активностима”<sup>49</sup>.

И тако, обновљени часопис под новим насловом **БИЛТЕН Савеза јеврејских општина Југославије – Јеврејски преглед** почиње са излажењем од новембра 1993. године, као прво годиште и први број.

Од 1993. до 2008. године изашла су 182 броја (XVII годишта). Излазили су месечно, писани латиничним писмом.

### Формат листа:

Од броја 1 (I годиште – новембар 1993.) до броја 1 (III годиште – јануар 1995.) формат листа је био 17×24,5 cm (слике доле).



<sup>49</sup>“Od Jevrejskog pregleda do Biltena i...”, *Bilten – Jevrejski pregled*, god. I, br. 1 (1993): 1.

Од броја 2 (III годиште – фебруар 1995.) до краја издавања *Билтена* под овим именом (2008. године), формат је био 21×30 cm (слике доле).

До годишта VIII, број 12 из 2000. године *Билтен* излази у црно-белој техници, а од следећег броја (год. IX, број 1, јануар 2001.) насловна и последња страна су у тону плаве боје. Од годишта XVII, број 7, јул/август 2008. године, мења се и изглед насловне стране (слика доле десно) као и графички дизајн садржаја.



### Преглед годишта и бројева:

- 1993. (год. I) бројеви 1 и 2,
- од 1994. (год. II) до 2008. (год. XVII) излазио месечно – 12 бројева годишње, са двобројем за јули-август.

### Уредници су били:

- Александар Гаон (1993. од бр. 2 до бр. 9, 2006.),
- Александар Гаон и Луција Веснић (од бр. 10-11, 2006. до бр. 6, 2008.),
- Станислав Саша Ристић (од бр. 7 до бр. 11<sup>50</sup>, 2008.).

У јануару 2008. године изашло је специјално издање *Билтена* (слика десно) у коме је објављен текст Александра Лебла „Холокауст” као и текст



<sup>50</sup>У овом годишту је грешком изостављена нумерација двоброја јул-август као 7-8, што значи да је у 2008. години изашло 12 бројева.

Резолуције Генералне скупштине Уједињених нација 60/7 којом се 27. јануар проглашава Међународним даном сећања на жртве Холокауста.

Текст овог издања је штампан ћириличним писмом.

### Промене:

Због промена у називу државе настајале су и делимичне промене у поднаслову и називу издавача:

- од 1993. до 2004. године – Савез јеврејских општина Југославије,
- од 2004. до 2006. године – Савез јеврејских општина Србије и Црне Горе,
- од 2007. до 2008. године – Савез јеврејских општина Србије.

Од 2006. године на неким бројевима постоји дупла нумерација годишта.

ISSN 1452-130X – Билтен Савеза јеврејских општина Југославије: Јеврејски преглед

ISSN 1821-0139 – Билтен (Савез јеврејских општина Србије)

ISSN 1821-1062 – Јеврејски преглед

## 1 ђ.

### ЈЕВРЕЈСКИ ПРЕГЛЕД

Од 2009. године до данас овај часопис наставља да излази под насловом *ЈЕВРЕЈСКИ ПРЕГЛЕД* (слика десно), и наставља континуитет ранијих годишта. Излази на 34 до 38 страна.

- Од 2009. до 2011. излази месечно – 12 бројева годишње, са двобројем за јули-август;
- Од 2012. (год. XXI) излази прво месечно, па затим двомесечно и изашло је укупно 8 бројева;
- Од 2013. (год. XXII) излази двомесечно – изашло укупно 7 бројева – 6 двомесечно и један број за децембар/јануар 2012/2013;



– Од 2014. (год. XXIII) и 2015. (год. XXIV) излази двомесечно – 6 бројева.

Од броја 5 (XIX годиште – мај 2010.) четири стране (корица) су у колору.

Излази у тиражу од 1.200 примерака. Главни и одговорни уредник је Станимир Саша Ристић.

Формат часописа је 21×30 см, латинично писмо.

ISSN 1452-130X – Билтен Савеза јеврејских општина Југославије: Јеврејски преглед

ISSN 1821-0139 – Билтен (Савез јеврејских општина Србије)

ISSN 1821-1062 – Јеврејски преглед

## 2. THE JEWISH REVIEW (Jevrejski pregled)

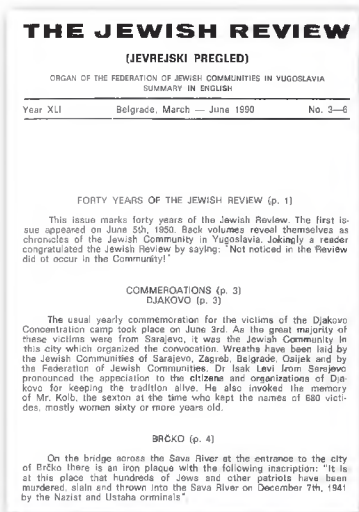
Пошто је постојала велика потреба да се важни садржаји и вести из живота јеврејске заједнице Југославије саопште разним културним и научним установама, библиотекама, музејима и дипломатским представништвима у свету, у појединим бројевима *Прегледа* су постојали кратки изводи из српско-хрватског издања преведни на енглески језик. Изводи су умножавани или штампани одвојено под насловом „The Jewish Review: organ of the Federation of Jewish communities in Yugoslavia: summary in English” и чине додатак *Прегледу*.

Изводи су излазили двомесечно на енглеском језику, од 1950. (Vol. 1, no 1) до 1991. године (Vol. 42, no 12). Издавач је Federation of Jewish Communities in Yugoslavia (Савез јеврејских општина Југославије).

Формат 14×20 см. Латиница. Текст на енглеском језику.

ISSN 0350-9680 = The Jewish Review<sup>51</sup>

<sup>51</sup>Извор: Виртуелна библиотека Србије <http://www.vbs.rs/cobiss/> (преузето 08.03.2011).





### 3. JEVREJSKI KALENDAR

Такође, једна од редовних послератних публикација јеврејске заједнице Југославије и даље Србије, која излази од 1950. године до данас. Овај календар излази једном годишње, с тим да се приказана јеврејска година односи на временски период од годину дана унутар две године по актуелном грегоријанском календару. Поред самог календарског дела са информацијама о датумима јеврејских празника и постова за текућу и неколико следећих година, времену (месецима, данима и сатницама) паљења суботњих свећа по већим градовима у Југославији/Србији, те текста основних молитви у тим приликама, у овом календару се налазе и неки краћи подаци о јеврејској заједници у Југославији/Србији, као на пример: спомен дани, хронологија и информације о страдању Јевреја у Југославији/Србији за време Другог светског рата, адресар јеврејских општина и подаци о броју Јевреја по градовима у земљи, молитве за *маскир* (помен) које се читају за умрле (оца, мајку, жртве фашистичког терора, јеврејске страдалнике кроз историју, непосредно преминуле мушкарце или жене), основне верске молитве, текстови неких популарних јеврејских песама и прегледи објављених назива и појмова у календару.

Текст *Јеврејског календара* је српски, молитве су на српском (латинично писмо), хебрејском и арамејском, док су световне песме на српском и ладино језику (јеврејско-шпанском).

По хришћанском рачунању календари се односе на период од 1950. до 2015. године, а по јеврејском од 5711. до 5775. године.

#### Преглед годишта и бројева<sup>52</sup>:

##### 1950 – 1951 (5711)<sup>53</sup>

Први *Јеврејски календар за годину 5711* (од 12. септембра 1950. до 30. септембра 1951.) саставио је Менахем Романо, рабин из Сарајева, у издању Јеврејске општине Сарајево.

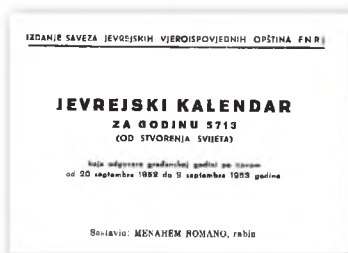
<sup>52</sup>Пошто се у библиографском опису *Јеврејског календара* многи подаци подударају, овде су наведени само они подаци који се разликују, а то су подаци о уредницима (састављачима) и годинама (уз напомену да се свака појединачна јеврејска година односи на период унутар две „стандардне“ године).

<sup>53</sup>Први број *Јеврејског календара* изашао је у Сарајеву, 1950 (по јеврејском календару 5711. године).

### 1951–1955 (5711–5715)

Јеврејски календар за године 5711–5715. Саставио Менахем Романо, рабин. Издање Савеза јеврејских вјероисповједних општина ФНРЈ, Београд.

Формат 15×12 и 10×14 cm.



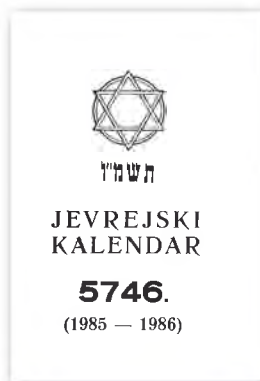
### 1955–1973 (5715–5734)

Јеврејски календар за године 5715–5734. Саставио Менахем Романо, рабин. Издање Савеза јеврејских општина Југославије, Београд.

### 1973–2006 (5734–5766)

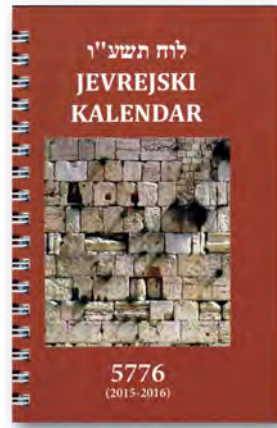
Јеврејски календар за године 5734–5766. Саставио Цадик Данон, рабин. Издање Савеза јеврејских општина Југославије (односно Савеза јеврејских општина Србије и Црне Горе у времену од 2004-2006. године), Београд.

Формат 10×14 cm.



**2006–2015 (5766–5775)**

Јеврејски календар за године 5766–5775. Саставио Исак Асиел, рабин. Издање Савеза јеврејских општина Србије, Београд. Формат 10×16 cm.



**Уредици – рабини:**

- Менахем Романо (1950–1973),
- Цадик Данон (1973–2006),
- Исак Асиел (2006. до данас).

#### **4. JEVREJSKI ALMANAH**

Савез јеврејских општина Југославије од 1954. године наставља културну традицију југословенског јеврејства, које је упркос скоро потпуном уништењу током Другог светског рата успело да обнови свој рад и посвети се неговању успомене на јеврејску историју, наслеђе и културну делатност. То чини кроз објављивање текстова, студија, научних радова и сећања о бројним угледним појединцима, угаслим институцијама и друштвима, порушеним и несталим верским и сакралним објектима, гробљима и другим садржајима.

Овај *Алманах* је веран одраз националног и културног живота јеврејске заједнице на овим просторима али и огледало различитих збивања у јеврејском свету других земаља и у Израелу.

Од 1954. до 1996. године изашло је укупно девет бројева. У сваком броју био је изузетно вредан прилог и о хронологији важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице у Југославији.

Уредници различитих годишта били су: Жак Конфино, Александар Леви, Зденко Левнтал, Иван Ивањи, Лавослав Глеисингер, Давид Леви-Дале и Александар Штајнер.

### Преглед годишта:



#### 1954.

- Уредници: Жак Конфино, Александар Леви, Зденко Левнтал
- Прилог: Хронологија важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице у Југославији (1944–1953), стр. 287–295.
- Тираж 1.700 примерака.

#### 1955-1956

У тематском прегледу овог *Алманаха*, редакција је желела да овој свесци да печат јубилеја, десетогодишњице обнављања рада јеврејске заједнице у новој Југославији.

- Уредници: Жак Конфино, Александар Леви, Зденко Левнтал
- Прилог: Хронологија важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице у Југославији (1954 и 1955. година), стр. 389–394.
- Тираж 2.000 примерака.

#### 1957-1958

- Уредници: Жак Конфино, Александар Леви, Зденко Левнтал
- Прилог: Хронологија важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице у Југославији (1956 и 1958. година), стр. 337–348.
- Тираж 1.600 примерака.



### 1959-1960

- Уредници: Иван Ивањи, Александар Леви, Зденко Левнтал
- Прилог: Хронологија важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице у Југославији (1959 и 1960. година), стр. 323–341.
- Тираж 1.600 примерака

### 1961-1962

- Уредници: Иван Ивањи (књижевност), Александар Леви (публицистика), Зденко Левнтал (наука)
- Прилог: Хронологија важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице у Југославији (1961 и 1962. година), стр. 429–439.
- Тираж 1.600 примерака.

### 1963-1964

- Уредници: Лавослав Глеисингер (наука), Иван Ивањи (књижевност), Александар Леви (публицистика), Давид Леви-Дале (редакција) и Зденко Левнтал (наука)
- Прилог: Хронологија важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице у Југославији (1963 и 1964. година), стр. 309–320.
- Тираж 1.200 примерака.

### 1965-1967

- Уредници: Лавослав Глеисингер (наука), Иван Ивањи (књижевност), Александар Леви (публицистика), Зденко Левнтал (наука)

- Прилог: Хронолошки преглед важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице Југославије (1965 и 1967. година), стр. 358–374.
- Тираж 1.200 примерака.

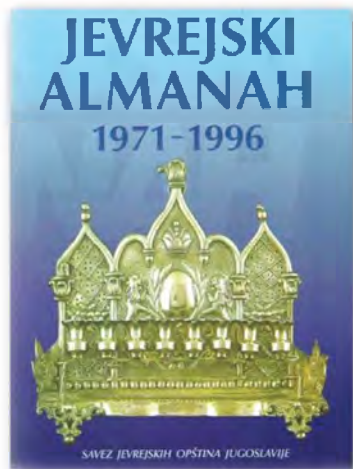


### 1968-1970

- Уредници: Александар Штајнер (наука), Иван Ивањи (књижевност), Александар Леви (главни и одговорни уредник) (публицистика)
- Прилог: Хронолошки преглед важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице Југославије (1968–1970. године), стр. 253–270.
- Тираж 1.200 примерака.

### 1971-1996

- Овај број *Јеврејског алманаха* посвећен је осамдесетогодишњици постојања Савеза јеврејских општина Југославије (1919-1999)<sup>54</sup> као етничко-верској организацији која представља девет јеврејских општина са близу 3500 чланова<sup>55</sup> и чија се делатност највећим делом базира



<sup>54</sup>Савез је основан 1. јула 1919. као Савез јеврејских вероисповедних општина Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. После Другог светског рата, наставио је рад под именом СЈО Југославије.

<sup>55</sup>Подаци датирају из 2000. године када је објављен *Јеврејски алманах: 1971-1996*.

на очувању јеврејског идентитета и традиције. Ово годиште садржи репрезентативан избор радова са наградних конкурса у периоду од 1971. до 1996. године које Савез расписује за радове са јеврејском тематиком још од 1955. године и ту традицију одржава и до данас. Многи од награђених и откупљених радова штампани су делимично или у целини.

У овом броју *Алманаха* наведено је неколико важних библиографских извора:

- Милица Михаиловић: Речник јеврејских појмова, стр. 497-501;
- Душанка Песах: Садржај јеврејских алманаха (1954–1970), стр. 505-515;
- Душанка Песах: Библиографија награђених и откупљених радова (1955–1970), стр. 517–529;
- Душанка Песах: Библиографија награђених и откупљених радова (1971–1996), стр. 531–541;
- У прилогу (стр. 253–270) садржи и Хронолошки преглед важнијих догађаја из живота јеврејске заједнице Југославије (1968–1970. године).

Главни и одговорни уредник овог издања била је Симха Кабиљо Шутић.

Тираж 500 примерака.

Формат свих годишта је 17×23 см. Латиница.

## 5. KADIMA: časopis jevrejske omladine Jugoslavije

Омладинска секција при Јеврејској општини Београд покренула је часопис *Кадима* (у преводу са хебрејског *Напред*) 1956. године (слика десно).

Од броја 4 из 1957. године издавач овог часописа је Савез јеврејских општина Југославије у Београду. У њему су објављивани литерарни радови, између осталих, и данас познатих књижевника Давида Албахарија, Данила Киша, Филипа Давида и других. Ту су



се још налазиле и информације из различитих области и активно-сти јеврејске омладине из читаве Југославије.

Часопис је излазио до 1987. године (укупно 49 бројева) у различитим интервалима, повремено и са прекидима у издажењу.

Уредници су били: Ђорђе Фишер, Тугомир Брукнер, Душко Давид Младинов, Петар Клајн и Давид Албахари.

Часопис је више пута мењао изглед насловне стране (слике доле).



### Преглед годишта и бројева:

- 1956. год. I, бр. 1, 2 – часопис јеврејске омладине – Београд;
- 1957. год. II, бр. 3;
- 1957. год. I, бр. 4 – часопис јеврејске омладине Југославије (промењена насловна страна);
- 1958. год. II, бр. 5, 6 – часопис јеврејске омладине у Југославији (промењена насловна страна);
- 1959. год. III, 7-8;
- 1960. бр. 9 (промењена насловна страна);
- 1961. бр. 10 (промењена насловна страна);
- 1962. бр. 11 (промењена насловна страна);



1963. бр. 12, 13;  
1964. бр. 14;  
1965. бр. 15;  
1966. бр. 16, 17, 18, 19;  
1967. бр. 20, 21, 22;  
1970. бр. 23 (промењена насловна страна);  
1971. бр. 24, 25;  
1972. бр. 26;  
1973. бр. 27, 28;  
1974. бр. 29, 30;  
1975. бр. 31, 32, 33 (промењена насловна страна);  
1976. бр. 34, 35, 36;  
1977. бр. 37, 38;  
1978. бр. 39;  
1979. бр. 40;  
1980. бр. 41;  
1982, бр. 42;  
1983. бр. 43;  
1983/84. бр. 44;  
1985. бр. 45-46;  
1986. бр. 47;  
1987. бр. 48, 49;

Формат од 1956. до 1959. године 30×20 см, а од 1961. до 1987. године 15×20 см. Латинично писмо.

**Уредници:**

- Од броја 3 (1957) уредник Ђорђе Фишер.
- Од броја 4 (1957) до броја 15 (1965) главни и одговорни уредник Тугомир Брукнер.
- Од броја 16 (1966) до броја 22 (1967) главни и одговорни уредник је Душко Давид Младинов.
- Од броја 23 (1970) до броја 40 (1979) главни и одговорни уредник Петар Клајн.
- Од броја 41 (1980) до броја 49 (1987) одговорни уредник је Давид Албахари.

Од 1956. до 1959. године умножавано на шапирографу.  
ISSN 0022-748X = Кадима

## 6. IZRAEL: časopis posvećen zemlji i narodu Izraela

Излазио од 1957. до 1966. године у Београду. Издавач је Израелско посланство у Београду<sup>56</sup>. У неколико бројева доступних у Народној библиотеци Србије нема података о уредништву овог часописа, иако се у књизи Жени Лебл „Јуче, данас: допринос Јевреја са територије бивше Југославије Израелу“, налази податак да је од 1957. године Давид – Дача А. Алкалај био редактор и писао информативне чланке и репортаже за овај лист<sup>57</sup>.

Формат 21×27 и 20×27 см. Латинично писмо.



Лист се бавио различитим темама које су се односиле на државу Израел и представља вредан извор за проучавање политичких, економских, културних и других аспеката из прве деценије живота и обнове ове државе. Број 8 из маја 1959. године био је специјално издање посвећено периоду од 11 година од оснивања државе Израел и о таласима усељеника који су дошли пре и после њеног оснивања.

<sup>56</sup>Часопис је уврштен у овај преглед због подударности тема које је обрађивао и које су биле од значаја и за чланове јеврејске заједнице у Југославији.

<sup>57</sup>Zeni Lebl, *Juče, danas: doprinos Jevreja sa teritorije bivše Jugoslavije Izraelu* (Udruženje Jevreja iz bivše Jugoslavije u Izraelu: 1999), 75-76.

## 7. MALA KADIMA

Ovaj omladinski list koji je izlazio od 1960. do 1975.(?) godine, objavljivan je kao pandan već postojećem omladinskom listu jevrejske omladine u Jugoslaviji – „Kadima”. Inicijator, pokrovitelj i финансијер lista bio je Савез јеврејских општина Југославије са седиштем у Београду, али је лист био штампан и излазио у местима летовања оmlадине (Јахорина, Црес, Мали Затон, Каштел Штафилић, Сутиван на Брачу). Концепт је био да се током летовања оmlадине у периоду јули-август-септембар, објављује лист „за јудаистику и летовање“ или како је уредништво једног броја („10. VII 1963.“) написало „Ово је лист који приказује наш живот, наше радости и наше забаве на овим летовањима...замишљен као лист нас, учесника летовања...који треба да прикаже оно што смо ми створили...“. Излазио је дакле сваког лета, од једног до четири броја годишње, са разноврсним садржајима и доста литерарних радова и песама, утисака са летовања, квизова, интервјуа, хумора, па до озбиљних тема из историје, празника и обичаја, вести из локалних заједница.

Неке свеске имају стандардну нумерацију бројева (1, 2, 3 или 1-2, 3-4) и година, те бројеви започињу са сваком новом календарском годином, а у осталим свескама наведени су само датуми излажења. Првих година текстови су писани руком, затим фотокопирани, а од 1963. године (Црес) умножавани на гештетнеру. Сви бројеви су уз текст садржавали и слике цртане руком, а поједини су имали слике и на насловној страни. Број страна је варирао од броја до броја, од 5 до 14 страна.



Формат свих бројева је био 21×29,5 cm. Насловна страна само првог броја писана је ћирилицом, као и део текстова у рукопису. Сви остали бројеви писани су на латиници.

**Преглед бројева по годинама и месту објављивања за 14  
доступних бројева овога листа, из архива ЈИМ у Београду:**

**1960 – Јахорина**

- број 1 јуни Уредништво: Рада Петровић, Ела Радак,  
Мила Вајс, Бланка Данон, Тилда Финци,  
Злата Рудолф, Марта Манхајм.  
На 7 страна, у 20 примерака.
- број 2 јули Уредништво: Романо Бланка, Николић Да-  
нило, Кабиљо Љиља, Маестро Рита, Јут Вје-  
кослав.  
На 12 страна.
- број 3 август Више именом потписаних аутора текстова.  
На 14 страна.

**1963 – Црес**

10. VII.1963. Редакција: Драган М. Клаић, Гордана Весе-  
линовић-Хани, Марица Фишер, Весна Ма-  
утнер, Ђурђица Инге, Зоран Риков.  
На 10 страна, у 100 примерака.
18. VII.1963. Редакција: Драган М. Клаић, Гордана Ве-  
селиновић-Хани, Весна Маутнер, Марица  
Фишер, Ђурђица Инге, Зоран Риков.  
На 5 страна, у 100 примерака.
- Август 1963. Редакција: А. Краутблат, Ђ. Нинковић.  
На 13 страна.  
Корице делимично у боји.

**1964 – Црес**

- I смена Уредништво потписује редакција.  
На 6 страна.
- II смена Уредништво: Игор Гинзберг, Весна Маут-  
нер, Драган М. Клаић.  
На 10 страна.

**1967 – Мали Затон**

30. август Одговорни уредник: Мириам Штајнер.  
На 11 страна.

### 1972 – Каштел Штафилић

- број 1/2 2. август Редакција: Левчек Крефт, Алберт Фрохлицх.  
На 11 страна.
- број 3/4 7. август Редакција: Соња Француски, Верица Хофман, Грацијела Леви, Миша Леви, Марика Мезеи, Исо Алкалај.  
На 8 страна.
- II смена Уредништво потписује редакција.  
На 6 страна.
- II смена Редакција: Штајер Ђорђе, Сабадос Роберт, Салзбергер Бранко, Чаркић Мирослав, Атијас Зоран.  
На 5 страна.

### 1975(?) – Сутиван на Брачу

- Број 1 Редакција: Грацијела (Леви), Паја (Лебл), Мија (Салом), Ђорђе, Саша.  
На 8 страна.

## 8. БИЛТЕН ЈЕВРЕЈСКЕ ОПШТИНЕ У БЕОГРАДУ



Овај *Билтен* представља локални информатор који доноси преглед активности и рада Јеврејске општине Београд. Осим што су у њему приказане теме и догађаји из свакодневног живота, он је имао и задатак да чланству пружи више сазнања о актуелним догађајима у јеврејском свету, те да послужи као извор свега што може бити основа за проучавање историјске грађе о животу заједнице.

Први број овог *Билтена* изашао је 14. новембра 1964. године, као повремено гласило, а од 1970. до 1986. године излази редовно. Излазио је 23 године.

Првих девет бројева није имало насловну страну, а следећих пет бројева, од двоброја 1-2 (јануар – фебруар) из 1970. до двоброја 5-6 (новембар – децембар) из 1971., има плаву насловну страну са шапирографисаном сликом-цртежом, а последњи број и са фотографијом (слике на следећој страни).

До 1971. године *Билтен* су уређивали чланови Редакције, а од 1972. уредници су били Шломо Леви (1972-1974), Јосиф Леви (1975-

1981) и Мориц Абинун (1982-1986). Од те године (1972) и насловна страна постаје типска (слика са претходне стране у заглављу).



### Преглед издања:

Уређивали чланови Редакције

бр. 1 (14. нов.), год. I, 1964.

бр. 2 (23. јан.), бр. 3 (22. мај), год. II, 1965.

бр. 4 (28. јан.), бр. 5 (20. дец.), год. III, 1966.

бр. 6 (25. феб.), бр. 7 (27. мај), год. IV, 1967.

бр. 8 (??), год. V, 1968.

бр. 9 (14. феб.), год. VI, 1969.

бр. 1-2 (јан.-феб.), бр. 3-4 (март-април), год. VII, 1970.

бр. 1-2 (јан.-феб.), бр. 3-4 (мај-јуни), бр. 5-6 (нов.-дец.), год. VIII, 1971.

Уредник Шломо Леви

бр. 1 (јан.-март), бр. 2 (април-јуни), бр. 3 (јули-нов.), бр. 4 (дец.), год. IX, 1972.

бр. 1 (април-јуни), бр. 2 (јули-дец.), год. X, 1973.

бр. 1 (јан.-мај), бр. 2 (јуни-дец.), год. XI, 1974.

Уредник Јосиф Леви

бр. 1 (јан.-јуни), бр. 2 (јули-дец.), год. XII, 1975.

бр. 1 (дец. 1975. – фебр. 1976.), бр. 2 (март-окт.), год. XII (?)<sup>58</sup>, 1976.

---

<sup>58</sup>Направљена је грешка у нумерацији годишта. XII годиште се понавља две године заредом, а након тога, од броја 3 из 1977. године, нумерација је грешком враћена на чак VII годиште, и до краја издавања листа прати ову грешку у означавању

бр. 1 (нов. 1976. – март 1977.), бр. 2 (јули), бр. 3 (окт.), год. VII (?), 1977.

бр. 1 (јан.), бр. 2 (април), бр. 3 (јуни), бр. 4. (окт.), год. VIII, 1978.

бр. 1 (јан.), бр. 2 (април), бр. 3 (јуни), бр. 4 (окт.), год. IX, 1979.

бр. 1 (јан.), бр. 2 (април), бр. 3 (јули), бр. 4 (окт.), год. X, 1980.

бр. 1 (јан.), бр. 2 (мај), бр. 3 (јули), бр. 4 (нов.), год. XI, 1981.

Уредник Мориц Абинун

бр. 1-2 (мај), бр. 3 (септ.), бр. 4 (дец.), год. XII, 1982.

бр. 1 (април), бр. 2 (окт.), год. XIII, 1983.

бр. 1 (феб.), бр. 2 (мај), год. XIV, 1984.

бр. 1 (мај), бр. 2 (нов.), год. XV, 1985.

бр. 1 (мај)<sup>59</sup>, год. XVI, 1986.

Сви бројеви су умножавани на шапирографу.

Формат 21×30 cm. Ђирилица.

## 9. ZBORNİK JEVREJSKOG ISTORIJSKOG MUZEJA = JEWISH STUDIES

У уводној речи прве свеске *Зборника Јеврејског историјског музеја* из 1971. године наводи се да је циљ његовог покретања прикупљање и систематизовање историјске грађе и радова из свих области живота Јевреја на југословенским просторима. Та грађа ће се публиковати кроз низ студија које ће омогућити боље упознавање историје југословенских Јевреја и користити за даљу научну обраду и истраживачки рад. Иницијатива за покретање *Зборника* потекла је од проф. др Зденка Левнтала 1968. године када је формирана и прва редакција која је свој рад започела 1970. године и објавила први број.

*Зборник* издаје Јеврејски историјски музеј, односно Савез јеврејских општина у Београду. *Зборник* излази повремено.

Сваки број зборника има одређене темате.

Тема **броја 1 из 1971.** године је „Студије и грађа о Јеврејима Дубровника“, у којој се налази обиље интересантних података и елемената из живота Јевреја у Дубровнику и њихових веза са ширим по-

---

свих следећих годишта. Дакле, укупни број годишта је требао бити XXIII (а не XVI како се води у последњој години – 1986-ој).

<sup>59</sup> Аутору овога рада последњи доступан број био је управо број 1 из 1986. Нема сазнања да ли је ове године изашао још неки број.

дручјем Балканског и Апенинског полуострва. Главни и одговорни уредник овог броја је Радован Самарџић.



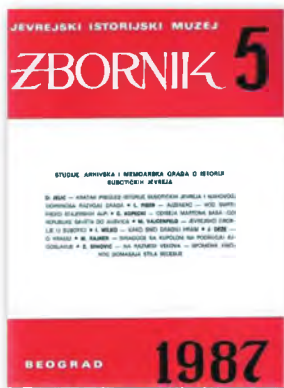
Тема **броја 2 из 1973.** године је „Студије и грађа о учешћу Јевреја у Народноослободилачком рату“ у коме се у неколико обимних, темељних и документованих радова говори о судбини Јевреја током Другог светског рата. Уредници овог броја су Андрија Гамс, Едиб Хасанагић, Лавослав Каделбург, Видосава Недомачки и Никола Живковић.

У **Зборнику број 3 из 1975.** године „Студије и грађа о учешћу Јевреја у Народноослободилачком рату“ настоји се да се утврде и региструју чињенице о страдању Јевреја у борби против окупатора, као и о учешћу Јевреја у борби за стварање новог друштвеног уређења. Уредиштво овог броја чине Андрија Гамс (главни уредник), Лавослав Каделбург, Едиб Хасанагић, Видосава Недомачки и Никола Живковић.

**Зборник број 4 из 1979.** године носи назив „Студије, архивска и мемоарска грађа о Јеврејима Југославије“. У овом броју су документовани радови о Јеврејима и њиховом животу у појединим крајевима и местима (Банат, Сомбор, Нови Сад, Шабац, Смедерево, Пирот, Дубровник, Сарајево, Зрењанин). Уредници: Радован Самарџић (главни и одговорни), Лавослав Каделбург и Видосава Недомачки.

**Зборник број 5 из 1987.** године „Студије, архивска и мемоарска грађа о историји суботичких Јевреја“ садржи грађу о јеврејској заједници из Суботице коју је у основи припремио Душан Јелић. Ту се налазе радови о суботичкој синагоги, јеврејском гробљу, као и нека сећања из периода страдања у Другом светском рату. Уредници овог броја су Лавослав Каделбург (главни и одговорни уредник), Јосип Пресбургер и Мирко Вајценфелд.





У Зборнику број 6 из 1992. године „Студије, архивска и мемоарска грађа о историји Јевреја у Београду“ су у оквиру ове теме објављени радови из историје, етнологије, архитектуре, историје уметности, демографије, привредне историје, као и мемоарска грађа. Главни и одговорни уредник је Радован Самарџић, а заменик главног и одговорног уредника Душан Синдик.

Зборник број 7 из 1997. године „Студије, архивска и мемоарска грађа о Јеврејима Југославије“ има разноврсне радове са различитим темама – од историјата Бне Брит (*Bnei Brit*) организације, сефардског покрета у Југославији, синагога у Београду, јеврејског гробља у Сенти и још неколико других оригиналних радова. Главни и одговорни уредник овог броја је Андрија Раденић.



У Зборнику број 8 из 2003. године „Студије, архивска и мемоарска грађа о Јеврејима Југославије“ налазе се радови који описују различите аспекте ангажованости Јевреја у свим сферама југосло-

венског живота – од мисије др Давида Албале, специјалног делегата при југословенском краљевском посланству у Вашингтону, до рада о Фрањи Херцогу и Ружи Шулман, челницима антифашистичке борбе у Северном Банату. Главни и одговорни уредник је Милица Михајловић.

У *Зборнику* број 9 из 2009. године „Студије, архивска и мемоарска грађа о Јеврејима Југославије“, као и у претходном, објављени су различити прилози из историје, културе и обичаја Јевреја на тлу Југославије. Главни и одговорни уредник Душан И. Синдик.

*Зборник број 10 из 2015.* године носи назив „Студије, архивска и мемоарска грађа о Јеврејима Југославије“. У 11 темата дате су информације о писаним изворима о Јеврејима средњовековне Србије, о архивској грађи из Лавова – о Јеврејима Београда у Првом светском рату, о дневнику евакуације Моше Мевораха из 1916. год., о образовању и култури јеврејских жена Србије до 1941. год., о шабачким Јеврејима, о матичним књигама израелске општине у Ердевику, јеврејским избеглицама у Југославији (1938-1945), заточеницима јеврејских логора у Београду, Холокаусту у Београду, јеврејском гробљу у Зрењанину и о историји јеврејске општине у Опатији. Главни и одговорни уредник овог броја је Милан Кољанин.

Формат свих бројева био је 17×22 cm. Латиница.

ISSN 0353-0612 = Zbornik – Jevrejski istorijski muzej



## 10. НАЈ

Први број часописа *Хај* (у преводу са хебрејског *Живот*) изашао је 1990. године (број 1 нов/дец. 1990.). Биле су то новине Омладинског клуба Јеврејске општине Београд. На 30 страница ових новина објављено је више информативних тема о јеврејству (ционизам, хебрејски језик, историјски времеплов, итд.), затим вести из Израела, забавне рубрике (тестови, огласи, мали речник) и неколико актуелних информација из живота заједнице. У овом броју се налазе и два интервјуа са уваженим уметницима и члановима заједнице – Андријом Прегером и Нандором Глидом.



Овај број нема формалног уредника, а редакцију чине десетак младих људи (Тина Чонкић, Леа и Миа Давид, Дина Ђуровић, Мирјам Катан, Тијана Томанић, Ванеса Видовић, Данијел Албахари, Велибор Чоловић, Александар Кремен, Дан Поповић) и двоје сарадника – Марина Делеон и Алберт Ешкенази. Дизајн Дарко Чонкић.

Следећи број (број 2 јан/феб.) изашао је 1991. године. Као уредник потписује се Мирјам Катан, а редакцију из првог броја допуњују Милица Циндрић, Оливера Јовановић и Дејан Златановић. Број страна 34.

Аутор овога рада нема информацију да ли је после броја 2 из 1991. године евентуално изашао још неки број.

Формат 21×30 cm. Латиница.

## 11. МЕЗУЗА: часопис за јеврејску књижевност<sup>60</sup>



Први број часописа *Мезуза* изашао је 1993. године у издању Књижевног друштва „Писмо“ из Земуна, чији је председник и осни-

<sup>60</sup>Наслов часописа *Мезуза* дат је према хебрејској речи која означава свитак од пергаментна на коме су исписана два одломка из Пете књиге Мојсијевој, у којима се налазе основна начела јеврејске вере. Овај свитак се ставља у кутијицу од дрвета или метала и причвршћује на довратак, у складу са библијском прописом. На њој се увек налази хебрејско слово Ш, почетно слово речи Шадај – Свемогући.

вач био Раша Ливада. Главни уредник био је Давид Албахари. Покровитељ часописа је Српски ПЕН центар. Укупно су изашла три броја (1993, 1994. и 1998. године) у којима су објављени радови књижевника јеврејског порекла. На последњим страницама прва два броја налазе се и кратке биографије аутора радова.

Из овог часописа произилази нови под именом *Мораша*, чији је први број објављен 2010. године.

Формат 17×24 cm. Ђирилица.

ISSN 0354-2505 = Мезуза

## 12. JIM – Јеврејски историјски музеј

Јеврејски историјски музеј као институција Савеза јеврејских општина Југославије/Србије у времену од 1994. до 1996/7 објавио је четири броја својих новина – *JIM*. Ова публикација имала је за циљ информисање о редовним и тематским активностима Музеја (изложбе, предавања, промоције и сл.). Издање је било двојезично, на српском и енглеском језику.

**Први број (1)** изашао је у пролеће 1994. године са текстовима о Музеју и музејској комисији; изложбама у 1993. години и планом будућих изложби; информацијом о евидентирању и снимању јеврејских гробаља у Југославији; о сарадњи са израелским Институтом за дијаспору и приказом монографије о београдским Јеврејима од др Богумила Храбака.

Формат 25×17 cm.

**Други број (2)** изашао је у зиму 1994. године са текстовима о значају Јеврејског историјског музеја Југославије; о изложби сликарке Мирајне Лехнер Драгић и вајара Тугомира Брукнера; о контактима са Јад Вашемом; о поновном отварању сталне поставке; новим аквизицијама и поклонима.

Формат 23×17 cm.

**SAVEZ JEVIJSKIH OPSTINA JUGOSLAVIJE**  
**JEVIJSKI ISTORIJSKI MUZEJ**  
BEOGRAD  
PROLECE 1994.

### О музеју

Јеврејски историјски музеј у Београду основан је 1992. године, прво као Музејско-историјско одељење Савеза јеврејских општина Југославије, да би се постепено развио у нешто већи, колико садржи историјске, етнографске, духовне, књижевне, уметничке, научне и друге предмете. У јулу 1993. године, његов простор је био у Владава Немањиној, једном кући, сврху се међу најзначајнијим београдским музејима.

Мада ова поставка није завршена до данас, вредност историјске, етнографске и уметничке збирке Јеврејског историјског музеја отађу западне међу групима постојећих и појединачних из земље и иностранства.

Одговор, а још више поклоњенима, поседује збирке се сталне изложбе: Осни старости, историјске и уметничке збирке. Музеј има богат архивску грађу, која обухвата белокњаш, антиквитети, листе јеврејских црква, јазона, рад јеврејских општина у некадашњој Југославији, јеврејске општине књиге, разни етнографски, спорти и дубровачки архиви. Неке и друге јеврејске историјске, поштомне, музичке, књижевности и новине, споменике и друге јеврејске архивско-историјске објекте, једнак бројевима Јеврејског историјског музеја посебан значај има ив. збирка старе и ретке књиге.

Сталне изложбе Музеја су израђивали, објављује историјских података и види писане и фото документације о јеврејској историји Јеврејима, сарађује са другим музејима, архивима, институцијама, као и појединачним у земљи и иностранству рад на истраживању, истраживачима и уметницима, истраживачима рад на истраживању. Тако је веома значајно у историјској и културно-историјској поједи, једнак бројевима Јеврејског историјског музеја се, услед отађања етничких праба, историјских предмета и материјалних објеката, са савременом историјском експозицијом.

### Евидентирање и снимање јеврејских

Трећи број (3) излази у пролеће/лето 1995. године са текстовима-поменима посвећеним Лавославу Каделбургу, Еугену Верберу и Менахему Шелаху; текстовима о праведницима и додели медаље праведника; о сведочанствима Аврама Ј. Аврамовића и ЈИМ-у, као и о пола века победе над фашизмом.

Формат 29×21 cm.



Четврти број (4) изашао је у зиму 1996/97. године са текстовима о приказу свечане церемоније доделе „Медаље праведника“ за 18 грађана Србије, уз присуство Његове светости, поглавара СПЦ, патријарха Павла; о пронађеној документацији београдске Јеврејске општине у московском Архиву; о сарадњи са Меморијалним центром у Лос Анђелесу; о филму „Црни бомбаредер“ који је сниман у обновљеном простору предратног јеврејског културно-хуманитарног друштва „Онег Шабат“ у Јеврејској 16; о сарадњи са Јеврејском општином Загреб; о оснивању Меморијалног центра у

Њујорку; о одржаним јеврејским скуповима у Петербургу и Паризу и о обележавању 3000 година Јерусалима.

Формат 23×17 cm.

Сви бројеви су штампани латиницом и у формату су пресавијеног листа

### 13. HADASHOT: bilten јеврејске омладине Novog Sada

Први број листа *Хадашот* (у преводу са хебрејског *Вести*) објављен је 1994. године (год. I, бр. 1) као први послератни новосадски јеврејски лист, у овом случају и као омладински лист. Овај лист се првенствено бавио прошлошћу јеврејског народа али и темама из свакодневног живота јеврејске омладине. Основни циљ покретања овог листа био је успостављање међусобне комуникације између младих Јевреја у Југославији и са младима у иностранству. У листу су постојале сталне рубрике: фељтони, мода, музика, јеврејски празници, смешна страна и друге.

Први број је изашао 23. марта 1994. године (у рукопису на 12 страна), а последњи у септембру 2001. године.

### Преглед годишта и бројева:

#### 1994

– изашли су бројеви 1 (март), 2 (мај/јуни) и 3 (август/септембар),

#### 1995

– изашли су бројеви 4 (јануар/фебруар), 5 (март/април) и 6 (мај/јуни),

#### 1996

– изашли су бројеви 7-8 (јануар) и 9 (јуни).

За бројеве 10, 11 и 12 аутор овога рада нема информацију о времену (годинама и месецима) њиховог излажења.

Уредник ових бројева је Ели Шосбергер.

Излазио у форматима 21×30 и 17×24 (?) cm. Латиница.



#### 2001

После одређене паузе у мају 2001. године, лист наставља излажење и у уводнику броја 13 (слика горе десно) налази се обавештење да лист поново излази и да је то пилот број. Мења се делимично и његов поднаслов у „Билтен новосадске јеврејске омладине“.

Осим броја 13 (мај) који је изашао у формату пресавијеног листа (14×20 cm), у истој години (2001.) изашли су још и бројеви 14/15 (јуни/јули) и 16/17 (август/септембар). Латиница.

Уредник ових бројева је Љубомир Паљић.

ISSN 1451-0472 = Hadashot (Novi Sad)

## 14. YOFI

У преводу са хебрејског *Јофи* значи *Лепо*. Овај часопис је посвећен младим члановима заједнице. У њему су обрађене разне занимљиве теме које се тичу омладине, али и теме везане за јеврејску религију и обичаје. Аутору овог рада била су доступна само два броја: бр. 1 (новембар-децембар) 1994. и бр. 2 (март-април) 1995. године.

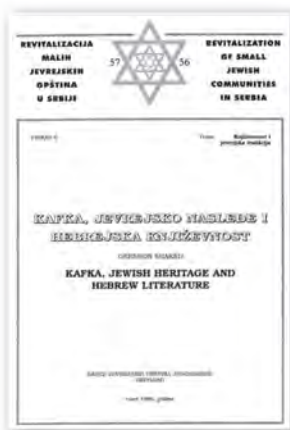
Формат 21×30 см. Латиница.

Уредница Олга Израел.



## 15. PINKAS

У преводу са грчког значи *Свеска*. Идеја ове периодичне публикације била је да се кроз пројекат „Ревитализација малих јеврејских општина у Србији“ члановима јеврејске заједнице, пре свега у малим општинама, понуде краћи занимљиви текстови са јеврејском тематиком из области историје, уметности, науке, Холокауста, антисемитизма, јеврејског идентитета и слично. Ови текстови, осим за читање, били су погодни и за организовање разговора у општинама на те теме.



Уредници ове едиције су били Симха Кабиљо и Миша Давид, издавач је био Савез јеврејских општина Југославије, Београд. У току 1996. године изашло је укупно 12 бројева.

Теме по бројевима:

- Петар Шефер: Јевреји, Грци, Римљани
- Артур Хертцберг: Јеврејска интелигенција и њено јеврејство
- Аца Сингер: Положај јеврејске заједнице у Југославији
- Саул Гудмен: Вера секуларног Јеврејина
- Еуген Вербер: Месија у јеврејству / Праведник у јеврејском предању
- Гершон Шакед: Кафка, јеврејско наслеђе и хебрејска књижевност
- Џин Амери: Како преживети Аушвиц
- Иван Нинић: О Мајмониду / Водич за заблуделе – одломци / Посланица Јеменићанима
- Данијела Данон: Јеврејски жалобни обичаји
- Гершом Шодем: Кабала и њена симболика
- Небојша Петровић: Јеврејска заједница у Србији (1918-1941)
- Денис Прегер / Јозеф Телушкин: Може ли човек да сумња у постојање бога а да ипак буде добар Јеврејин

Формат је 21×29 см, латиница, а тираж по сваком броју је био од 300 до 500 примерака.

## 16. YJN – YUGOSLAV JEWISH NEWSLETTER: bulletin of the Federation of Jewish communities in Yugoslavia

Овај часопис (у преводу *Југословенски јеврејски билтен: билтен Савеза јеврејских општина у Југославији*) почео је да излази у јулу 2000. године, у Београду. Његово покретање на енглеском језику имало је за циљ да читаоци у иностранству буду обавештени о југословенској јеврејској заједници, а повод је био обележавање педесет година од излажења Билтена Савеза јеврејских општина Југославије (јуни 1950. године).

У уводној речи објашњава се важност покретања оваквог часописа који је требао да побољша комуникацију и повезивање заједнице са светом. То је било изузетно важно за





године непосредно после бомбардовања НАТО-а, када су бројни појединци и организације из јеврејског света желели да добију што више информација о ситуацији у јеврејској заједници у Југославији, те о укупној историји Јевреја на овим просторима, страдању током Холокауста, као и о животу заједнице у Србији у време блокаде, бомбардовања и евакуације жена и деце, 1999. године.

У току 2000. и 2001. године изашла су четири броја овог часописа (Vol. 1, no. 1 i 2 /2000/ i Vol. 2, no. 1 i 2 /2001/).

Издавач је био Савез јеврејских општина Југославије. Уредник Александар Лебл.

Формат 21×30 см. Латиница.

## 17. MISH MASH: časopis ženske sekcije Jevrejske opštine Beograd



МИШ МАШ (у преводу *Сваштара*) је часопис који је покренула радна група чланица Женске секције Јеврејске општине Београд. Био је намењен свима који су желели и имали потребу да саопште нешто из области за које сматрају да би биле занимљиве за читаоце. Часопис је требало да излази једанпут месечно.

Нулти број је изашао у јануару 2001. године, а број 1 (год. I), изашао је у марту/априлу 2001. године<sup>61</sup>.

Почасна уредница била је Алиса Француски, а редакцију су чиниле: Соња Леви, Татјана Цвејин, Милица Михаиловић, Ида Лабудовић, Дрита Тутуновић, Лана Давичо, Ана Ролингер, Јудита Кампос, Светлана Тодоровић (дописник из Лондона), Рахела Алтарас и Клара Азулај.

Поднаслов „часопис женске секције Јеврејске општине“ промењен је у „часопис Лиге јеврејских жена Београдске јеврејске општине“<sup>62</sup>.

Формат 21×30 см. Латиница.

<sup>61</sup>До завршетка писања овог прегледа аутору рада нису била доступна сва годишта часописа. Последње годиште и број који се могао прегледати *de visu* је год. II, бр. 9-12 који је изашао у октобру 2002. године. Не може се поуздано рећи да ли је часопис тада и престао да излази.

<sup>62</sup>Промењен поднаслов се налази у броју 6/7/8 (год. II) али се не може са сигурношћу утврдити од ког броја је настала промена.

## 18. DAFKE (у преводу са јидиша „Ето баш / У инат“)

Информатор Јеврејске општине Суботица. Часопис је осмишљен са циљем да једном месечно обавештава чланове о свим догађајима, програмима, активностима, односно о целокупном животу општине. Уз ове информације објављивани су и текстови везани за јеврејску историју и традицију.

Први број је изашао у марту 2003. (год. I, бр. 1), а последњи у мају 2004. (год. II, бр. 15).

Уредништво за прво годиште: Бранка Бањанин, Соња Стојковић, Ружица Рудић Вранић, Иван Вајценфелд.

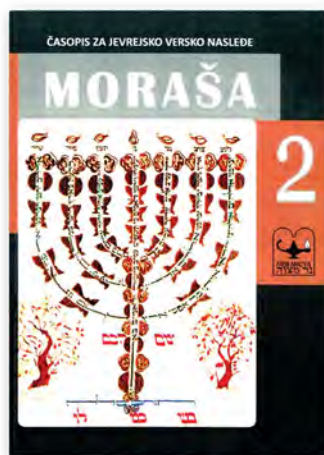
Уредништво за друго годиште: Бранка Бањанин, Соња Стојковић.

Формат 21×30 см. Латиница<sup>63</sup>.



## 19. MORAŠA: časopis za jevrejsko versko nasleđe

Први број часописа *Мораша* (у преводу *Наслеђе*) изашао је 2010. године (односно 5770 године по јеврејском календару) у издању Библиотеке Нер Мицва. Он је произашао из часописа за јеврејску књижевност *Мезуза*, чији је последњи број објављен 1998. године.



<sup>63</sup>Подаци преузети из непотпуних годишта (год. I, бр. 1, 3, 4 и год. II, бр. 13, 14, 15)

Други број (слика на претодној страни) изашао је 5776/2015. године.

Поред садржаја датог на 328 страна садржи и додатак – брошуру у стиховима (странице 331-348), писану ћирилицом, под насловом *Пророчке поруке*, песмописца Тодора Ђурића, објављене 1933. године, са препоруком Врховног рабина Краљевине Југославије, др И. Алкалаја.

Уредник оба броја је Исак Асиел, рабин Србије.

Формат 17×24 cm. Латиница.

## 20. GLAS MIŠPANA



Часопис *Глас мишнаха* (у преводу са хебрејског *Глас породице*) покренут је у октобру 2010. године у Београду, као гласило јеврејских заједница са простора бивше Југославије. Идеја ове публикације била је постојање заједничког гласила у коме би се објављивале теме из јудаизма и јеврејске историје које би могле бити интересантне свим члановима заједнице бивше Југославије. Она би садржавала прилоге или изводе текстова објављених у јеврејским гласилима из бивших република, а излазила би наизменично у Београду, Загребу, Сарајеву...

Издавач првог годишта и броја 1, у октобру 2010. године, био је Савез јеврејских општина Србије.

Главни и одговорни уредник био је Станимир Саша Ристић.

Формат 21×29 cm. Латиница.

Нажалост, изашао је само први број овог листа, у Београду, у тиражу од 500 примерака.

## VII

---

# ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ ИЗВАН СРБИЈЕ – ИЗДАВАШТВО ЈЕВРЕЈА ПОРЕКЛОМ ИЗ ЈУГОСЛАВИЈЕ / СРБИЈЕ

### 1. NAŠ LIST: novine za olim<sup>64</sup>

---

Овај лист је излазио од октобра 1949. године (год. I), до 22. октобра 1952. године (год. IV) у Тел Авиву, Израел, на српскохрватском језику, писан латиничним писмом. Издавач је био Mifletet poale Erec Israel (МАРАИ) – Радничка партија Израела. Уредништво је у почетку потписивао Одбор, а од 15. маја 1950. (год. II, бр. 15) уређује га одбор који су сачињавали О. Грос (О. Gross), Ц. Ротем (Ротмилер), М. Швајгер (М. Schweiger), а после и Ж. Ј. Ледерер и Моше Бар-Цви. Од јануара 1951. (год. III, бр. 1) поново се наводи да лист уређује Одбор.

Првих десет бројева били су шапирографисани, на 6 страна, формата 21×33 см.

---

<sup>64</sup>Подаци о овом часопису преузети су са сајта WorldCat (Svetski katalog) као и из редакцијских текстова објављених у *Biltenu Saveza jevrejskih veroispovednih opština FNRJ*, број 2, из јула 1950. године, под насловом „Podaci o novinama u državi Izrael“, стр. 11 и *Biltenu Saveza jevrejskih opština FNRJ*, број 12, из децембра 1952. године, под насловом „Privremena obustava Našeg lista u Tel Avivu“, стр. 17. Посебан извор чини и увид у фонд овог листа који се налази у архиви ЈИМ у Београду, где се уз пратећу документацију из оставштине Роберта Вајта (Robert White) налази и 56 архивираних бројева (комплетно II годиште из 1950. године – осим бројева 7 и 42, и прва половина III годишта из 1951. године – од броја 1 до броја 28 – осим броја 22), као и шапирографисани примерак броја 7 из децембра 1949. године (слика на следећој страни).

Ишлазио је једном недељно. У прва два годишта сваког понедељка, а III и IV годиште – сваког уторка. Свако ново годиште почиње од броја 1. Повремено излазио и као двоброј.

Од 6. фебруара 1950. године (год. II, бр. 15) излази као штампана новина (слике доле) на једном листу формата 29,5×22 см, са две стране текста. Повремено био штампан и на четири стране (први пут двоброј 17/18, од 5. јуна 1950., год. II).

Штампан је у штампарији „Неографика“ у Тел Авиву.

Лист се од 1992. године налази у Јеврејској Националној и универзитетској библиотеци у Јерусалеми (The Jewish National and University Library – на хебрејском „*HaSifria HaLeumit*“) на микрофилму.



Овај часопис је покренут због бољег међусобног повезивања нових *олима* (усељеника) из Југославије/Србије, и ради њиховог размењивања информација и одржавања веза са јеврејском заједницом из бивше домовине.

## 2. BULLETIN of the Association of Yugoslav Jews in the United States, Inc.

„Билтен Удружења Јевреја из Југославије у Сједињеним америчким државама“. Излазио је од 1951. до 1989. године (укупно 38 година, односно 187 бројева), у Њујорку, САД. Мотив за покретање часо-

писа bio je meђusobno povezivanje i informisaње Јевреја пореклом из Југославије/Србије у САД-у. Садржаји су се односили на питања о њиховом животу у Америци, о светском јеврејству, Израелу и кроз разне теме били су посвећени одржавању веза са јеврејском заједницом бивше домовине.

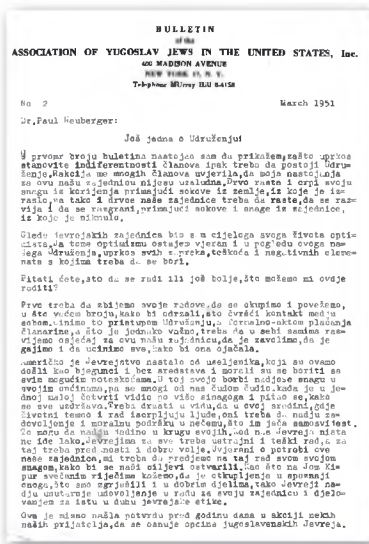
Прве године изашло је девет бројева (слика десно). Од 1952. до 1977. године излазио је двомесечно, а од 1978. до 1986. по три броја годишње. 1987. године изашла су 2 броја, а 1988. и 1989. по један број годишње.

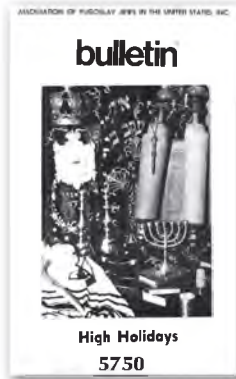
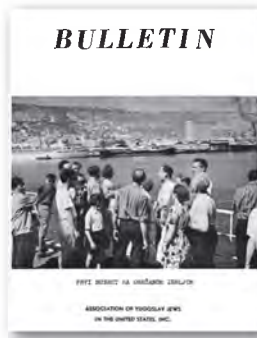
Уредници су били: Пол Нојбергер (Paul Neuberger), Ото Полак (Otto Pollak), Ричард Кресић (Richard Kresic), Миле Вајс (Mile Weiss), Јозеф Леви (Joseph Levi), Симон Романо и Јозеф Готфрид (Joseph Gottfried).

Треба свакако нагласити да је Миле Вајс био најдуже уредник и то у више наврата.

Шапирографисано, формата 22×28 cm. Од године VI излази у различитим форматима (17×22 cm, 19×24 cm и 22×28 cm), и различитих насловних страна (слике доле и на следећој страни).

ЈИМ у Београду поседује архиву са значајним бројем сачуваних примерака ове публикације.





### 3. BILTEN = MOST<sup>65</sup>

БИЛТЕН Удружења Јевреја из Југославије у Израелу. Идеја за покретање часописа била је међусобно размењивање информација Јевреја пореклом из Југославије/Србије, о разним питањима која су

<sup>65</sup>Часопис излази од 1953. године под називом „Билтен“, а од 2004. године мења назив у „Мост“.

се тицала њиховог живота у Израелу, о светском јеврејству, али пре свега у одржавању веза и информисања са јеврејском заједницом из бивше домовине (Југославије/Србије).

Под овим именом излазио је 51 годину, од 25. фебруара 1953. до децембра 2003. године (LI годиште), у Тел Авиву. Издавач је било Удружење Јевреја из Југославије у Израелу („Hitahdut Olej Jugoslavija“). Текстови су писани на српскохрватском и хебрејском језику.

Имао је следеће редовне рубрике: Саопштења централе Хитахдута у Тел Авиву и њених *сницфова* (огранака у Јерусалиму, Хаифи, Натанији и Нахарији); Приредбе и састанци; Вести из Југославије/Србије и других земаља; Личне вести; Тражене адресе и недостављена пошта и разна друга информативна саопштења.

Часопис је од 1953. до 1979. године (26 година) излазио месечно (12 бројева), а после периодично – од 3 до 10 бројева годишње.

Излазио је у три формата – 13×21 cm, 17×24 cm и 20×29 cm, и са различитим насловним странама (слике доле).



У периоду од 1953. до 1991. године уредништво Билтена је потписивала Редакција, а даље уредници су били:



- Гершон Апфел, март 1991 – 1996
- Ђорђе Алкалај-Нинковић, април 1996 – јули 1997
- Бојана Јаковљевић и Јожа Друкер, 1997
- Весна Милхофер, 1998
- Бојана Јаковљевић, 1999 – до бр. 1, 2000
- Ана Шомло, од бр. 2, 2000 – 2003

Распадом СФР Југославије и формирањем нових држава на њеној територији, име издавача *Билтена* од броја 5 из 1993. године мења се у Удружење Јевреја из бивше Југославије у Израелу.

Формат 21×30 см. Латиница. ЈИМ у Београду поседује архиву са значајним бројем сачуваних примерака бројева ове публикације.

Од 2004. године „Билтен“ наставља да излази под новим именом „Мост“, настављајући континуитет ранијих годишта.

#### 4. MOST: bilten Udruženja Jevreja iz bivše Jugoslavije u Izraelu

Излази у Тел Авиву у издању Удружења Јевреја из бивше Југославије у Израелу, од фебруара 2004. године. Текстови су на српско-хрватском (латиница) и хебрејском језику.



Часопис излази двомесечно. Уредници су: Ана Шомло (2004 – 2009) и Милан Фогел (од 2010. до данас).

Од 2005. године поднаслов се мења у билтен Удружења усељеника из бивше Југославије у Израелу.

Овај часопис излази и данас.

Формат 21×30 см. Библиотека Савеза јеврејских општина Србије поседује комплетну архиву свих бројева ове публикације.

## VIII

---

### ЗАКЉУЧАК

У Србији је у периоду између 1888. године до данас покренуто 69 јеврејских периодичних публикација и још 4 ван Србије, чији су издавачи Јевреји пореклом из Југославије/Србије. Неке од ових публикација су доживеле издавање само једног, два, три или четири броја, или само једну или две године излажења. Али су зато неке друге доживеле и вишедеценијско излажење и стотине бројева.

До почетка Другог светског рата покренуто је укупно 46 публикација од којих 18 у Београду, 13 у Новом Саду, 9 у Суботици, 2 у Земуну и по једна у Вршцу, Бачкој Тополи, Новом Бечеју и Старој Кањижи.

Посебно су поменута и три листа која су објављивали Јевреји из Југославије/Србије у немачком односно италијанском заробљеништву, за време Другог светског рата.

После Другог светског рата објављена су 24 наслова – 17 у Београду, 2 у Новом Саду, један у Суботици, 3 у Израелу и један у САД-у.

Описана периодична издања објављивана су на српскохрватском, српском, мађарском, немачком, латину и јидишу или су била вишејезична. Писана су или штампана латиничним, ћириличним и хебрејским писмом.

Периодичност њиховог излажења је следећа: новине су излазиле једном, два и три пута недељно; часописи полумесечно, месечно, двомесечно, квартално и полугодишње, а остале публикације (алманаси, зборници, календари, билтени, итд.) годишње, повремено, по потреби и пригодно поводом неког догађаја или празника.

Својим темама и садржајем различите су оријентације: информативне, културно-националне, верске, ционистичке, омладинске,

спортске, политичке, локално-информативне и пригодне – поводом неких конкретних догађаја и празника.

Година у којој је покренуто највише часописа била је 1933. – са 6 наслова и 1935. – са 4. То време између два светска рата слободно можемо назвати „златним добом“ укупног јеврејског живота, стваралаштва и просперитета на простору Србије и Краљевине Југославије. Колико је заједница веровала у своју будућност па тако и живела говори и интезитет њених активности, па и чињеница да је чак и почетком 1941. године покренула један нови лист – *Гласник јеврејске ашкенаске вероисповедне општине*. А последњи познати бројеви јеврејских новина који су у Србији излазили још и у месецу марту 1941. године, биле су поред већ поменутог *Гласника*, и *Јеврејске новине (Jüdische Zeitung)*, као и *Весник јеврејске сефардске вероисповедне општине*.

После огромног страдања и скоро физичког уништења заједнице током Другог светског рата, малобројни преживели ипак налазе снагу, вољу и хтење и већ 1950. године поново покрећу издавање, за такве услове слободно се може рећи немериво, чак три нове јеврејске периодичне публикације.

Вредно је поменути да две од овде представљених послератних публикација излазе већ 66 година (*Билтен - Јеврејски преглед и Јеврејски календар*), а једна (*Билтен – Мост*) 63 године. И још увек излазе.

Такође још две, касније покренуте публикације, имају дуго трајања: Зборник ЈИМ-а, који се објављује 45 година, и још увек излази, и – *BULLETIN: of the Association of Yugoslav Jews in the United States, Inc.*, који је излазио 38 година.

За једну овако малу, у Холокаусту скоро потпуно уништену заједницу, ови подаци представљају велики издавачки успех и показују колико су се, без обзира на различите историјско-друштвене, социјалне и политичке околности, припадници јеврејског народа трудили да одрже и очувају традицију и значај своје писане речи.

## IX

---

# A REVIEW OF JEWISH PERIODICALS IN SERBIA (FROM 1888 TO 2015)

### Summary

---

The Jewish community made a distinctive part of the cultural, economic, artistic and social life of Serbia up until today. One of the most important parts of the activities of the Jews in this region was publishing books and periodicals that were thematically covering a variety of areas of their life in Serbia and beyond. So far the Jewish press in Serbia has been treated partially and sporadically, as a part of different projects, but never within special institutions or at the national level. Except for a few extremely important bibliographical sources, magazine articles and book chapters, there are no comprehensive retrospective reviews, and certainly no organized and exhaustive resources that would enable determining and analyzing its impacts on the Jewish community of Serbia or the whole of society in which the Jews lived.

The aim of this work is to contribute to a wider insight into this valuable material. It should also contribute to preserving the memory of a significant field of interest of the Jewish community of Serbia, which is an relevant part of the Serbian history and society. Before World War II, there were 34.000 Jews on the territory of modern Serbia, out of whom only a few thousand remained after the war. During the short period from the late 19th century to the present day, they have launched and published more than 70 periodicals. These publications have significantly promoted education not only of members of the Jewish community, but also of the Serbian society as a whole. The three publications that were being published during World War II, in a military prison camp Osn-

brück in Germany and the Italian concentration camp Sumartin on the island of Brač, are especially valuable.

This review is made according to the territorial-national principle and includes all the Jewish periodicals that have been issued on the territory of Serbia (Kingdom of Serbia, Kingdom of Serbs, Croats and Slovenes, Kingdom of Yugoslavia), and four magazines published by the Jews from Yugoslavia / Serbia abroad. Units are listed in chronological order, from appearance of the first Jewish magazine *El Amigo del Pueblo*, printed in 1888, until the present day. In order to facilitate identification of the publications, since they were published in different languages, some units contain Serbian translation of the titles. The described periodicals were published in Serbo-Croatian, Serbian, Hungarian, German, Ladino and Yiddish. Some of them are multilingual. They were written or printed in Latin, Cyrillic and Hebrew script.

Most of the described titles are available, in the Jewish Historical Museum, Matica Srpska Library and the National Library of Serbia. For each title, we gave information about the institution where it could be found. Printed material which has not survived was also recorded. All available resources are specified in notes and footnotes, and the list of relevant literature and sources.

The book dealt with 73 periodicals. The description of each publication contains its title, subtitle, the first and last publishing years, publisher, editor, place where the magazine was launched, printing house, format, publication frequency, character or orientation of the magazine and other relevant bibliographical notes. The book also contains illustrations and covers for all available publications.

All of this information could be of benefit to the wider scientific community, researchers, librarians, cataloguers, as well as the Jewish community, in our country and abroad. It could serve as a basis for further collecting this old and valuable material and its research.

**Keywords:** periodicals, Serbia, Jews, newspapers, printing, collections, yearbooks, bulletins, retrospective review, bibliographical sources

## ЛИТЕРАТУРА

1. Anali Leksikografskog zavoda FNRJ. *Grada za bibliografiju jugoslavenske periodike. Knj 2. ur.* Ujević Mate. Zagreb: Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti, 1955.
2. Verber, Eugen. *Jezik, pismo i knjiga Jevreja Jugoslavije: izložba*. Beograd: Savez jevrejskih opština Jugoslavije, 1979.
3. Viličić, Sonja, Dragana Stojanović, Đenka Mihajlović, Vera Mevorah. *Portreti i sećanja jevrejske zajednice u Srbiji pre holokausta: priručnik za nastavnike i nastavnice*. Beograd: Savez jevrejskih opština Srbije, 2015. (доступно и на адреси: [http://www.jevrejipamte.org/upload/materijali/prirucnik\\_za\\_nastavnike\\_i\\_nastavnice.pdf](http://www.jevrejipamte.org/upload/materijali/prirucnik_za_nastavnike_i_nastavnice.pdf))
4. Драговић, Вук. *Српска штампа између два рата, I, Основа за библиографију српске периодике 1915-1945*. Београд: Српска академија наука, Историјски институт, 1956.
5. *Десети словенски новинарски конгрес, Југословенска штампа: реферати и библиографија*. Београд: Српско новинарско удружење, 1911.
6. *Izložba Menore iz Čelareva – postavka izložbe i tekst kataloga Radovan Bunardžić*. Beograd: Savez jevrejskih opština Jugoslavije, 1980.
7. Jelić, Dušan. „Kratok pregled istorije subotičkih Jevreja i njihovog doprinosa razvoju grada“. *Zbornik 5: Jevrejski istorijski muzej*, Beograd: Savez jevrejskih opština Jugoslavije, 1987.
8. Кисић, Милица, Бранка Булатовић. *Српска штампа: 1768-1995.: историјско-библиографски преглед*. Београд: Медија центар, 1996.
9. Kolozsi, Tibor. *Szabadkai sajtó (1848-1919)*. Szabadka: Szabadkai Munkásegyletem, 1973.

10. Kolozsi, Tibor. *Szabadkai sajtó (1919-1945)*. Újvidék: Forum, 1979.
11. Lebl, Ženi. „Do ‘Konačnog rešenja’ Jevreji u Srbiji“. Beograd: Čigoja štampa, 2002.
12. Lebl, Ženi. „Juče, danas – doprinos Jevreja sa teritorije bivše Jugoslavije Izraelu“. Tel Aviv: Technosdar Ltd., 1999.
13. Матицки, Миодраг. *Библиографија српских алманаха и календара. Књ. 1*. Београд: Српска академија наука и уметности, Одељење језика и књижевности, 1986.
14. Mihailović, Milica, autor teksta kataloga. *Izložba Jevrejska štampa na tlu Jugoslavije do 1941. godine*. Beograd: Savez jevrejskih opština Jugoslavije, 1982.
15. Најхолд, Бранко. *Од ТАВВЛА АНСАТА до Мунзе конза*. Земун: Траг, 2014.
16. Николић, Илија. *Земунска библиографија: књиге, листови и часописи штампани у Земуну: 1849-1975*. Земун: Народна библиотека „Јован Поповић“, 1976.
17. „Pet godina našeg ‘Biltena’“, *Bilten Saveza jevrejskih opština Jugoslavije* god. VI, br. 1-2 (2006): 1-2.
18. Поповић, Небојша. *Јевреји у Србији: 1918-1941*. Београд: Институт за савремену историју, 1997.
19. Presburger, Josip. „Oficiri Jevreji u zarobljeničkim logorima u Nemačkoj“. *Zbornik 3: Jevrejskog istorijskog muzeja*. Beograd: Savez Jevrejskih opština Jugoslavije, 1975.
20. Romano, Menahem (sastavljač). *Jevrejski kalendar za godinu 5711 (od 12. septembra 1950-30. septembra 1951.)* Sarajevo: Jevrejska opština Sarajevo, 1951.
21. Sindik, Dušan. „Jevreji u pisanim pravnim spomenicima srednjovekovne Srbije“, u *Zbornik 10: Jevrejski istorijski muzej*. Beograd: Savez jevrejskih opština Srbije, 2015.
22. *Српска библиографија. Периодика 1768-2005. Књ. 1, А-Г*. Београд: Народна библиотека Србије, 2011.
23. Станојев, Богдан Т. *150 година новосадске штампе: каталог: 1825-1975*. Нови Сад: Народна библиотека – Нови Сад, 1976.
24. Šlang, Ignjat. *Jevreji u Beogradu*. Novi Sad: Hicad, 2006. (фототипско изд.).
25. Шосбергер, Павле. *Јевреји у Војводини: кратак преглед историје војвођанских Јевреја*. Нови Сад: Прометеј, 1998.
26. Šosberger, Pavle. *Zbornik članaka*. Novi Sad: P. Šosberger, 2009.
27. „Trideset godina jevrejskog pregleda“, *Jevrejski pregled* god. XXX, br. 9-10 (1979): 9-10.

## Електронски извори и лисни каталози

28. Архив Јеврејског историјског музеја, Београд
29. Библиотека Савеза јеврејских општина Србије, Београд
30. Лисни каталози Народне библиотеке Србије
31. *Јеврејски преглед*, Савез јеврејских општина Србије, <http://savezscg.org/jevrejski-pregled> (преузето 15. 04. 2015.)
32. Национална библиотека Мађарске (Hungarian National Library – Országos Széchényi Könyvtár -OSZK), <http://www.oszk.hu/search/node/OSZK%201914-1915> (преузето 26.05.2015.)
33. Nacionalna i sveučilišna knjižnica u Zagrebu, <http://www.nsk.hr>
34. *The Jewish Review*, <http://www.vbs.rs/scripts/cobiss?command=DISPLAY&base=99999&rid=16441346&fmt=11&lani=sc> (преузето 27.04.2015.)
35. Виртуелна библиотека Србије, <http://www.vbs.rs/cobiss/> (преузето 08.03.2011.)
36. WorldCat (Svetski katalog) [https://www.worldcat.org/title/nas-list-novine-za-olim/oclc/233924592&referer=brief\\_results](https://www.worldcat.org/title/nas-list-novine-za-olim/oclc/233924592&referer=brief_results) (преузето 15.07.2015.)



## XI

### ИМЕНСКИ РЕГИСТРИ

1888–1941. година

#### А

Азриел, Давид (издавач и власник) 17  
Албала, Давид (одговорни уредник) 27,  
(власник и издавач) 44  
Алкалај, Давид (издавач) 9  
Алкалај, Јаков А. (власник Клуба „Зајед-  
ница“) 8  
Алкалај, Јаков М. (уредник) 1  
Алтарац, Моша (одговорни уредник) 11  
Амбруш, Балаж (сарадник) 20

#### Б

Балаж, Игњат (оснивач и одговорни  
уредник) 13  
Бергер, Самуило (одговорни уредник,  
власник и издавач) 42  
Блум, Иван (уређивачки одбор) 45  
Броди, Михаљ (сарадник) 20

#### В

Вајс (Weisz), Андор (уредник) 22  
Велтман (Weltmann), Мартин (уредник)  
22, (одговорни уредник, власник и изда-  
вач) 35  
Вилд, Адалберт Цви (уредник) 31

Винклер (Winkler), Г. (одговорни уред-  
ник) 26, (уредник) 30

#### Г

Гутман (Guttman), Владислав (одговор-  
ни уредник) 32

#### Д

Демајо, Давид (одговорни уредник) 11  
Димитријевић, Никола Т. (одговорни  
уредник) 8  
Дохањ, Јулије (главни уредник) 31

#### Е

Ернст, Фодор (издавач и главни и одго-  
ворни уредник) 37

#### З

Зентаи, Ладислав (одговорни уредник)  
29, 31

#### И

Имре, Видор (покретач и главни и одго-  
ворни уредник) 20

#### Ј

Јакоб Бен Арон *види* Ернст, Фодор

## К

Келер (Keller), Пинкас (М.?) – надрабин бачкогтополски (главни уредник) **18**  
Кенигштетлер (Königstädtler), Емил (одговорни уредник) **35**  
Клајн (Klein), Адолф (уредник) **10**, (сарадник) **20**  
Клајн (Klein), Александар (уредник) **36**

## Л

Ланг, Ђуро (уредник) **29**  
Ласло, Јожеф (уредник) **42**  
Ледерер, Арпад (оснивач и одговорни уредник) **13**  
Ледерер, Вилмош (власник и издавач) **24**  
Левенберг, Јене (Löwenberg, Jenö) (издавач и одговорни уредник) **23**  
Леви (Löwy), Самуел Р. (издавач и уредник) **4, 5**  
Леви, Давид А. (издавач и уредник) **39**  
Леви, Исак Ј. (уредник) **9**  
Леви-Дале, Давид (уредник) **36**, (главни и одговорни уредник) **44**  
Локер, Тибор Цви (уредник) **35**  
Лустиг, Нандор (уредник) **21, 24, 35**, (издавач и одговорни уредник) **28**

## М

Маргел, Мојсије – рабин у Загребу (уредник) **19**  
Милко, Исидор (сарадник) **20**  
Митрани, Исак (издавач) **3**  
Мордехај (уредник) **15**

## П

Попс, Фридрих (власник и издавач) **46**

## Р

Рот (Roth), Лазарус (главни сарадник) **37**

## С

Сингер, Бернат (сарадник уредника) **10**  
Сингер, Ђеђ (György) (уређивачки одбор) **45**

## Ф

Фелнер, Жига М. (власник и одговорни уредник) **38**

Фењвеш (Fenyves), Ференц (издавач) **2**, (сарадник) **20**  
Фирст, Бецелел (оснивач и одговорни уредник) **13**  
Фишер (Fischer), Леополд – надрабин у Вршцу (уредник) **19**  
Флеш (Flesch), Леополд (издавач и одговорни уредник) **41**  
Фридман (Friedman), Ернест (главни уредник) **35**  
Фридман, Карло (главни и одговорни уредник) **43**  
Фридман (Friedmann), М. (главни уредник) **18**  
Фриђеш (Frigeys), Херцбер (одговорни уредник и издавач) **25**  
Фукс (Fuchs), Никола (одговорни уредник) **35**

## Х

Хаваш, Карољ (главни уредник) **12**, (сарадник) **20**  
Хајслер, Ђеђ (Heisler, György) (уређивачки одбор) **45**  
Хакер (Hacker), Ернест (одговорни уредник) **31**  
Хандлер, Сигмунд (Zsigmond) (оснивач и одговорни уредник) **13**, (уредник) **16**  
Херцл, Мориц (уредник) **17**  
Хершковић, Јосип (главни уредник) **46**

## Ш

Шварц, Милан (одговорни уредник) **32**  
Шимон, Јаков (уредник и састављач) **33**  
Шинко, Ервин *види* Шпицер, Фрањо  
Шомљо, Золтан (сарадник) **20**  
Шпицер (Spitzer), Едит (уређивачки одбор) **45**  
Шпицер, Фрањо (уредник) стр. **60<sup>66</sup>**  
Шпицер, Шиме (одговорни уредник) **40**  
Шрајбер (Schreiber) Адолф (одговорни уредник) **13**  
Штарк, Виктор (одговорни уредник) **31**, (издавач) **32**

---

<sup>66</sup>Иако овај уредник нема посебно нумерисану библиографску јединицу, због свог значаја уврштен је у именски индекс под бројем стране на којој се налази.

**А**

Абинун, Мориц (уредник) **8**  
 Азулај, Клара (редакција) **17**  
 Албахари, Давид (главни и одговорни уредник) **5, 11**  
 Алкалај, Давид-Дача А. (редактор) **6**  
 Алтарас, Рахела (редакција) **17**  
 Асиел, Исак – рабин (састављач календара) **3, (уредник) 19**

**Б**

Бањанин, Бранка (уредништво) **18**  
 Брукнер, Тугомир (главни и одговорни уредник) **5**

**В**

Вајс, Алберт (оснивач) **1г**  
 Вајценфелд, Иван (уредништво) **18**  
 Вајценфелд, Мирко (уредник) **9**  
 Веснић, Луција (уредник) **1д**

**Г**

Гамс, Андрија (уредник) **9**  
 Гаон, Александар (уредник) **1д**  
 Глеисингер, Лавослав (уредник) **4**

**Д**

Давид, Миша (уредник) **15**  
 Давичо, Лана (редакција) **17**  
 Данон, Цадик – рабин (састављач календара) **3**

**Ж**

Живковић, Никола (уредник) **9**

**И**

Ивањи, Иван (уредник) **4**  
 Изрел, Олга (уредник) **14**

**Ј**

Јелић, Душан (припрема грађе) **9**

**К**

Кабильо Шутић, Симха (главни и одговорни уредник) **4, (уредник) 15**  
 Каделбург, Лавослав (уредник) **9**  
 Калдерон, Јаков (главни и одговорни уредник) **1а, (уредник) 16**  
 Кампос, Јудита (редакција) **17**  
 Катан, Мирјам (уредник) **10**  
 Клајн, Петар (главни и одговорни уредник) **5**  
 Кољанин, Милан (главни и одговорни уредник) **9**  
 Конфино, Жак (уредник) **1в, 4**

**Л**

Лабудовић, Ида (редакција) **17**  
 Лазић, К. (приређивач) стр. **67**  
 Лебл, Александар (аутор текста) **1д, (уредник) 16**  
 Леви, Александар (уредник) **1г, (главни и одговорни уредник) 4**  
 Леви, Давид-Дале (одговорни уредник) **1г, (уредник) 4**  
 Леви, Јосиф (уредник) **8**  
 Леви, Соња (редакција) **17**  
 Леви, Шломо (уредник) **8**  
 Левнтал, Зденко (уредник) **4**

**М**

Михаиловић, Милица (аутор речника јеврејских појмова) **4, (главни и одговорни уредник) 9, (редакција) 17**  
 Младинов, Давид Душко (главни и одговорни уредник) **5**

**Н**

Недомачки, Видосава (уредник) **9**

**П**

Паљић, Љубомир (уредник) **13**  
 Песах, Душанка (аутор библиографије награђених и откупљених радова од 1971. до 1996. године) **4**  
 Петровић, Луци (уредник) **1г**  
 Пресбургер, Јосип (уредник) **9**

<sup>67</sup>У овај именски регистар за период 1950-2010 нису уписана имена вишечланих уредништава часописа „Mala Kadima“, као ни редакције омладинског листа „Нај“.

## **Р**

Раденић, Андрија (уредник) **9**  
Ристић, Станимир Саша (уредник) **1д,**  
(главни и одговорни уредник) **1ђ, 20**  
Ролингер, Ана (редакција) **17**  
Романо, Менахем – рабин (састављач  
календара) **3**  
Рудић Вранић, Ружица (уредништво) **18**

## **С**

Самарцић, Радован (главни и одговорни  
уредник) **9**  
Синдик, (И) Душан (главни и одговорни  
уредник) **9**  
Стојковић, Соња (уредништво) **18**

## **Т**

Тодоровић, Светлана (дописник из Лон-  
дона) **17**

Тутуновић, Дрита (редакција) **17**

## **Ф**

Фишер, Ђорђе (уредник) **5**  
Француски, Алиса (почасна  
уредница) **17**

## **Х**

Хасанагић, Едиб (уредник) **9**

## **Ц**

Цвејин, Татјана (редакција) **17**

## **Ш**

Шосбергер, Ели (уредник) **13**  
Штајнер, Александар (уредник) **4**

## **Јеврејска периодична штампа изван Србије**

---

## **А**

Алкалај-Нинковић, Ђорђе (уредник) **3**  
Апфел, Гершон (уредник) **3**

## **Б**

Бар-Цви, Моше (одбор) **1**

## **В**

Вајс, Миле (Weiss, Mile) (уредник) **2**

## **Г**

Готфрид, Јозеф (Gottfried, Joseph) (уред-  
ник) **2**  
Грос (Gross), О. (одбор) **1**

## **Д**

Друкер, Јожа (уредник) **3**

## **Ј**

Јаковљевић, Бојана (уредник) **3**

## **К**

Кресић, Ричард (Kresic, Richard) (уред-  
ник) **2**

## **Л**

Леви, Јозеф (Levi, Joseph) (уредник) **2**  
Ледерер, Ж. Ј. (одбор) **1**

## **М**

Милхофер, Весна (уредник) **3**

## **Н**

Нојбергер, Пол (Neuberger, Paul) (уред-  
ник) **2**

## **П**

Полак, Ото (Pollak, Otto) (уредник) **2**

## **Р**

Романо, Симон (уредник) **2**  
Ротем (Rotmiller), Ц. (одбор) **1**

## **Ф**

Фогел, Милан (уредник) **4**

## **Ш**

Швајгер (Schweiger), М. (одбор) **1**  
Шомло, Ана (уредник) **3, 4**

## XII

---

# РЕГИСТАР ИЗДАВАЧА, ШТАМПАРА И ШТАМПАРИЈА (1888 – 1941)

### Издавачи

---

#### А

Албала Давид – за Јеврејску сефардску општину, Београд **44**

Алкалај Давид – за Друштво „Цијон“, Београд **9**

Алкалај Јаков А., – власник за Орган клуба Заједнице, Београд **8**

Азриел Давид, Београд **17**

#### Б

Бергер Самуило, Нови Сад **42**

Библиотека јеврејског народног календара, Београд-Загреб **36**

#### В

Велтман (Weltmann) Мартин, Нови Сад **35**

#### Г

Гутман Владислав, Загреб **32**

#### З

Земаљска организација циониста ре-  
визиониста „Владимир Жаботински“  
(Jabotinsky), Нови Сад **31**

#### И

Имре, Видор (покретач), Суботица **20**

#### Ј

Јеврејска општина Београд **1**

Јеврејски национални дистрикт  
Војводине, Нови Сад **13**

Јеврејско национално друштво,  
Београд **11**

#### Л

Левенберг, Јене (Löwenberg, Jenö), Нови  
Сад **23**

Леви (Löwy) Самуел (Саламон?), Р, Зе-  
мун **4, 5**

Леви Давид, А., Београд **39**

Ледерер Вилмош, Нови Сад **24**

Лустиг Нандор, Нови Сад **28**

#### М

Митрани Исак, Београд **3**

#### Н

Надрабинат у Бачкој Тополи **18**

Нова ционистичка организација у Југославији, Београд **29**

## **О**

Омладинска ционистичка организација „Тахелет-Лаван“, Нови Сад **25**

Орган месне ционистичке организације и секретаријата Савеза циониста Југославије за Војводину, Нови Сад **35**

## **П**

Попс Фридрих – за Јеврејску ашкенаску вероисповедну општину у Београду, **46**

## **С**

Савез жидовских омладинских удружења Краљевине СХС, Нови Бечеј **22**

Савез јеврејских вероисповедних општина Југославије, Београд **27**

Савез јеврејских вероисповедних општина Краљевине Југославије, Београд **40**

Савез рабина Краљевине СХС, Вршац **19**  
Савез Трумпелдор за Југославију (N' civut b' rit Trumpeldor b' Jugoslavia), Нови Сад **32**

Савез јеврејских омладинских организација, Суботица **45**

## **Ф**

Фелнер, Жига М., Београд **38**

Фењвеш Ференц, Суботица **2**

Флеш (Flesch) Леополд, Нови Сад **41**

Фодор Ернст (Јакоб Бен Арон), Нови Сад **37**

Фриђеш (Frigeys) Херцбер, Суботица **25**

## **Ц**

Централна управа Керен Хајесода Југославије, Београд **43**

## **Ш**

Штарк Виктор, Нови Сад **32**

## **Штампари и штампарије**

---

### **А**

Артистички завод уд. (удове, о. а.) Ј.Е. Киршнер (Kirschner), Вршац **19**

### **Б**

„Белетра“ Мартина Комлоша, Београд **43**

### **В**

Вилхајм Микша (Wilhelm Miksa), Суботица **18**

### **Г**

Грегорић К. и друг, Београд **8**

### **Е**

Електрична штампарија С. Хоровица, Београд **9**

Ерне Фишер (Ernö Fischer), Суботица **10, 14**

Ехpress, Суботица **26**

### **З**

Задружна штампарија, Београд **38**

### **Ј**

Јовановић Цига, Нови Бечеј **22**

### **К**

Карић М., Београд **11**

### **М**

Милутиновић Радивој, Нови Сад **37**

Михалец Иван, Суботица **26, 30**

### **Н**

Народна радничка странка, Коста Таушановић, Београд **1**

Народна самоуправа А.Д., Београд **17**

### **П**

Папо Менахем, Сарајево **36**

Поповић Драг., Београд **29**

Просвета С. Хоровица, Београд **1, 3**  
Пуљо (J. Pulyo) Јохан, Земун **4**

## **С**

„Слобода“ Перера и Ђорђевић, Београд  
**36, 40, 44, 46**

## **У**

Уранија (Ураниа) Мартина Комлоша,  
Нови Сад **13, 15, 16, 21, 23, 28, 35**

## **Ф**

Фаркаш и Дирбек (Dürbeck), Нови Сад  
**31, 32, 35, 41, 42**

Фишер и Краус (Fischer i Krausz), Субо-  
тица **18, 20, 25**

Фридман, Осијек **32**

## **Х**

Хиршхенаусер (Hirschenauer) и  
Пилишер (Pilliser), Нови Сад **13**  
Хунгарија (Hungaria) Ерне Фишера  
(Ernö Fischer), Суботица **10**

## **Ч**

Чајаги Хенрик, Нови Сад **15**  
Червик и Михалец (Cservik i Mihalec),  
Суботица **18**

## **Ш**

Штампарски завод „Орао“, Београд **27**

## XIII

### ТАБЕЛЕ

#### ЈЕВРЕЈСКА ШТАМПА У СРБИЈИ – ХРОНОЛОШКИ ПРЕГЛЕД

##### А. ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ У СРБИЈИ ДО ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1888. ДО 1941. ГОДИНЕ)

Р. б.	Наслов	Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
1.	EL AMIGO DEL PUEBLO – НАРОДНИ ПРИЈАТЕЉ	1888	Београд	Информативно-културни и национални
2.	HEBER NAJNAL	1900	Суботица	Хумористички
3.	HAŠALOM	1903	Београд	?
4.	EL LUZERO: organe des intérêts moraux et économiques de l'orient et des Israelits de langues judeoespangole	1905	Земун	Локално и национално-информативни
5.	LE RAYON	1905	Земун	?
6.	PASATIEMPO	око 1905	Београд	Забавни
7.	BEŠALOM	1906	Београд	?
8.	ЗАЈЕДНИЦА, младински забавно-поучни лист: орган клуба заједнице	1906	Београд	Поучни и забавни
9.	ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК: породични лист за поуку и забаву	1909	Београд	Породични, поучни, забавни
10.	AUTONOMIA: zsidó felekezettársadalmi és politikai lap	1914	Суботица	Верско-друштвени и политички



Р. б.	Наслов	Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
11.	ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК	1920	Београд	Информативно-културно-национални и гласило Јеврејског друштва
12.	JUDEA	1920	Суботица	Информативно-национални
13.	JÜDISCHES VOLKSBLATT: freie jüdische wochenschrift für die politischen, wirtschaftlichen und sozialen interessen der jüdischen nation im Königreiche S.H.S.	1921	Нови Сад	Национално-информативни и културни лист
14.	ELEVEN UJSAG: az elmúlt farsang hivatalos közlönye	1922	Суботица	Пригодан лист
15.	SCHLAHMONES: vanstranački večernji list: unparteiisches abendblatt	1922	Нови Сад	Пригодан, шаљиви лист
16.	HAIVRI: zsidó havi folyóirat	1923	Нови Сад	Уметнички
17.	БЕОГРАДСКИ ЈЕВРЕЈСКИ ГЛАСНИК	1924	Београд	Ционистички
18.	ISRAEL: Jüdische Wochenschrift von Marthef	1925	Бачка Топола, Суботица, Нови Сад	Информативно-културно, национални и ционистички
19.	JEVREJSKI ALMANAH	1925	Вршац	Културно-историјски, литерарни и верски
20.	SZOMBAT: zsidó társadalmi, irodalmi és művészeti hetilap	1925	Суботица	Национално-информативни-културно-књижевни
21.	JUDA MAKABI: hivatalos lapja (Juda Makabi: službeni list)	1926	Нови Сад	Спортски лист и гласило друштва
22.	OLAMENU	1928	Нови Бечеј	Омладинско-национални
23.	ZSIDÓ ÉLET	1928	Нови Сад	Национално-информативно-културни
24.	MAKABI SPORT: sport és kultureseményekkel foglalkozó hetilap	1929	Нови Сад	Спортски и културни
25.	HASHOMER HAZAIR	1931	Суботица	Омладински и ционистички

Р. б.	Наслов	Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
26.	VIJESNIK AGUDAT ISRAELA: mitteilungsblatt der agudas Jisroel	1933	Суботица	Верски, гласило ортодоксних Јевреја
27.	ГЛАСНИК САВЕЗА ЈЕВРЕЈСКИХ ВЕРОИСПОВЕДНИХ ОПШТИНА	1933	Београд	Гласило Савеза ЈВО и културно-информативно-политички
28.	ZSIDÓ UJSÁG	1933	Нови Сад	Информативно-национални
29.	JEVREJSKA TRIBUNA	1933	Београд	Политичко-информативно-ционистички
30.	JEVREJSKI VJESNIK: nedeljni list za sveopće interese jevrejstva: pressorgan für allgemein jüdische interessen	1933	Нови Сад	Верско-историјско-информативни
31.	MALCHUT JISRAEL = ЈЕВРЕЈСКА ДРЖАВА	1933	Нови Сад	Информативно-културни, ционистички
32.	EVER HAJARDEN: Betarski mesečnik	1934	Нови Сад	Ционистичко-ревизионистички
33.	ЈЕВРЕЈСКИ КАЛЕНДАР	1934	Београд	Верско-информативни
34.	JEVREJSKA SLOGA: jevrejski kulturni i društveni časopis	1935	Стара Кањижа	Културни
35.	JEVREJSKE NOVINE = Jüdische Zeitung	1935	Нови Сад	Информативно-политичко-национално-културни
36.	JEVREJSKI NARODNI KALENDAR	1935	Београд	Културно-политичко-национални
37.	JUGOSLAVISCHE JÜDISCHE RUNDSCHAU: Wochenblatt der Gegenwart: Jugoslavenski jevrejski opšti pregled – nedeljni list sadašnjosti	1935	Нови Сад	Информативно-национално-културни
38.	БЕОГРАДСКЕ ЈЕВРЕЈСКЕ НОВИНЕ: независан информативни недељни лист	1936	Београд	Информативни
39.	JEVREJSKA KORESPONDENCIJA (JEVKOR)	1936	Београд	Информативни билтен
40.	СЛУЖБЕНИ ЛИСТ САВЕЗА ЈЕВРЕЈСКИХ ВЕРОИСПОВЕДНИХ ОПШТИНА КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ	1936	Београд	Гласило Савеза

Р. б.	Наслов	Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
41.	JEVREJSKI OPŠTINAR: list za verska i kulturno-socijalna pitanja jevrejstva	1937	Нови Сад	Локално-културно-социјални
42.	TAGAR: list jevrejske nacionalne omladine	1938	Нови Сад	Омладинско-национални
43.	VESNIK KEREN HAJESODA FONDA ZA OBNOVU PALESTINE	1938	Београд	Гласило Керен Хајесода и информативно-национални
44.	ВЕСНИК ЈЕВРЕЈСКЕ СЕФАРДСКЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ ОПШТИНЕ	1939	Београд	Гласило општине и културно-информативно-национални
45.	COFE: glasnik Saveza udruženja jugoslovenske jevrejske omladine	1940	Суботица	Омладинско-национални
46.	ГЛАСНИК ЈЕВРЕЈСКЕ АШКЕНАСКЕ ВЕРОИСПОВЕДНЕ ОПШТИНЕ	1941	Београд	Гласило општине и културно-информативно-политички

#### Б. ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ ЗА ВРЕМЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1941. ДО 1945. ГОДИНЕ)

Р. б.	Наслов	Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
1.	SEDMICA	1942	Оснабрик (Немачка)	Информативни
2.	37	1943	Оснабрик (Немачка)	Информативни
3.	Интерне новине (без наслова)	1942	Сумартин (Брач)	Информативно-национално-културно-забавни

#### В. ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ У СРБИЈИ ПОСЛЕ ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА (ОД 1950. ДО 2010. ГОДИНЕ)

Р. б.	Наслов	Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
1.	BILTEN = JEVREJSKI PREGLED	1950	Београд	Информативно-политичко-национално-културни

Р. б.	Наслов		Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
	1а.	BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH VEROISPOVEDNIH OPŠTINA FNRJ	1950		
	1б.	BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA FNRJ	1952		
	1в.	BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE	1953		
	1г.	JEVREJSKI PREGLED	1959		
	1д.	BILTEN SAVEZA JEVREJSKIH OPŠTINA JUGOSLAVIJE – JEVREJSKI PREGLED	1993		
	1ђ.	JEVREJSKI PREGLED	2009		
2.		THE JEWISH REVIEW (Jevrejski pregled)	1950	Београд	Информативно-политичко-национално-културни
3.		JEVREJSKI KALENDAR	1950	Београд	Верско-информативни
4.		JEVREJSKI ALMANAH	1954	Београд	Културно-историјско-национални
5.		KADIMA: časopis jevrejske omladine Jugoslavije	1956	Београд	Омладинско-културно-информативни
6.		IZRAEL: časopis posvećen zemlji i narodu Izraela	1957	Београд	Политичко-економско-информативни
7.		MALA KADIMA	1960	Јахорина, Црес, Мали Загон, Каштел Штафилић, Сутиван	Омладинско-забавно-информативни
8.		BILTEN JEVREJSKE OPŠTINE BEOGRAD	1964	Београд	Информативно-историјски
9.		ZBORNİK JEVREJSKOG ISTORIJSKOG MUZEJA	1971	Београд	Културно-историјско-национални
10.		HAJ	1990	Београд	Омладинско-културно-забавно-информативни
11.		MEZUZA: časopis za jevrejsku književnost	1993	Београд	Културно-књижевни
12.		JIM – Jevrejski istorijski muzej	1994	Београд	Културно-информативни
13.		HADASHOT: bilten jevrejske omladine Novog Sada	1994	Нови Сад	Омладинско-културно-информативни

Р. б.	Наслов	Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
14.	YOFI	1994	Нови Сад	Омладонско-културно-информативни
15.	PINKAS	1996	Београд	Културно-историјско-политичко-национални
16.	YJN – YUGOSLAV JEWISH NEWSLETTER: bulletin of the Federation of Jewish communities in Yugoslavia	2000	Београд	Информативни
17.	MISH MASH: časopis ženske sekcije Jevrejske opštine Beograd	2001	Београд	Информативно-женски
18.	DAFKE	2003	Суботица	Локално информативно-културни
19.	MORAŠA: časopis za jevrejsko versko nasleđe	2010 (5770)	Београд	Културно-књижевни
20.	GLAS MIŠPANA	2010	Београд	Информативни

**Г. ЈЕВРЕЈСКЕ ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ ИЗВАН СРБИЈЕ –  
ИЗДАВАШТВО ЈЕВРЕЈА ПОРЕКЛОМ ИЗ ЈУГОСЛАВИЈЕ / СРБИЈЕ**

Р. б.	Наслов	Прва година излажења	Место издавања	Оријентација / карактер
1.	NAŠ LIST: novine za olim	1949	Тел Авив	Локално-информативни
2.	BULLETIN of the Assotiation of Yugoslav Jews in the United States, Inc.	1951	Њујорк	Информативно-историјско-културно-национални
3.	BILTEN Udruženja Jevreja iz bivše Jugoslavije u Izraelu = MOST	1953	Тел Авив	Информативно-историјско-културно-национални
4.	MOST: bilten Udruženja Jevreja iz bivše Jugoslavije u Izraelu	2004	Тел Авив	Информативно-историјско-културно-национални



---

## БЕЛЕШКА О АУТОРУ



Биљана Албахари рођена је 1962. године у Сарајеву. Студирала је на Одсеку за општу књижевност и библиотекарство Филозофског факултета у Сарајеву. Звање дипломира-ног библиотекара и компаративисте стекла је 1985. године када је одбранила дипломски рад под називом *Библиотека јеврејске општине у Сарајеву*, код менторке проф. Вјекославе Хунски.

Као дипломирани библиотекар радила је у библиотекама Клинике за дјечије болести „Проф. др Миливоје Сарван“ у Сарајеву, Институту друштвених наука и у Институту за филозофију и друштвену теорију у Београду. Од 2014. године ради као виши библиотекар-библиограф у Библиографском одељењу Народне библиотеке Србије.

Као коаутор објавила је библиографије:

(2007) *Библиографија издања Института друштвених наука: 1957-2007*

(2009) *Библиографија Центра за политиколошка истраживања и јавно мњење 1963-2009*, у „Глас народа: Расправе о јавном мњењу“

(2012) *Библиографија издања Института друштвених наука 2007-2011* [Електронски извор]

Као аутор објавила је више стручних текстова у часописима:

(2013) *Преглед 'домаће' филозофске периодике у библиотекама Србије: Ретроспектива*, у „Филозофија и друштво“,

(2013) *Филозофија и друштво: преглед садржаја: 1987-2013*, Институт за филозофију и друштвену теорију,

(2015) *Јеврејска периодична штампа у Србији после Другог светског рата*, у Колекције периодике у српским библиотекама : зборник радова

(2016) *Јеврејска штампа у Србији од 1888. до 1941. године*, у „Панчевачко читалиште”.

За рад *Преглед јеврејске периодике у Србији (од 1888. до 2015. године)*, 2015. године добила је другу награду на 59. наградном конкурс за радове са јеврејском тематиком, коју додељује Савез јеврејских општина Србије.



